

AZ OKTATÁS EGYES TERÜLETEI

KÖZNEVELÉS

SZEMÉLYI SZABADSÁGJOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: köznevelési törvény) 46. § (2) bekezdése szerint a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak.

Az oktatási jogok biztosának következetesen képviselt álláspontja szerint a legsúlyosabb jogsértés, amely nevelési-oktatási intézményben előfordulhat, a tanulók testi fenyegetése, fizikai bántalmazása.

A nevelési intézményen belüli bántalmazás egyik megvalósulási formája, amikor a pedagógus fegyelmezési eszköztárának része a testi fenyegetés. Az emberi, állampolgári, gyermeki és tanulói jogokat a pedagógus nem vonhatja el, ugyanis azok nem pedagógiai mérlegelés függvényei. Érvényesülésük nem függ attól sem, hogy a gyermek, illetve a tanuló teljesíti-e a kötelességeit az óvodában vagy az iskolában, tehát a gyermekeket, tanulókat megillető alapvető emberi jogok nem állíthatók összefüggésbe a kötelességek teljesítésével. (361/2017/OJBIT)

Egy szülői beadvány szerint a panaszos gyermeke egy osztálytársát bokán rugdosta, és belefirkált a füzetébe. A bántalmazott gyermek szólt a második osztályos bátyjának, aki két barátjával megkereste a tanulót, mely találkozás veszekedésbe torkollott. A délutános tanárnő bevitte mind a négy fiút az intézményvezetőhöz. Az igazgató a gyerekeket felemelt kézzel a falhoz állította, és öklöbe szorított kézzel rávert a fejükre. Másnap mindezt megismételte. A falhoz állításkor egy szülő, aki éppen az iskolában járt, fotót készített. Amikor az érintett gyermek édesanyja megkereste az intézményvezetőt, az ellentmondóan nyilatkozott a történetről, és a szülő azon jelzésére, hogy jogorvoslattel él majd a bántalmazás kapcsán, az igazgató – a szülő elmondása szerint – a következményekkel fenyegetőzött. Vizsgálatunk során a tankerületi igazgató nyilatkozatában arról tájékoztatott, hogy az ügy kivizsgálására vizsgálóbizottságot hozott létre, melynek eljárása során az intézményvezető elismerte, hogy a gyermekeket falhoz állította, ám a tetteleges bántalmazást tagadta. A szülők és a gyermekek azonban egybehangzóan azt állították, hogy a fejükre kaptak egy „kokit”, amit nem tartottak súlyosnak, ezért nem jelentették. A tankerületi igazgató arról is tájékoztatott, hogy a vizsgálat idejére mentesítette az igazgatót a munkavégzés alól, és a kinevezési jogkör gyakorlójánál kezdeményezte az intézményvezetői megbízás visszavonását. Tekintettel arra, hogy a fenntartó a jogsérelem orvoslására megtette a szükséges intézkedést, az ügyet lezártuk. (198/2017/OJBIT)

Sajátos helyzet alakul ki akkor, ha a tanulók jogai olyan helyzetben sérülnek, amikor az iskola felügyelete alatt állnak, ám a jogsértést nem valamely pedagógus követi el. A gyermek emberi méltóságához való joga ez esetben sem szenvedhet sérelmet. (256/2017/OJBIT, 623/2017/OJBIT, 737/2017/OJBIT)

Az Oktatási Jogok Biztosa Hivatalába panasz érkezett, mely egy óvoda szervezésében megvalósított úszásoktatással függött össze. Az uszodában a gyermekek egy – az uszoda alkalmazásában álló – úszásoktató felügyelete alatt álltak. Az óvodai alkalmazottak a gyermekek felügyeletében nem vehettek részt, az úszásoktató kifejezte nemtetszését jelenlétükkel kapcsolatban is. A panasz szerint az oktató viselkedése a gyerekekkel szemben többször durva, agresszív volt. A konkrét esetben a panaszban érintett kisgyermek az egyik társával a vízben összetűzésbe keveredett, mire a gyermek a társát megütötte. Ezt látva az úszásoktató nyakánál fogva kiemelte a panaszos gyermeket a medencéből, majd kérdés nélkül arcon ütötte. Ezután kitiltotta az uszodai foglalkozásokról.

Az óvodavezető a panaszos elmondása és a csatolt jegyzőkönyv szerint felvette a kapcsolatot az úszásoktatóval, aki felvállalta a tettét, szerinte a kisfiúval többször volt probléma, nem való az uszodába. Elmondta, hogy ő a fegyelmezésnek ezt a módját látta helyesnek, és vállalja a következményeit. Tekintettel arra, hogy a jogsérelmet nem az oktatási intézmény valósította meg, megkereséssel fordultunk a település polgármesteréhez, aki rendőrségi feljelentést tett, valamint értesítette az úszásoktatót alkalmazó egyesületet és az uszoda üzemeltetőjét is annak érdekében, hogy a gyermekek jogai ne sérülhessenek az úszásoktatás során. (251/2017/OJBIT)

A fizikai bántalmazásnál gyakrabban fordul elő a tanulók verbális bántalmazása, megszégyenítése, emberi méltóságuk megsértése.

Egy általános iskolás gyermek édesanyja kérte hivatalunk segítségét gyermeke osztályának egyik pedagógusa miatt. Elmondása szerint a pedagógus elfogadhatatlan és minősíthetetlen módon bánik a gyerekekkel. Rendszeresen szóban bántalmazza, kigúnyolja, egymás előtt nevetségessé teszi őket. (Például van, akit nem hajlandó a nevének szólítani; van, akit kerti törpének hív.) Az ügyben vizsgálatot indítottunk, melynek során a tankerületi igazgató tájékoztatott arról, hogy a panasz nyomán az intézményvezető figyelmeztette az érintett pedagógust, hogy fokozottan ügyeljen a helyes kommunikációra. Ezen intézkedések tényét a szülő is megerősített felénk, megköszönve eljárásunkat. Mindezekre tekintettel az ügyet lezártuk. (38/2017/OJBIT)

Az emberi méltósághoz való jog mindenkit – így az oktatás valamennyi szereplőjét – megillető alkotmányos alapjog. Az emberi méltósághoz való jog az oktatási szereplőket életkorukra való tekintet nélkül megilleti. A köznevelési törvény 46. § (2) bekezdése szerint a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. A méltóságsértő eljárást kifogásoló ügyekben a fentiekről és a jogorvoslati út kimerítésének szükségességéről adtunk tájékoztatást. (121/2017/OJBIT, 220/2017/OJBIT, 259/2017/OJBIT, 290/2017/OJBIT, 310/2017/OJBIT, 340/2017/OJBIT,

376/2017/OJBIT, 426/2017/OJBIT, 578/2017/OJBIT, 658/2017/OJBIT, 712/2017/OJBIT, 732/2017/OJBIT)

Gyakoriak a hivatalunkhoz érkező beadványokban a személyes adatok védelmével összefüggést mutató kérdések, panaszok. Ezekben az ügyekben folyamatosan konzultálunk a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósággal (NAIH). E beadványok vizsgálatának az alapját az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (továbbiakban: Infotv.) rendelkezései jelentik, melyek meghatározzák a személyes adatok védelmének alapfogalmait. Az Infotv. 3. § 2. pontja alapján személyes adat: az érintettel kapcsolatba hozható adat – különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret –, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Az Infotv. 3. § 10. pontja alapján adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adaton végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adat további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése. Adatkezelő pedig e § 9. pontja szerint az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely önállóan vagy másokkal együtt az adat kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja vagy az adatfeldolgozóval végrehajtatja.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:48. §-a szerint képmás vagy hangfelvétel elkészítéséhez és felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges. Nincs szükség az érintett hozzájárulására a felvétel elkészítéséhez és az elkészített felvétel felhasználásához tömegfelvétel és nyilvános közéleti szereplésről készült felvétel esetén. A 2:43. § g) pontja pedig kimondja, hogy a személyiségi jogok sérelmét jelenti különösen a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog megsértése.

Egy szülő arról kérte állásfoglalásunkat, hogy jogszerű-e gyermeke iskolájában a térfigyelő kamerák elhelyezése. Elmondása szerint az iskolában közel tíz kamerát szereltek fel. A kamerák – tudomása szerint – napi 24 órában üzemelnek, folyamatosan felvételt készítenek, mely felvételeket – az ott dolgozók információi alapján – az igazgatóság vagy az igazgatónő által hozzáférési jelszóval ellátott bármely személy egy online, internetes felületen nyomon követheti bárhol az országból. Az iskola portáján üzembe helyeztek egy, az internet hálózatra kötött számítógépet, melyen egész nap a kamerák felvételét követi nyomon a portás, különböző nagyítási és visszajátszási lehetőségekkel. Vagyis az iskola igazgatónője vagy bárki más napi 24 órában nyomon tudja követni az iskolában tanuló diákok tevékenységét, valamint az ott dolgozók (tanárok, takarítók) munkáját, személyes szféráját, és az egyéb okból ott megforduló személyek (szülők vagy az esti oktatásokra járó felnőttek) jelenlétét, mozgását. A

kamerák felszereléséről tájékoztatást nem kaptak, elhelyezésüket sem jelzi az intézményben információs felirat. (297/2017/OJBIT)

A kamerák iskolában történő felszerelésével kapcsolatban hivatalunk az alábbi állásfoglalást alakította ki.

Az Infotv. fentebb ismertetett szabályaiból következik, hogy, mivel a kamerák által készített és közvetített felvételek – amennyiben azon a személyek felismerhetők, azonosíthatók – személyes adatokat tartalmaznak, ezért kamera működtetése adatkezelésnek minősül. Az Infotv. alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli. Az Infotv. 4. § (1)-(2) bekezdései szerint személyes adat kizárólag meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie az adatkezelés céljának, az adatok felvételének és kezelésének tisztességesnek és törvényesnek kell lennie. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas. A személyes adat csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig kezelhető. A köznevelési intézményben törvény nem ad felhatalmazást kamerák elhelyezésére, mivel a hatályos magyar jogban törvény csak kevés szervezetet jogosít fel arra, hogy ilyen kamerákat üzemeltessenek, az érintettek hozzájárulásának beszerzése pedig a gyakorlatban nem megvalósítható, hiszen ebben az esetben az iskolában megforduló összes személy (tanulók, szülők, pedagógusok, iskolai alkalmazottak stb.) hozzájárulása szükséges lenne. A hozzájárulást nem pótolhatja a képviselőre jogosult, néhány fős tanács (pl. szülőtanács) beleegyezése.

A felvételek rögzítése a fentiek alapján adatvédelmi problémákat vet fel, hiszen a megfigyelt eseményeket, és ezzel egyes személyek adott helyen való jelenlétét, magatartását, tevékenységét – azonosítható és a későbbiekben visszakereshető módon – rögzítik, tárolják. Személyes adatokat is tartalmazó felvételek rögzítése és meghatározott ideig történő tárolása azonban csak az Infotv.-ben szabályozott esetben és módon jogszerű.

Álláspontunk szerint a képfelvevő, képrögzítő berendezések használata ezen szempontok mellőzésével az Alaptörvény által is biztosított emberi jog sérelmével valósul meg. Az érintettek személyes adatainak védelméhez való jogát sértő felvétel készítését ezért – törvényi felhatalmazás hiányában – különböző érdekek nem tehetik indokoltá. (587/2017/OJBIT)

A jogszabályokról való tájékoztatás mellett az információt kérőket arról is tájékoztattuk, hogy panaszukkal megkereshetik a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságot.

Az Infotv. fogalomhasználata szerint különleges adat a faji eredetre, a nemzetiséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdekképviselői szervezeti tagságra, a szexuális életre vonatkozó

személyes adat, valamint az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat, valamint a bűnügyi személyes adat.

Különleges adat akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul; meghatározott adatok esetében az adatkezelés törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés végrehajtásához szükséges, vagy azt az Alaptörvényben biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűncselekmények megelőzése vagy üldözése érdekében vagy honvédelmi érdekből törvény elrendeli; az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat, valamint a bűnügyi személyes adat esetében törvény közérdeken alapuló célból elrendeli.

Személyes adat és különleges adat kezelhető akkor is, ha az érintett hozzájárulásának beszerzése lehetetlen vagy aránytalan költséggel járna, és a személyes adat kezelése az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítése céljából szükséges, vagy az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítése céljából szükséges, és ezen érdek érvényesítése a személyes adatok védelméhez fűződő jog korlátozásával arányban áll.

Egy szülő beadványában előadta, hogy gyermeke iskolájában az intézmény igazgatója a hivatalos e-mail címére egy névtelen levelet kapott, amelynek írója azt állította, hogy a panaszos leánya kábítószer fogyaszt, illetve terjeszt. Ezt követően az iskola igazgatója irodájába kérte a tanulót, és kérdőre vonta, hogy vajon igaz-e ezen állítás. A tanuló azt válaszolta, hogy kétszer kipróbálta a marihuánát. Ezek után az igazgató közölte vele, hogy ezt a kérdést meg kell beszélnie a szüleivel, de kap erre egy hónapot. A hónap elteltével az iskolában egy drogtesztet kell elvégeznie, ha azóta nem fogyasztott semmit, ezzel magát is tisztázza, és az ügy el van felejtve. A szülő nem járult hozzá a drogteszt elvégzéséhez, annak jogszerűségéről kérdezte hivatalunkat. Az iskolaigazgató kifejtette továbbá a szülőnek, hogy mivel leánya beismerte a fogyasztást, az intézményvezetőnek a bűncselekmény miatt a köznevelési törvény alapján feljelentési kötelezettsége van.

A beadvánnyal összefüggésben tájékoztattuk a panaszost hivatalunk drogteszt alkalmazhatóságával kapcsolatban kialakított állásfoglalásáról. Álláspontunk szerint a tanulók drogfogyasztására vonatkozó különleges adat kezeléséhez szükséges törvényi felhatalmazással sem az iskola, sem a pedagógusok nem rendelkeznek. Az adatkezelést elrendelő törvényi rendelkezés hiányában az adatkezelésre csak az érintett tanulók írásbeli hozzájárulása nyújthatna megfelelő jogalapot. Amennyiben az érintett tanuló cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképese, a hozzájárulást törvényes képviselője adhatja meg, illetve a hozzájáruláshoz törvényes képviselőjének beleegyezése is szükséges. Az érintett hozzájárulását természetesen sem a házirend elfogadása, sem a tanulók vagy szülők többségének egyetértése nem pótolhatja. A fentiekre tekintettel azt is vizsgáltuk, lehetséges-e, hogy az érintett tanuló – illetve szükség esetén törvényes képviselője – hozzájáruljon a tanuló drogfogyasztására vonatkozó különleges adat kezeléséhez. Az adatkezeléshez adott hozzájárulás csak akkor ad megfelelő jogalapot az adatkezeléshez, ha az az érintett akaratának megfelelő tájékoztatáson alapuló önkéntes és határozott kinyilvánítása. A hozzájárulás csak abban az esetben tekinthető önkéntesnek, ha a tanulók biztosak lehetnek abban, hogy a drogtesztelésben való részvétel megtagadása esetén nem érheti őket hátrány. Ha a tanulók tarthatnak az iskola rájuk nézve hátrányos intézkedésétől, akkor a hozzájárulás nem tekinthető önkéntesnek.

Az adatkezeléshez adott hozzájárulás fogalmi eleme, hogy megadását követően visszavonható. A visszavonás lehetőségéről való lemondással ugyanis az érintett végérvényesen lemondana egy alkotmányos jogáról, amire pedig nincs lehetősége. Azok a tanulók sem adhattak tehát végleges és visszavonhatatlan hozzájárulást a drogtesztelésben való részvételhez, akik a drogtesztelés alkalmazásának tudatában választották a gimnáziumot. Ugyanakkor e tanulók sem dönthetnek önkéntes módon hozzájárulásuk fenntartásáról vagy visszavonásáról, hiszen a hozzájárulás visszavonása – egy adott ellenőrzésben való részvétel megtagadása – esetén őket is sújtják a fentebb már ismertetett hátrányos jogkövetkezmények. A fentiek alapján álláspontunk szerint a tanulók drogfogyasztására vonatkozó különleges adat kezelésére sem a köznevelési intézmény, sem a pedagógusok nem jogosultak. Ehhez ugyanis törvényi felhatalmazással nem rendelkeznek, a tanulók – illetve törvényes képviselőik – részéről az önkéntes hozzájárulás megadása pedig kizárt.

Tájékoztatott továbbá a szülőt, hogy bűncselekmény esetén bárki tehet feljelentést, ugyanakkor a magyar büntetőjogi rendszerben nincsen általános feljelentési kötelezettség. A hatályos magyar büntetőjogban csak néhány olyan bűncselekmény van (pl. állam elleni bűncselekmény, terrorcselekmény), melyek esetében a feljelentésének elmulasztása önmagában bűncselekményt valósít meg. A fentiekből következően az intézményen belüli köteleességszegő, esetlegesen bűncselekményt megvalósító cselekmények esetén a pedagógusok, az iskolavezetés megítélése, lelkiismerete jelenti a határt. A körülmények mérlegelése alapján nekik kell eldönteni, hogy mely esetekben látják szükségesnek, hogy rendőrségi feljelentést tegyenek. (25/2017/OJBIT)

A köznevelési törvény 26. fejezete tartalmazza a köznevelési intézményekben nyilvántartott és kezelt személyes és különleges adatokra vonatkozó speciális szabályokat. A köznevelési intézmények e rendelkezések alapján kezelhetnek meghatározott adatokat, és az is szabályozott, hogy a kezelt adatok hova továbbíthatók.

Egy szülő előadta beadványában, hogy gyermekei iskolájában elégedetlenek voltak a nevelés-oktatás módszereivel, ezért iskolaváltás mellett döntöttek. A választott iskola személyes beszélgetést folytatott a szülőkkel és a gyermekekkel is, és a felvételükről döntött. A távozásuk után röviddel azonban az iskolaigazgató telefonon arról tájékoztatta a szülőt, hogy olyan információkat kapott a gyermekeiről, amelyek alapján úgy döntött, mégsem veszi fel őket az iskolába. A szülő azt feltételezte, hogy előző iskolájuk továbbított negatív jellemzést gyerekei magatartásával kapcsolatban.

A köznevelési törvény 50. § (1) bekezdése alapján a tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. A tanulói jogviszony a beíratás napján jön létre. A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet) 23. § (6) bekezdése alapján a tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van. A fentiek alapján a tanulók felvételéről, átvételéről az iskola vezetője dönt, csak a lakóhely szerinti körzetes intézménynek van felvételi kötelezettsége a tanulóval kapcsolatban. A panaszos szülő gyermekei tehát abban az esetben jelentkezhetnek át másik intézménybe, ha találnak olyan iskolát, melynek vezetője pozitív döntést hoz átvételükkel kapcsolatban. A köznevelési törvény 53. § (2) bekezdés a) pontja szerint megszűnik a tanulói jogviszony, ha a tanulót másik iskola átvette, az átvétel napján. E rendelkezés alapján a fogadó intézmény tanulói jogviszonyt létesít a tanulóval, ennek a döntésnek a következtében, az új jogviszony keletkezésének napján szűnik

meg a tanulói jogviszony az előző intézményben. A tanuló előző iskolája oldalán az adatkezeléssel kapcsolatos jogszabályi rendelkezések teremtenek kötelezettséget. A köznevelési törvény 41. §-a szabályozza, hogy a tanulók adatai közül melyeket továbbíthat az iskola, ezen rendelkezéseket az intézmény nem hagyhatja figyelmen kívül. (452/2017/OJBIT)

Egy szülő arról érdeklődött, hogy van-e joga a pedagógusnak a többi tanuló előtt felolvasni az érdemjegyeket. A köznevelési törvény 41. §-a alapján a köznevelési intézmény által nyilvántartott adatok között a gyermek, tanuló magatartásának, szorgalmának és tudásának értékelése és minősítése is szerepel. Ugyanakkor a törvény idézett szakasza azt is kimondja, hogy a gyermek, a tanuló magatartása, szorgalma és tudása értékelésével kapcsolatos adatai az érintett osztályon belül, a nevelőtestületen belül, a szülőnek, a vizsgabizottságnak, a gyakorlati képzés szervezőjének, a tanulószerveződés alanyainak, vagy ha az értékelés nem az iskolában történik, az iskolának, iskolaváltás esetén az új iskolának, a szakmai ellenőrzés végzőjének továbbítható. A törvényi felhatalmazás alapján tehát nem okoz jogsérelmet a pedagógus eljárása, ha az érintett osztályon belül ismerteti a tanulók érdemjegyeit. (660/2017/OJBIT, 117/2017/OJBIT)

Az Infotv. 5. § (1) bekezdésében foglaltak szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli.

Az adatkezelésre vonatkozó rendelkezésekről adtunk tájékoztatást az alábbi ügyekben.

Egy szülő arról érdeklődött, hogy jogszerű-e általános iskolai tanulók közösségi médiában való név szerinti megjelenítése az iskola részéről dicséret vagy elmarasztalás, illetőleg értékelés kapcsán. Mivel ez esetben nincs szó törvényi felhatalmazásról, ez azt jelenti, hogy minden érintett hozzájárulását be kellene szerezni a tanulók adatainak közzétételéhez. Cselekvőképtelen kiskorú (14 év alatti) érintettek esetén a törvényes képviselő hozzájárulása, korlátozottan cselekvőképes kiskorú (14-18 év) érintettek esetén az érintett és a törvényes képviselő hozzájárulása lenne szükséges. Azonban itt is figyelembe kell venni, hogy a hozzájárulás visszavonásig érvényes, vagyis ha valaki – akinek a személyes adata az általános hozzájárulás következtében felkerült a honlapra – egy adott adat esetében a hozzájárulást visszavonja, azt kérésére azonnal törölni kell. (641/2017/OJBIT)

Egy szülő azt sérelmezte, hogy az iskola által a gyermekéről készített pedagógiai véleményt ő nem nézhette meg, ám az abban foglaltak alapján a szakértői bizottság vizsgálatát kéri az iskola. A szülő tudomása szerint gyermekének csak betűtévesztési problémája van. Tekintettel arra, hogy a gyermekéről készült pedagógiai vélemény a gyermekével kapcsolatos személyes adatokat tartalmaz, annak elkészítése, továbbítása adatkezelésnek minősül. Az Infotv. 15. § (1) bekezdése kimondja, hogy az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az érintett általa kezelt, illetve az általa vagy rendelkezése szerint megbízott adatfeldolgozó által feldolgozott adatairól, azok forrásáról, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, az adatfeldolgozó nevéről, címéről és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, az adatvédelmi incidens körülményeiről, hatásairól és az elhárítására megtett intézkedésekről, továbbá – az érintett személyes adatainak továbbítása esetén – az adattovábbítás jogalapjáról és címzettjéről. A fentiek alapján a szülő mint gyermeke törvényes

képviselője jogosult a gyermekkel kapcsolatban készített, személyes adatokat tartalmazó dokumentumok megtekintésére. (710/2017/OJBIT)

Az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. Gyakran éltek jelzéssel hivatalunk felé szülők, hogy a köznevelésbe belépő, gyermekkori diabétesszel küzdő gyermekük ellátása akadályokba ütközik. A korábbi években is folyamatosan érkeztek hivatalunkhoz e témában panaszok. Előfordult, hogy elutasították a gyermek óvodai, iskolai felvételét a betegségére hivatkozással, vagy az intézménybe felvételt nyert gyermek egészségügyi ellátását nem tudták megoldani. Több esetben tiltották ki diabétesszel küzdő gyermeket az óvodából azért, mert az óvodapedagógusok nem vállalták a vércukorszint-mérést és az inzulin adagolását.

Egy intézményvezető kérte segítségünket egy nyolcadik osztályos, cukorbeteg tanuló ellátásával összefüggésben. A gyermek naponta négyszer ad be magának inzulint, ezután fél órán belül ennie kell, hogy elkerülje a rosszullétet. Az iskolai ellátás, diétás étkezés biztosítása nem okoz gondot az intézménynek, de a tanuló diákothoni ellátást is igényel, amely során nem tudják a különleges figyelmet folyamatosan biztosítani. Tájékoztatuk az intézményvezetőt, hogy lezárult az a hivatalunk által végzett vizsgálat, melynek során a gyermekkori diabétesz megjelenését vizsgáltuk óvodában, iskolában. A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a hatályos magyar jog alapján a pedagógusok nem kötelezhetők egészségügyi tevékenység körébe tartozó műveletek végzésére, ilyen feladatok ellátására jogosult személy (iskolaorvos, védőnő) pedig nem áll minden köznevelési intézményben folyamatosan rendelkezésre. Megállapítható, hogy a diabéteszes gyermekek egészséges társaikkal együtt történő óvodai, iskolai nevelésének feltételei az olyan felelősségi szabályok kidolgozása, amelyek alapján az intézmény, az intézmény pedagógusai egyértelműen behatárolt, az egészségügyi dolgozókhoz képest szűkebb felelősségük tudatában tudják fogadni a betegségben szenvedő gyermeket. Továbbá biztosítani kell az inzulinos kezelés megvalósításának lehetőségét, amihez ki kell dolgozni szabályzatokat, eljárásrendeket, ugyanígy biztosítani kell a gyógyszerek megfelelő tárolását és a szükséges speciális étkeztetést. A vizsgálat tartalmazza a témában született ajánlásokat is. Amíg a jogszabályi feltételeket nem alakítják ki, különösen a felelősségi köröket nem fogalmazzák meg, addig a pedagógusok nem kötelezhetők arra, hogy állandó felügyeletet lássanak el a diabéteszes gyermekek vonatkozásában. (576/2017/OJBIT)

Egy óvoda képviselője kérte segítségünket egy cukorbeteg gyermek ellátásával kapcsolatban. A beadványozó elmondása szerint a szülő óvodás gyermekével kapcsolatban azt kérte az óvodától, hogy három napon keresztül napi három alkalommal mérjék meg a gyermek vércukorszintjét. Korábban nem kapott az óvoda tájékoztatást a gyermek betegségéről, és hivatalunktól kért információt a helyes eljárással kapcsolatban. (357/2017/OJBIT)

Egy óvoda képviselője írta le beadványában, hogy az óvodába jelentkezett egy gyermek, akiről beiratkozáskor csak annyit tudtak, hogy cukorbeteg, akinek alkalmanként kell ellenőrizni a cukorszintjét, és a mért értéknek megfelelően kell eljárni. Az óvoda kérte a szükséges dokumentumokat a szülőtől, köztük az orvosi nyilatkozatot, amely tájékoztatást ad arról, hogy kell eljárnia az óvodapedagógusoknak a gyermek ellátásakor. Ezt azonban nem kapták meg. Az óvónők tartanak a

gyermek ellátásával járó felelősségtől, és úgy érzik, hogy megfelelő körütekintés és ellátás nélkül nem vállalhatják a gyermek fogadását az óvodában. Tájékoztattuk az óvodák képviselőit, hogy a gyermekkori diabétesz egyre gyakrabban előforduló egészségügyi probléma, amely az oktatási intézményekben is megjelenik. Az óvodai ellátásnak nem lehet akadálya a gyermek diabétesz betegsége. A gyermek ismert betegsége ugyanis nem jelent kockázatot társaira, nevelőire, így a köznevelési rendszerben történő ellátása során sem lehet ésszerű indoka megkülönböztetésnek. Ugyanakkor a pedagógusok részéről az esélyegyenlőség biztosítása érdekében szükséges lehet a nagyobb odafigyelés, többlettörődés. A fentieknek megfelelően a nevelési-oktatási intézményekben nincs egészségügyi indoka a cukorbetegség alapján történő elkülönítésnek, ugyanakkor elengedhetetlen az egészségügyi felvilágosítás, az elsősegélynyújtás alapjainak oktatása. Álláspontunk szerint az érintetteknek helyben kell megtalálniuk az iskolai szereplők együttműködésének lehetséges formáit, annak érdekében, hogy az érintett gyermek állapotának megfelelő nevelésben részesülhessen. Az együttműködésnek nélkülözhetetlen része, alapfeltétele az érintettek minél szélesebb körben való tájékoztatása a betegséggel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókról. A tájékoztatás során azonban mindenkor tekintettel kell lenni a beteg gyermek személyiségi jogaira, személyes adatok védelméhez fűződő jogára. Az intézmény vezetőjének az adott helyzetben azt kell biztosítania, hogy az érintettek – akár orvosok, egészségügyi dolgozók, diabéteszrel foglalkozó szakemberek, civil szervezetek bevonásával is – minél szélesebb körben tájékoztatást kapjanak azokról a teendőkről, amelyeket a gyermekkel kapcsolatban meg kell tenniük. Mindez pedig kijelöli az intézményvezető problémával kapcsolatos felelősségének határait is.

A köznevelési törvény 72. §-a alapján ugyanakkor a szülő is köteles együttműködni a köznevelési intézménnyel. Kötelessége, hogy gondoskodik gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadja ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kíséri gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét.

Annak érdekében, hogy a gyermek egészségi állapotának megfelelő óvodai ellátása megvalósulhasson, az intézmény akár a szülővel közösen kérheti a megyei diabétesz központ, az önkormányzat, a védőnő, a háziorvos segítségét. (791/2017/OJBÍ)

A hivatalunkhoz folyamatosan érkező jelzések alapján átfogó vizsgálatot indítottunk a diabéteszes gyermekek óvodai, iskolai ellátása tárgyában, mely a 2017. évben fejeződött be.

A köznevelés rendszerében való kötelező részvételt az óvodai nevelés szempontjából a köznevelési törvény 8. § (2) bekezdése szabályozza, mely szerint a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. Az iskolai oktatás tekintetében a 45. § bekezdései rögzítik a tankötelezettséggel kapcsolatos rendelkezéseket, ezen szakasz (3) bekezdése megállapítja, hogy a tanuló tankötelezettsége annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tizenhatodik életévét betölti.

A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése alapján a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás

egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről, a gyermekek, tanulók rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezéséről.

A köznevelési törvény azt is rögzíti, hogy a gyermeknek, a tanulónak joga, hogy a nevelési és a nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák.

Ugyanakkor a köznevelési törvény 62. § (1) bekezdése felsorolja a pedagógus feladatait. A pedagógusnak nem feladata a rábízott gyermekek, tanulók egészségügyi ellátása. A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdés g) pontja rendelkezik a gyermek és tanuló testi-lelki egészségének fejlesztéséről és megóvásáról, de ez csak a munka- és balesetvédelmi előírások betartására és betartatására, illetve a vészhelyzetek elhárítására és feltárására korlátozódik, a szülő – és szükség esetén más szakemberek – bevonásával.

A fenti jogszabályi rendelkezések alapján megállapítható, hogy Magyarországon minden gyermeknek joga és kötelessége a köznevelésben való részvétel. E tekintetben nem tehető különbség a diabéteszes gyermekek és társaik között; intézményi ellátásuk és a közösségbe integrálásuk komplex egészségügyi és köznevelési feladat.

Az iskola világában tapasztalható a bizonytalanság a diabéteszes gyermekek ellátásával kapcsolatban: a pedagógusok sokszor tanácstalannak érzik magukat, mert nem tudják, hogy mik a rájuk háruló feladatok, és meddig terjed a felelősségük.

A vizsgálatunk során megkerestük a hazai és az európai szakmai szervezeteket, az EU tagállamok oktatási minisztereit és az Európai Bizottság kulturális, oktatási, ifjúságpolitikai és sportügyi biztosát.

A gyermekkori diabétesz súlyos krónikus betegség, ugyanakkor megfelelő, korszerű kezelés mellett az érintettek teljes életet élhetnek, így orvosi szempontból van lehetőség arra, hogy a cukorbeteg gyermekek egészséges társaikkal együtt tanuljanak. Ehhez azonban szükség van arra, hogy a gyermek megkapja a megfelelő kezelést és figyelmet a szülők, valamint iskolai környezetben a pedagógusok és az intézmény más dolgozói részéről. A cukorbeteg gyermekek sikeres oktatása érdekében szükség van a szülők, tanárok és tanulók, az orvosok, védőnők, szociális munkások és civil szervezetek szoros együttműködésére. Ennek hiányában sérülhet többek közt a gyermek művelődéshez való joga, egészséghez való joga vagy az esélyegyenlőség követelménye.

Vizsgálatunk során megállapítottuk, hogy a hatályos magyar jog alapján a pedagógusok nem kötelezhetők egészségügyi műveletek végzésére, ilyen feladatok ellátására jogosult személy (iskolaorvos, védőnő) viszont nem áll folyamatosan rendelkezésre minden köznevelési intézményben. Ettől függetlenül az óvoda, iskola nem tagadhatja meg a cukorbeteg gyermek felvételét a betegség miatt, a gyermeknek, tanulónak joga és kötelessége a köznevelésben való részvétel. Megállapítottuk, hogy a jogsértések orvoslása és megelőzése érdekében az oktatás

rendszerének kell képesnek lennie az alkalmazkodásra, különös tekintettel arra, hogy a cukorbeteg gyermekek száma folyamatosan emelkedik. (A gyermekkori 1-es típusú diabétesz előfordulási gyakorisága Magyarországon folyamatosan emelkedő statisztikát mutat. A 0-14 éves korosztályban az 1989-93 közötti időszakban évente 100 000 főre csak 9 eset jutott, 1994-98 között ez a szám 10,6-re, 1999-2003 között 12,4-re, 2004-2009 között pedig már 18,3-re emelkedett. A legfrissebb adat szerint 2016-ban 100.000 főre vetítve 21,3-ra emelkedett a cukorbeteg gyermekek száma.)

A bizonytalanság megszüntetéséhez szükség van a felelősség szabályozására. Elsődleges cél, hogy az intézményt és a pedagógust jól definiált és konkrétan meghatározott felelősség terhelje a gyermek állapotával kapcsolatban, figyelembe véve, hogy az óvoda és az iskola nem egészségügyi intézmények, a pedagógusok nem egészségügyi dolgozók.

A diabéteszes gyermekek integrált óvodai, iskolai nevelésének-oktatásának feltételei az olyan felelősségi szabályok kidolgozása, amelyek alapján az intézmény és a pedagógusok egyértelműen behatárolt, az egészségügyi dolgozókhoz képest szűkebb felelősségük tudatában tudják fogadni a betegségben szenvedő gyermeket.

Álláspontunk szerint fontos, hogy a pedagógusok – önkéntes alapon – elsajátíthassák azokat az elméleti és gyakorlati ismereteket, amelyek szükségesek a diabéteszes gyermekek, tanulók ellátásához. Ilyen képzések akár az érintett intézményekben is megvalósíthatók, megbízható szakmai háttérüket pedig a Magyar Diabétesz Társaság tudja biztosítani.

Biztosítani kell az inzulinos kezelés megvalósításának lehetőségét is, amihez szabályzatokat és eljárásrendeket kell kidolgozni. Ugyanígy biztosítani kell a gyógyszerek megfelelő tárolását és a szükséges speciális étkeztetést. Ehhez fontos szakmai bázist jelenthet az országban egységesen működő gyermekdiabetológiai gondozó hálózat, amely megyei és fővárosi központokkal biztosítja a lakóhelyhez közeli szakmai segítséget.

Mindezek miatt azzal az ajánlással fordultunk az oktatásért is felelős emberi erőforrások miniszteréhez, hogy teremtsen meg a jogszabályi feltételeit a diabéteszes gyermekek óvodai és iskolai ellátásának. Alakítson ki egyértelmű felelősségi rendszert, teremtsen meg a pedagógusok képzési rendszerét, és dolgozzon ki országos együttműködési stratégiát az állami, önkormányzati, szakmai és civil szervezetek között. (108/2017/OJBIT)

Vizsgálati jelentésünket elküldtük a kérdéskörrel kapcsolatban hozzánk forduló panaszosoknak. (627/2017/OJBIT)

AZ OKTATÁSSAL KÖZVETLENÜL ÖSSZEFÜGGŐ JOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Tanszabadságból eredő jogok

Magyarország Alaptörvényének Szabadság és felelősség című fejezetének XI. cikke kimondja, hogy minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.

A köznevelési törvény 7. § (1) bekezdése szerint a köznevelési rendszer intézményei közül először az óvoda és az általános iskola várja a gyermekeket, melyekben a részvétel kötelező. Erre tekintettel fontos kérdés a felvétel jogi szabályozása, hiszen minden gyermeknek, tanulónak biztosítani kell, hogy kötelezettségének eleget tudjon tenni. Minden évben számos panasz, kérdés érkezik hivatalunkhoz ezzel összefüggésben. (608/2017/OJBIT)

A beadványozó egy óvoda szervezeti és működési szabályzata (továbbiakban: SZMSZ) és pedagógiai programja közötti ellentmondás kapcsán kérte állásfoglalásunkat. Az SZMSZ szerint az óvodai felvétel során előnyt élveznek a 3. életévét betöltött gyermekek. A pedagógiai program ezzel szemben azt tartalmazta, hogy a gyermekek felvételénél a család értékválasztása, világnézeti irányultsága a legfontosabb szempont, nem pedig a gyermek életkora. Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk a beadványozót, hogy a köznevelési intézmények intézményi szabályzatai – így a szervezeti és működési szabályzat, valamint a pedagógiai program is – a köznevelési törvény alapján készülnek, azzal ellentétes szabályokat nem fogalmazhatnak meg. A köznevelési törvény 8. § (1)-(2) bekezdése szerint az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető. A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. A jegyző – az egyházi és magán fenntartású intézmények esetében a fenntartó – a szülő kérelmére és az óvodavezető, valamint a védőnő egyetértésével, a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva, annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti, felmentést adhat a kötelező óvodai nevelésben való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, képességeinek kibontakoztatása, sajátos helyzete indokolja. (125/2017/OJBIT)

Az óvodai részvételt követően a hatéves kor betöltésével kezdetét veszi a tankötelezettség. A köznevelési törvény 45. § (1)-(2) bekezdése alapján Magyarországon – az e törvényben meghatározottak szerint – minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt

venni, tankötelezettségét teljesíteni. A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, legkésőbb az azt követő évben tanköteleessé válik. Az a gyermek, akinek esetében azt a szakértői bizottság javasolja, további egy nevelési évig az óvodában részesül ellátásban, és ezt követően válik tanköteleessé. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, a köznevelési feladatot ellátó hatóság a szülő kérelmére szakértői bizottság véleménye alapján engedélyezheti, hogy a gyermek hatéves kor előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését.

Az általános iskolába történő jelentkezés előtt tehát annak megítélése szükséges, hogy a gyermek elérte-e az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 21. § (1) bekezdése szerint a tankötelezettség megkezdésének feltétele a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megléte, annak igazolása.

Egy szülő arról tájékoztatót beadványában, hogy gyermeke óvónője azzal a feltétellel állapította meg a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségét, hogy a gyermeket alternatív iskolába íratják be. Így egy Waldorf iskolában kezdte meg a tankötelezettség teljesítését, ám egy hónap múlva az osztálytanító lemondott róla, ezért a szülőknek másik intézményt kellett keresni. Mivel több alternatív iskola is elutasította a jelentkezését, szerették volna, ha még egy évet az óvodában marad a gyermek, ám ott arról tájékoztatták, hogy már nem vehetik őt vissza. A panaszos ügyének megítélésével kapcsolatban kérte állásfoglalásunkat. A gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének jellemzőit az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm.rendelet határozza meg. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 21. § (2) bekezdése meghatározza az óvoda feladatait a tanköteles életkorba lépéskor a gyermek fejlettségével kapcsolatban. Eszerint az óvoda

- a) amennyiben a gyermek elérte az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget, ezt igazolja,
- b) dönt a hatodik életévét augusztus 31-ig betöltő gyermek óvodai nevelésben való további részvételéről,
- c) szakértői bizottsági vizsgálatot kezdeményez a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megállapítása céljából, ha
 - ca) a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettsége egyértelműen nem dönthető el a gyermek fejlődésének nyomon követéséről szóló óvodai dokumentumok alapján,
 - cb) a gyermek nem járt óvodába,
 - cc) a szülő nem ért egyet az a) pont szerint kiállított óvodai igazolással vagy a b) pont szerinti döntéssel, vagy
- d) szakértői bizottsági vizsgálatot kezdeményez a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megállapítása céljából annak eldöntésére, hogy az augusztus 31-ig a hetedik életévét betöltött gyermek részesülhet-e további óvodai nevelésben.

A gyermekkel napi szinten foglalkozó óvodapedagógus az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló kormányrendelet és a gyermek ismeretében ítéli meg, hogy elérte-e a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget. Tehát nem arról dönt, hogy mely iskolatípusba javasolja a gyermek elhelyezését, hanem azt igazolja, hogy elérte-e az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 21. § (2) bekezdésének c) pontja alapján, ha az óvodapedagógus nem tud egyértelmű döntést hozni, az ő feladata a továbbiakban a szakértői vizsgálat kezdeményezése,

ahol már arról is döntenek a szakemberek, mely iskola a megfelelő a gyermek számára, és a szülővel együttműködve az intézménykijelölés is megtörténik. A 21. § (4) bekezdése arra kínál megoldást, ha a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségét az óvoda megítélte ugyan, ám később ez kétséggé válik. Ez esetben az iskola igazgatója a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megállapítása céljából a szakértői bizottság vizsgálatát kezdeményezheti, ha

- a) a szülő nem ért egyet az óvoda által kiállított óvodai igazolással vagy döntéssel, és arról az iskola igazgatója tudomást szerez, feltéve hogy a kérdésben a szakértői bizottság korábban nem hozott döntést,
- b) szükséges a gyermek sajátos iskolai nevelésben-oktatásban való részvételéről dönteni és arra az óvoda javaslatot tesz, vagy a szülő kéri, és e kérdésben a szakértői bizottság korábban nem hozott döntést.

A gyermek iskolaérettségének megítélése ezen hivatkozott rendelkezéseknek megfelelően történhet. (16/2017/OJBIT)

A köznevelési törvény 72. § (2) bekezdése alapján a szülő gyermeke adottságainak, képességeinek, érdeklődésének megfelelően, saját vallási, világnézeti meggyőződésére, nemzeti hovatartozására tekintettel szabadon választhat óvodát, iskolát, kollégiumot. Ha a gyermek nem cselekvőképtelen, tizennegyedik életévének betöltésétől a szülő ezt a jogát gyermekével közösen gyakorolhatja.

A köznevelési törvény 50. § (1) bekezdése pedig kimondja, hogy a tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. Egyetlen esetben korlátozza a köznevelési törvény az intézményvezetők döntési jogát, a körzetes iskola esetében. A köznevelési törvény 50. § (6) bekezdése meghatározza, hogy az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító iskola). A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 22. § (6) bekezdése alapján életvitelszerű ott lakásnak minősül, ha a tanulónak a kötelező felvételt biztosító iskola körzetében van a lakóhelye, ennek hiányában a tartózkodási helye.

Egy panaszos arról érdeklődött, hogy van-e arra vonatkozó törvényi szabályozás az általános iskolák esetében, hogy a szülők munkahelyének közelében lévő intézmény köteles felvenni az oda jelentkező gyermeket. (122/2017/OJBIT)

Egy szülő arról érdeklődött, hogy van-e lehetőség tanév közben gyermekét átíratni egy magánintézményből, mert több állami intézmény helyhiányra hivatkozással elutasította átvételi kérelmüket a településükön. (182/2017/OJBIT)

Az átjelentkezés során a felvételtől szóló döntéskor az intézményvezetőnek tekintettel kell lennie a köznevelési törvény maximális osztálylétszámot meghatározó rendelkezéseire, ugyanakkor nem hagyhatja figyelmen kívül a kötelező felvételt biztosító intézményre vonatkozó szabályokat sem.

Egy szülő gyermekét az általános iskolai beiratkozás időpontjában egy általa választott intézménybe íratta be. Ezt követően a család körülményei megváltoztak, ezért a szülő a lakóhely szerint kötelező felvételt biztosító intézménybe kérte a gyermek felvételét. Az intézmény, majd ezt követően a fenntartó is helyhiány miatt elutasította a kérelmét, hivatkozással a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. mellékletére, mely kimondja, hogy a tanterem alapterülete nem lehet kevesebb, mint 1,5 m²/fő.

A panasz alapján hivatalunk vizsgálatot indított. A panaszos a Klebelsberg Központ elnökének is benyújtotta levelét, mellyel kapcsolatban az illetékes tankerület igazgatója készített nyilatkozatot. Elmondása szerint az érintett általános iskolában négy első osztály indítását engedélyezték, és mindegyik esetben szükség volt a maximális osztálylétszám túllépésének engedélyezésére.

A köznevelési törvény 4. számú melléklete tartalmazza, hogy az általános iskola 1- 4. évfolyamán a maximális osztálylétszám 27 fő. A köznevelési törvény 25. §-ának (7) bekezdése szerint pedig az óvodai csoportra, iskolai osztályra, kollégiumi csoportra megállapított maximális létszám a nevelési év, illetve a tanítási év indításánál a fenntartó engedélyével legfeljebb húsz százalékkal átléphető, továbbá függetlenül az indított osztályok, csoportok számától, akkor is, ha a nevelési év, tanítási év során az új gyermek, tanuló átvétele, felvétele miatt indokolt. Az iskolaépület tantermi méreteinek ismeretében a tankerület osztályonként 30 főben maximalta a felvehető tanulólétszámot. A fenntartó arra hivatkozott, hogy az épületben található osztályterem mérete egységesen 52 m², ami a fix elhelyezésű berendezési tárgyak által elfoglalt területek nagyságát (6 m²) figyelembe véve csak maximum 30 tanuló elhelyezése esetén tudja biztosítani az 1,5 m²/fő előírást. A felvételtől szóló döntések alapján az iskola így az engedélyezett maximális létszámmal, 4x30 fős első osztállyal kezdheti meg a 2017/2018-as tanévet. A beiratkozás során valamennyi településen lakó tanuló felvételt nyert a körzetes vagy az általa választott iskolába.

A panaszos szülő a beiskolázási eljárás során nem adott be fellebbezést, hiszen gyermeke felvételt nyert az általa választott intézménybe, ám júniusban átiratkozási kérelemmel fordult a gyermeke lakóhelye szerint kötelező felvételt biztosító iskola igazgatójához, aki – helyhiány miatt – elutasította a kérelmet. A jogorvoslati eljárás során a fenntartó az iskola döntését helybenhagyta. A tankerületi igazgató álláspontja szerint a döntéskor azt mérlegelte, hogy a rendes felvételi időszakon túl (az osztály maximális létszámának elérését követően) érkező tanuló felvétele esetén sérülnek a már felvett tanulók jogai, ha az osztályterem mérete nem engedi a tanulói létszám bővítését (adott esetben a jogszabályban előírt minimális négyzetméter nem teljesül), mint jelen esetben.

Vizsgálatunk során tanulmányoztuk a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.31.981./2016/3. számú ítéletét, ami egy hasonló tényállású ügyben folytatott eljárás során született. Az ítélet szerint a köznevelési törvény.50. § (6) bekezdése eltérést nem engedő, kógens módon rendelkezik úgy, hogy az általános iskola köteles felvenni azt a tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik. A bíróság e körben utal a Legfelsőbb Bíróság (Kúria) más ügyben hozott Kfv.VI.37.448/2001/4. szám alatti ítéletében foglaltakra, mely szerint „a kötelező felvételt biztosító iskolának nincs arra elvi lehetősége, hogy akár nagyszámú túljelentkezés esetén helyhiány miatt utasítson el körzetes jelentkezőket. Az alperes jogszabálysértő módon hagyta helyben az elsőfokú határozatot annak ismeretében, hogy az iskola engedélyt kapott a maximális létszám 20 %-kal történő átlépésére. Emiatt mások jog- és érdeksérelme nem lehetett a bírósági felülvizsgálat alapja, hanem egyedül a felperes jog- és érdeksérelme, amely megvalósult azzal, hogy alperes másodfokú eljárása során a helyzet reparálása helyett konzerválta az elsőfokú döntést. A megismételt eljárásban alperesnek soron kívül kell az elsőfokú határozatot ismételt felülvizsgálnia, melynek során felperesi kérelmet

elutasító döntést nem hozhat, hanem a kiskorú felvételéről kell döntést hoznia a kötelező felvételt biztosító iskolába, a bíróság fentiekben kifejtett jogértelmezése alapján, a köznevelési törvény 50. § (6) bekezdésében foglaltaknak megfelelően.”

E bírósági ítéletben foglaltak egybeestek az oktatási jogok biztosa álláspontjával, miszerint a lakóhely szerinti általános iskola nem utasíthatja el a körzetében lakó gyermek felvételét. Vizsgálatunk lefolytatása alatt a beadványozó arról informált, hogy az intézmény igazgatója gyermeke felvételéről döntött. Erre tekintettel az ügyet lezártuk. (509/2017/OJBIT)

A szülő, illetve a tanuló intézményválasztási jogához kapcsolódva a köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés n) pontja rendelkezik arról, hogy a tanuló joga, hogy kérje az átvételét másik nevelési-oktatási intézménybe.

Az átjelentkezés során adminisztratív jellegű nehézségek is jelentkezhetnek. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 23. § (6) bekezdése alapján a tanuló átvételére egyébiránt a tanítási év során bármikor lehetőség van.

Egy óvoda jelezte számunkra azt a problémát, hogy a településre költözött gyermek óvodába történő átjelentkezésekor a gyermek előző óvodája nem küldi el az „Értesítés óvodai jogviszony megszűnéséről” elnevezésű nyomtatványt. Ehelyett először a fogadó óvodától kéri az „Értesítés óvodai felvételtől” nyomtatványt. A beadványt küldő óvoda szerint először a megszüntető nyomtatványt kellene küldeni, melynek következtében a fogadó óvoda fel tudná venni a gyermeket. Tájékoztatuk, hogy a köznevelési törvény 53. § (1) bekezdés a) pontja alapján megszűnik az óvodai elhelyezés, ha a gyermeket másik óvoda átvette, az átvétel napján. A fenti rendelkezésnek megfelelően az óvodai jogviszony akkor szűnik meg, ha az új intézmény felvette a gyermeket. Az erről szóló értesítést követően tud a jogviszony megszűnéséről adminisztrációt készíteni a korábbi intézmény. (26/2017/OJBIT)

A beadványozó gyermekét jelenlegi iskolájából át kívánja íratni egy másik intézménybe. A fogadó iskola szeptember 1-jétől tudja felvenni a gyermeket. A szülő arról kérte állásfoglalásunkat, hogy kiírathatja-e gyermekét jelenlegi iskolájából a tanév végén, június 15-én. Nem szeretné ugyanis, hogy a közeljövőben esedékes szakértői vizsgálaton a tanuló jelenlegi iskolája – elfoglaltságára tekintettel – bármilyen pedagógiai véleményt készítsen róla. A köznevelési törvény 53. § (2) bekezdés a) pontja szerint megszűnik a tanulói jogviszony, ha a tanulót másik iskola átvette, az átvétel napján. E rendelkezés alapján a fogadó intézmény tanulói jogviszonyt létesít a tanulóval, ennek a döntésnek a következtében, az új jogviszony keletkezésének napján szűnik meg a tanulói jogviszony az előző intézményben. Tanköteles tanulók esetén a tanulói jogviszony nem szűnhet meg az új jogviszony létesítése előtt. Sajátos nevelési igényű tanulók esetén a szakértői bizottság kijelölésével történhet meg az új intézmény választása. (392/2017/OJBIT)

Az átvétellel, átjelentkezéssel kapcsolatban az intézményvezető a döntési jog, de él a kötelező felvételt biztosító iskola korábbiakban bemutatott kötelezettsége is.

Egy gyermekvédelmi gyám jelezte hivatalunk számára, hogy a kötelező felvételt biztosító iskola elutasította egy tanuló jelentkezését azzal az indokkal, hogy az iskola más idegen nyelvet oktat, mint amit addig a tanuló tanult. A köznevelési törvény fentebb idézett rendelkezése szerint a kötelező felvételt biztosító iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik. A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés n) pontja alapján a tanuló joga, hogy kérje az átvételét másik nevelési-oktatási intézménybe. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 23. § (6) bekezdése szerint a tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van. E rendelet 7. § (1) bekezdése kimondja, hogy az iskola pedagógiai programja meghatározza a felvétel és az átvétel – köznevelési törvény keretei közötti – helyi szabályait. Az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályait, szükség esetén különbséti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamismétléssel. A fentiek alapján a kötelező felvételt biztosító iskola nem utasíthatja el azon tanuló jelentkezését, akinek a kötelező felvételt biztosító iskola körzetében van a lakóhelye, ennek hiányában a tartózkodási helye. A másik intézménybe történő átvétel kérése kiemelt tanulói jog, melynek szabályait a pedagógiai program határozza meg. Az intézmények pedagógiai programja közötti esetleges különbségek áthidalására szolgálhat a jogszabály szerint – az intézményi szabályzat előírásainak megfelelően – a különbséti vizsga, az egyéni segítségnyújtás, a türelmi idő biztosítása vagy végső esetben az évfolyamismétlés. (666/2017/OJBIT)

A közép fokú iskolák esetén az átjelentkezés tekintetében változást jelent, hogy ezen a szinten már nincs kötelező felvételt biztosító iskola, a tanuló akkor tud másik intézményben tanulni, ha talál egy olyan intézményt, ahol a felvételével kapcsolatban az intézményvezető pozitív tartalmú döntést hoz.

Egy szülő azért kérte segítségünket, mert gyermeke nem érzi jól magát a szakközépiskolában, ahol tanul. A tanuló tizenegyedik évfolyamra jár, de úgy érzi, rossz döntést hozott, mikor iskolát, szakmát választott. A beadványozó az átjelentkezés lehetőségeiről érdeklődött. Tájékoztatuk a felvétel, átvétel szabályairól, valamint arról, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (3) bekezdése kimondja, hogy az iskola pedagógiai programja – a szakképzést folytató intézmények kivételével – meghatározza az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályait, szükség esetén különbséti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamismétléssel. A köznevelési törvény 18. § (2) bekezdése alapján a pedagógiai szakszolgálat feladatai közé tartozik a továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás. Javasoltuk, hogy a gyermek iskolaváltásának ügyében keressék fel a megyei, fővárosi illetékességű pedagógiai szakszolgálati intézményt, és kérjék munkatársaik segítségét gyermeke pályaválasztása kérdésében. (640/2017/OJBIT)

A középiskolákba történő felvétellel összefüggésben jelenik meg először a felvételi vizsga alkalmazásának lehetősége. A köznevelési törvény 50. § (2) bekezdése kimondja, hogy a közép fokú iskola és a kollégium – jogszabályban meghatározott keretek között – állapíthatja meg a tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony létesítésének tanulmányi feltételeit (a továbbiakban: felvételi követelmények). A közép fokú iskola és a kollégium a felvételi követelményeket a tanév rendjéről szóló rendelet által meghatározott időben a felvételi tájékoztatóban köteles nyilvánosságra hozni. (49/2017/OJBIT)

Egy szülő arról számolt be beadványában, hogy kitűnő tanuló gyermeke félévi osztályzata rajz tantárgyból nagyon gyenge, elképzelhető, hogy elégtelen. A szülő attól tartott, hogy ez befolyásolni fogja a hatévfolymos gimnáziumba történő felvételét.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 27. §-a alapján, ha a közép fokú iskola felvételt hirdet, a felvételi kérelmekről az általános iskolai tanulmányi eredmények (a továbbiakban: tanulmányi eredmények), vagy gimnázium, szakgimnázium esetén a tanulmányi eredmények és a központilag kiadott egységes feladatlapokkal megszervezett írásbeli vizsga (a továbbiakban: központi írásbeli vizsga) eredménye, vagy gimnázium, szakgimnázium esetén a tanulmányi eredmények, a központi írásbeli vizsga és a szóbeli vizsga eredményei alapján dönthet. A tanulmányi eredmények alatt kizárólag a közép fokú iskolába felvételiző tanuló általános iskolai tanulmányait igazoló bizonyítványában, félévi értesítőjében (ellenőrzőjében) szereplő osztályzatait, minősítéseit kell érteni. A tanulmányi eredményekbe a magatartás és szorgalom értékelése, minősítése nem számítható be.

Tájékoztatottuk a panaszt, hogy a félévi tájékoztatóban megjelenő adatok a szülők tájékoztatását szolgálják, és nincsenek hatással a tanuló további tanulmányaira. Az abban megjelenő elégtelen nem jelent kizárást a közép fokú tanulmányok alól, azt a közép fokú intézmény a saját felvételi követelményei között értékelheti. (704/2017/OJBIT)

A tanulói jogviszony megszűnésének eseteit a köznevelési törvény sorolja fel, ezen esetektől az oktatási intézmények nem térhetnek el. Különbség áll fenn a tanköteles és a már nem tanköteles tanulók jogviszonyának megszüntetésekor.

A szülő nem tanköteles korú gyermeke másik iskolába történő átjelentkezésének lehetőségéről érdeklődött. Arról kérte állásfoglalásunkat, hogy kell-e indokolni, ha el szeretne menni az iskolából. A köznevelési törvény 45. § (3) bekezdése alapján a tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható annak a tanítási évnél a végéig, amelyben a huszonharmadik életévét betölti. A köznevelési törvény 53. § (2) bekezdés g) pontja szerint pedig megszűnik a tanulói jogviszony a tankötelezettség megszűnése után – ha a szülő a tanuló egyetértésével, nagykorú tanuló esetén a tanuló írásban bejelenti, hogy kimarad –, a bejelentés tudomásulvételének napján. A tanulói jogviszony megszüntetéséhez a jogszabály nem ír elő indokolási kötelezettséget. (397/2017/OJBIT)

Egy beadványozó arról érdeklődött, hogy az a tanuló, aki 16. életévét betölti, és tankötelezettsége megszűnik, de még csak a hetedik évfolyamot fejezi be, maradhat-e az általános iskolában, ahol a jogviszonya fennáll. Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 60. § (2) bekezdés a) pontja szerint a tanuló attól az évtől kezdődően, amelyben nyolc évfolyamos általános iskola esetén tizenhetedik életévét betölti, kizárólag felnőttoktatásban kezdhet új tanévet. (364/2017/OJBIT)

A köznevelési törvény 45. § (5) bekezdése szerint a tankötelezettség kétféle módon teljesíthető: iskolába járással, vagy ha az a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából nem hátrányos, a szülő kérelmére magántanulónként.

A köznevelési törvény 45. § (6) bekezdése a kérelem kapcsán kimondja, hogy az iskola igazgatója a gyámhatóság és a gyermekjóléti szolgálat véleményének kikérése után dönt arról, hogy a tanuló a tankötelezettségének magántanulóként tehet eleget. Gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő tanuló esetén az iskola igazgatójának a döntéséhez be kell szereznie a gyermekvédelmi gyám véleményét. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. §-a kiegészíti a törvényi rendelkezéseket. E szakasz szerint, ha a tanuló – a szülő kérelme alapján – a tankötelezettségének magántanulóként kíván eleget tenni, az erre irányuló kérelem benyújtásától számított öt napon belül az iskola igazgatója megkeresi a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot és a gyermekjóléti szolgálatot. A gyámhatóság és a gyermekjóléti szolgálat az igazgató megkeresésétől számított tizenöt napon belül köteles megküldeni a véleményét. Ha a tanuló tanulmányi kötelezettségének a szülő kérelme alapján magántanulóként tesz eleget, felkészítéséről a szülő gondoskodik, a tanuló egyénileg készül fel. A magántanuló magatartását és szorgalmát nem kell minősíteni. Az iskola igazgatója köteles tájékoztatni a tanulót és a szülőt a magántanuló kötelességeiről és jogairól. A magántanuló az igazgató előzetes engedélyével vehet részt a tanórai vagy egyéb foglalkozásokon.

Egy tanuló beadványában közölte, hogy tizenkettedik évfolyamra járt, már nem tanköteles, tanulói jogviszonya hiányzásai miatt megszűnt. Abban kérte hivatalunk segítségét, hogy van-e lehetősége tanulmányait másik intézményben magántanulóként befejezni. Tájékoztatuk, hogy a tanulói jogviszony megszűnését követően a nem tanköteles tanulók tovább folytathatják tanulmányaikat egy általuk választott intézményben, amennyiben jelentkezésük esetén az intézmény vezetője a felvételtől dönt. A tanulói jogviszony létesítése után van lehetőség arra, hogy magántanulói státusz engedélyezését kérje abban az intézményben, ahová felvételt nyert. Erről is az intézményvezető jogosult dönteni. Javasoltuk a beadványozónak, hogy keresse fel a lakóhelye tekintetében illetékes tankerületi központot, és kérje segítségüket a megfelelő intézmény és oktatási forma megtalálásában. (212/2017/OJBIT)

Egy szülő arról tájékoztatta hivatalunkat beadványában, hogy családi okokra hivatkozással kérelmezte gyermeke iskolájától a magántanulói jogviszony engedélyezését. Már a kérelem benyújtásakor kifejezte az igazgató a rosszállását, ám mivel a szülő fenntartotta a kérelmet, engedélyezte azt. Mivel a kérelem nem tartalmazta, hogy mennyi ideig kéri a magántanulóságot, az igazgató két hónapra engedélyezte, és két hónap elteltével beszámoltatást helyezett kilátásba. A kérelem meghosszabbítását e beszámoló eredményétől tette függővé az intézményvezető, de erről írásbeli tájékoztatást nem kaptak a szülők.

Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk a magántanulókkal kapcsolatos fenti szabályokról, valamint arról, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1)-(3) bekezdése alapján a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a továbbiakban a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól. Egy osztályozó vizsga egy adott tantárgy és egy adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik. A tanítási év lezárását szolgáló osztályozó vizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni. A

tanulmányok alatti vizsgák lebonyolításának szabályait a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64-72. §-ai tartalmazzák. (696/2017/OJBIT)

Egy szülő külföldi munkavállalásukra tekintettel gyermekeiknek magántanulói jogviszonyt kérelmezett, amit az intézményvezető engedélyezett számukra. A kérelem nem tartalmazott indokolást, nem derült ki, hogy a család külföldre utazik. Így mikor végül tanév közben hazatértek, a gyerekek továbbra is magántanulók maradtak, egészen tavaszig nem is mentek be az iskolába. Márciusban a szülők úgy döntöttek, hogy szeretnék, ha a gyermekeik időnként bemennének az osztályukba, ám az igazgató elutasította a kérésüket, és egy ismételt kérelem benyújtását kérte, mivel már nem a külföldi munkavállalás miatt voltak magántanulók a gyermekek. A szülő ezt sérelmesnek találta, mert az eredeti kérelem sem tartalmazta a külföldi utat a kérelem indokaként. A panaszost tájékoztattuk a fenti szabályokról. (272/2018/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. § (3) bekezdése rendelkezik a magántanulói jogviszony másik esetéről is. Ha a sajátos nevelési igényű tanuló, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló a nevelési tanácsadási feladatot, szakértői bizottsági feladatot ellátó intézmény szakértői véleménye alapján tanulmányait magántanulóként folytatja, iskolai neveléséről és oktatásáról, felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról, az ehhez szükséges pedagógusokról a szakértői véleményben foglaltak szerint az az iskola gondoskodik, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll. Az iskolában nem foglalkoztatott szakemberek biztosításáról a beilleszkedési, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő tanuló esetén a szakvéleményt kiállító nevelési tanácsadást ellátó intézménynek, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az utazó gyógypedagógusi, konduktori hálózat keretében kell gondoskodni.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. § (4) bekezdése azt is kimondja, hogy az iskola köteles gondoskodni a tanuló felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatának megállapításáról akkor is, ha szakorvosi vélemény alapján otthoni ellátás keretében részesül tartós gyógykezelésben, és emiatt magántanulóként folytatja tanulmányait. Egészségügyi problémák miatt tehát tartós betegsége okán fennálló otthoni gyógykezelésre tekintettel lehet valaki magántanuló. Egyéb esetekben, ha a sajátos nevelési igény nem áll fenn, úgy a szülői kérés nyomán, igazgatói engedéllyel válhat egy tanuló magántanulóvá. (399/2017/OJBIT, 328/2017/OJBIT, 394/2017/OJBIT)

A tanulói jogviszony külföldi oktatási intézményben is létesíthető, nincs akadálya a tankötelezettség ily módon történő teljesítésének. A köznevelési törvény 91. §-a szerint magyar állampolgár engedély nélkül folytathat tanulmányokat külföldön és tankötelezettségét külföldi nevelési-oktatási intézményben is teljesítheti. A külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait magántanulóként Magyarországon folytatja. A külföldön megkezdett és befejezetlen tanulmányok a magyar köznevelés iskolarendszerében folytathatók. A tanulmányok beszámításáról, továbbá a tanuló felvételéről az iskola igazgatója dönt. Ha a beszámítás kérdésében az iskola igazgatója nem

tud dönteni, beszerzi az oktatásért felelős miniszter, szakképzés esetén a szakképesítésért felelős miniszter véleményét.

Ebben az évben a külföldről hazatérő tanulók magyarországi tanulmányainak folytatása merült fel kérdésként több beadványban.

A panaszos szülő gyermeke egy gimnáziumban fennálló tanulói jogviszonyát külföldi tanulmányai miatt szüneteltette. A tanuló kiváló sportolóként több német csapatnál is játszott, több iskolában is tanult. Így vett részt egy külföldi diákok számára indított nyelvi képzésű osztályban, ahol érdemjegyet nem kaptak a tanulók, csak szóbeli értékelést. Hazatérésekor a gimnázium igazgatója arról tájékoztatta a szülőket, hogy az 5 perces írásbeli felmérő alapján a nyolcadik évfolyamról szóló bizonyítványt sem tudja elfogadni, így a nyolcadik osztályos tanulók közé tudja felvenni a gyermeket. Mivel az intézményvezető feladata eldönteni, hogy a külföldön végzett tanulmányokat hogyan tudja beszámítani a magyarországi tanulmányok folytatása esetén, így a jogsérelem gyanúja nem állt fenn. (603/2017/OJBIT)

Egy tanuló azért kérte hivatalunk segítségét, mert külföldi tartózkodás miatt – mivel már nem volt tanköteles – megszüntette a tanulói jogviszonyát. Hazatérve folytatni kívánta tanulmányait, ennek lehetőségeiről érdeklődött. A korábbi iskolája igazgatója elzárkózott a kérése teljesítésétől. A beadvánnyal kapcsolatban tájékoztattuk, hogy tekintettel arra, hogy már nem tanköteles, nincs olyan intézmény, amely köteles lenne vele tanulói jogviszonyt létesíteni, így ez az intézményvezető jogkörébe tartozó döntés. A köznevelési törvény rendelkezései alapján tanulmányait nappali rendszerű iskolai oktatásban vagy felnőttoktatásban is végezheti. Amennyiben tanulmányait folytatja, úgy lehetőség van arra, hogy a külföldi tanulmányait beszámítsák. A köznevelési törvény 92. § (9)-(10) bekezdése kimondja, hogy a külföldön megkezdett és befejezetlen tanulmányok a magyar köznevelés iskolarendszerében folytathatók. A tanulmányok beszámításáról, továbbá a tanuló felvételéről az iskola igazgatója dönt. Ha a beszámítás kérdésében az iskola igazgatója nem tud dönteni, beszerzi az oktatásért felelős miniszter, szakképzés esetén a szakképesítésért felelős miniszter véleményét. (762/2017/OJBIT)

Az évfolyam szülői kérésre történő megismétlésének lehetősége nem szűnt ugyan meg, de a korábbi szabályozáshoz képest szűkült az alkalmazása. Gyakran fordult hozzánk szülők, akik a sikertelen felvételi vizsgára tekintettel akartak élni ezzel a lehetőséggel. (123/2017/OJBIT)

Egy szülő sérelmesnek tartotta a szülői kérésre történő évfolyamismétlés lehetőségének jogszabályi megszüntetését. Elmondása szerint gyermeke hatodik évfolyamra jár, hat évfolyamos gimnáziumban szeretne továbbtanulni. A felvételi dolgozatát azonban nem sikerült jól megírnia, ezért a szülő szeretne volna, ha a következő tanévben ismét felvételizne, és sikeres felvételi esetén megismételné a hetedik évfolyamot. Tájékoztattuk a köznevelési törvény 57. § (1) bekezdésében rögzített jogszabályi rendelkezésekről, valamint arról, hogy a szülői kérésre történő évismétlés lehetőségének megszüntetése álláspontunk szerint nem veszélyezteti az oktatási jogokat. A korábbi szabályozással ellentétben épp jelen jogi környezet biztosítja az azonos helyzetben lévő tanulók egyenlő elbírálását a felvételi eljárás

során, megszüntetve azt a pozitív diszkriminációt, amit a korábbi szabályozás teremtett azáltal, hogy engedélyezte a felvételi vizsga és az évfolyam megismétlését. (118/2017/OJBIT)

Az iskolai mindennapok során azonban számos más esetben merült föl a szülőkben, hogy gyerekük fejlődése szempontjából hasznos lenne egy évfolyam megismétlése akkor is, ha gyermekük teljesítette annak tanulmányi követelményeit.

Egy szülő első évfolyamra járó gyermeke ügyében kérte segítségünket. A gyermek az iskolában fokozatosan lemaradt társaitól, ez a folyamat a téli betegeskedések alatt felgyorsult. Az osztálytanítóval történő egyeztetés alapján a szülő kérelmet nyújtott be az intézményvezetőhöz gyermeke évfolyamismétlése érdekében. Az intézmény vezetője arról értesítette, hogy fel kívánja mérni a gyerek tudását, hogy megítélhesse, elsajátította-e az első évfolyam követelményeit. Tájékoztattuk a köznevelési törvény 57. § (1) bekezdésében rögzített szabályokról. (389/2017/OJBIT)

Egy szülő arról kért tájékoztatást, hogy gyermeke ismételhet-e évet orvosi javaslatra. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 57. § (1) bekezdése alapján erre csak az első évfolyam megismétlése esetén van korlátlan lehetősége a gyermeknek, továbbá meghatározott feltételek esetén kérhető a kilencedik évfolyam megismétlése is. (380/2017/OJBIT)

A tanszabadsághoz való jog tartalmának egyik fontos eleme, hogy az állam által garantált, ingyenes szolgáltatásokat nyújtó oktatási intézmények mellett más – egyházi, magán – fenntartók által működtetett intézmények is végezhetnek nevelő-oktató tevékenységet. Ezek – jogszabályok által körülhatárolt esetekben – sajátos rendelkezések alapján működhetnek.

A hozzánk érkező beadványok kapcsán azt tapasztaltjuk, a szülők szívesen íratják gyermeküket egyházi vagy magán fenntartású intézményekbe, ám mikor ezen eltérő szabályokkal szembesülnek, ez kiválthatja ellenérzéseiket, és jogsérelemként élik meg, ha az iskolák törvény adta lehetőségeikkel élnek.

Egy szülő azért fordult hozzánk, mert egy alapítványi intézmény nevelési és támogatási szerződésének egyik pontja véleménye szerint sérti a tanulók oktatási jogait. E rendelkezés szerint az iskola felmondhatja a megállapodást, ha a gyermek nevelését a pedagógiai konferencia már nem tudja felelősséggel vállalni, valamint ha a szülő nem teljesíti a megállapodásban foglalt költség-hozzájárulást. (529/2017/OJBIT)

Tájékoztattuk a szülőt arról, hogy a köznevelési törvény 23. fejezete tartalmazza az egyházi köznevelési intézmények és a magán köznevelési intézmények alapítására vonatkozó sajátos szabályokat. E rendelkezések alapján az egyházi köznevelési intézmények sajátos szabályok alapján működhetnek, melyeket vallási, világnézeti elkötelezettség mentén alakíthatnak ki.

Szabadságuk korlátját jelenti, ha köznevelési megállapodást kötnek az oktatásért felelős miniszterrel, melynek keretei között a nevelés és oktatás a gyermekek, tanulók számára térítésmentessé válik, továbbá a gyermekek, tanulók felvételére alkalmazni kell azokat a

szabályokat, amelyek az állami, települési önkormányzati nevelési-oktatási intézményekre vonatkoznak, és nem lehet alkalmazni a 31. § (2) bekezdés c) pontjában foglaltakat (mely szakasz a tanulói jogviszony keletkezésével, megszüntetésével kapcsolatos szabályokat fogalmaz meg).

Egy szülő sérelmezte, hogy egyházi iskolába járó gyermekének nagypénteken – mely munkaszüneti nap és tanítási szünet – templomba kell mennie, függetlenül vallási meggyőződésétől. Amennyiben e kötelességüket nem teljesítik, igazolatlan mulasztással szankcionálják.

Tájékoztatottuk hogy az Alaptörvény Szabadság és felelősség című fejezetének VII. cikke szól a lelkiismereti és vallásszabadságról. Eszerint mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa. Ezen jog alapján a köznevelési törvény lehetőséget teremt arra, hogy a magyar köznevelési rendszerben egyházi köznevelési intézmények működjenek, melyek a köznevelési törvény által megengedett esetekben sajátos szabályok alapján működhetnek. A fentieken túl tájékoztattuk a szülőt az egyházi intézményekre vonatkozó speciális szabályokról. (309/2017/OJBIT)

Abban az esetben, ha a szülő választása szerint egyházi intézménybe íratja gyermekét, úgy a beíratással vállalja és elfogadja az intézményi szabályzatokban foglaltakat. Más a helyzet, ha a gyermeket a szülő állami intézménybe íratja be, ám a tanulói jogviszony tartama alatt megtörténik a fenntartói jog átadása. Erre az esetre tartalmazza a köznevelési törvény 74. § (3) bekezdése, hogy ha a köznevelési közfeladat ellátása vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelési, nevelési-oktatási intézmény fenntartójával kötött köznevelési szerződés útján történik, a szerződés megkötése nem mentesít a feladatellátási kötelezettség alól azon gyermekek tekintetében, akiknek a szülei nem akarják vallási, világnézeti szempontból elkötelezett óvodába, iskolába járatni gyermeküket. Az illetékes tankerületi központ, óvoda átadása esetében a települési önkormányzat, gondoskodik arról, hogy ezekre a szülőkre, gyermekekre, tanulókra a köznevelési szerződés miatt a vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelésben, nevelésben-oktatásban való részvételhez fűződő joguk érvényesítésében aránytalan teher nem hárulhat. Akkor adható át nevelési, nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelést, oktatást folytató fenntartó számára, ha az intézménybe beíratott kiskorú gyermekek, tanulók esetén a szülők, nagykorúság elérése esetén a tanulók több mint fele azt támogatja. Az illetékes tankerületi központ akkor tehet javaslatot az oktatásért felelős miniszternek, hogy az intézmény átadásával egyidejűleg kössön köznevelési szerződést a vallási, világnézeti tekintetben elkötelezett nevelést-oktatást folytató fenntartóval, ha az iskola állami tulajdonban van, vagy a tulajdonos települési önkormányzat az átadásról döntött, és a nevelést-oktatást, a szakképzést a vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelést-oktatást igénylő tanulók számára változatlan színvonalon biztosítja.

Az állami, valamint az egyházi és magán fenntartású intézmények közötti lényeges különbséget jelenti, hogy az állami intézmények esetén jogszabályok garantálják az ingyenes szolgáltatások széles körét. A köznevelési törvény 2. §-a kifejezi, hogy az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, illetve a szakképzésről szóló törvényben meghatározott feltételek szerinti második szakképesítés megszerzését biztosító első szakmai vizsga befejezéséig a magyar állam közzszolgálati feladata. Az állami, települési önkormányzati fenntartású intézményekben, továbbá az állami feladatellátásban részt vevő nemzetiségi önkormányzati, egyházi és magánintézményekben az óvodai nevelés, az óvodai nevelést és az iskolai nevelés-oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele, valamint a kollégiumi ellátás az ingyenes oktatásban részt vevő, e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő gyermekek, tanulók számára térítésmentes. A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet (továbbiakban: 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet) 33. § (1) bekezdése meghatározza a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok körét.

Az állami intézményekben megvalósuló ingyenes oktatás kapcsán több beadvány is érkezett hivatalunkhoz. A térítésmentes és az ingyenes szolgáltatások (a beadványokban tipikusan iskolai programok) közötti határvonalat az jelenti, hogy az adott szolgáltatást a pedagógiai program részeként, kötelező jelleggel szervezik, vagy az iskola részéről a tanulók szabadidős tevékenységének szélesítése céljából kerül rá sor.

Egy szülő arról érdeklődött, hogy kötelező-e az osztálykiránduláson részt venni a tanulóknak, ha a kirándulás osztálypénzből szerveződik. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendeletben foglalt szabályok az állami fenntartású intézményekben a térítésmentes oktatás elvét fogalmazzák meg, és külön rendelkezések szólnak arról, hogy melyek a térítési díj ellenében igénybe vehető szolgáltatások, illetve a tandíj megfizetése mellett igénybe vehető szolgáltatások. Az ingyenesség elve nem teszi lehetővé, hogy a térítésmentes körbe tartozó szolgáltatásokért bármilyen jogcímen, kötelező jelleggel különböző összegeket szedjenek be. Álláspontunk szerint a pedagógiai program előírásainak megfelelően, a tanítási időben megszervezett program lehet a tanulók számára kötelező, és ebben az esetben ingyenes. A tanítási időn kívül, költségtérítés ellenében megszervezett, ajánlott kulturális rendezvény viszont nem tehető kötelezővé a tanulók számára. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 33. § (1) bekezdése a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok között meghatározza a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a minden tanuló számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását, a mindennapi testedzést szolgáló, intézményen kívüli kulturális, művészeti, sport- vagy más foglalkozást, kirándulást, erdei iskolát. A tanulmányi kirándulást a pedagógiai program részeként szervezik, a helyszínének, programjának eldöntése az osztályt tanító, nevelő pedagógusok feladata. Amennyiben egy tanuló ezen nem vesz részt, úgy tanítási, nevelési időben felügyeletéről az intézménynek kell gondoskodni. (433/2017/OJBIT)

Előfordul, hogy a szülők nem rendelkeznek elegendő információval arról, hogy mely szolgáltatások tartoznak az ingyenes szolgáltatások körébe, és melyek nem.

A szülő gyermekét nem a kötelező felvételt biztosító iskolába íratta be, hanem a szomszéd település iskolájába. Azt sérelmezte, hogy az iskolába utazás – melyet egy vállalkozástól bérelt busszal oldanak meg – költségének egy részét a szülőkre hárítják. Tájékoztattuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 72. § (2) bekezdése rendelkezik arról, hogy a szülő gyermeke adottságainak, képességeinek, érdeklődésének megfelelően, saját vallási, világnézeti meggyőződésére, nemzetiségi hovatartozására tekintettel szabadon választhat óvodát, iskolát, kollégiumot. A szabad intézményválasztás jogának kimondása mellett a köznevelési törvény azt is garantálja, hogy egyetlen gyermek, tanuló se kerüljön olyan helyzetbe, hogy óvodáztatási kötelezettségét, tankötelezettségét férőhely hiánya miatt ne tudja teljesíteni. Ennek eszköze a lakóhely szerint kötelező felvételt biztosító intézmény szabályozása. A köznevelési törvény 74. § (5) bekezdése szerint a kötelező felvételt biztosító iskolába való utaztatásról a fenntartó gondoskodik. Amennyiben tehát a szülő a szabad intézményválasztás jogával élve nem a kötelező felvételt biztosító iskolába írta be gyermekét, úgy viseli az intézménybe utazás anyagi terheit. Az intézmény által szervezett utaztatást a gyermeke nem köteles igénybe venni, azt más módon is megoldhatják. (606/2017/OJBIT)

A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet az állami szerv, a tankerületi központ, az állami felsőoktatási intézmény, a települési önkormányzat, a nemzetiségi önkormányzat (a települési és a nemzetiség önkormányzat a továbbiakban együtt: önkormányzat) és az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményben térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok között meghatározza általános iskolában és középfokú iskolában többek között a tanórai foglalkozást, az osztályok heti időkerete terhére megszervezett kötelező és a nem kötelező egyéb foglalkozást, a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a minden tanuló számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását, a mindennapi testedzést szolgáló, intézményen kívüli kulturális, művészeti, sport- vagy más foglalkozást, kirándulást, erdei iskolát.

A beadványozó arról kérte állásfoglalásunkat, hogy jogszerű-e az iskola eljárása, ha a tanulók farsangi rendezvényére belépőjegy vásárlását követően tudnak csak bemenni a szülők. Az így beszedett pénz az iskola alapítványát segíti. Tájékoztattuk, hogy az ingyenes oktatás elvének tiszteletben tartása mellett az iskola támogatása esetlegesen alapítványán keresztül, a gyermekek részére szolgáltatások bővítése pedig az osztálypénz felhasználásával lehetséges, ám a befizetések kötelezővé tétele ezekben az esetekben nem megengedett, az csak önkéntesen történhet. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 34. § (3) bekezdése szerint az iskolaszék, az óvodaszék, a kollégiumi szék – annak hiányában a szülői szervezet (közösség) az intézményi tanács és iskolában az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével – meghatározhatja azt a legmagasabb összeget, amelyet a nevelési-oktatási intézmény által szervezett, nem ingyenes szolgáltatások körébe tartozó program megvalósításánál nem lehet túllépni. Ezen előírások alkalmazása alól a szülők széleskörű tájékoztatása sem mentesíti az intézményt. Ugyanakkor a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdés c) és j) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a belépés és benttartózkodás rendjét azok részére, akik nem állnak jogviszonyban a nevelési-oktatási intézménnyel, valamint az ünnepélyek, megemlékezések rendjét, a hagyományok ápolásával kapcsolatos feladatokat. E körben az iskola határozhat arról is, hogy egyes iskolai rendezvényeket zártan vagy nyilvánosan

rendez meg, illetőleg arról, hogy milyen feltételekkel engedi az iskolával jogviszonyban nem álló szülők belépését az intézménybe. (136/2017/OJBIT)

Az osztálypénzzel kapcsolatban az alábbi jogi álláspontot alakítottuk ki. A szülők közösen dönthetnek arról, hogy bizonyos célok érdekében különböző összegeket befizetnek. Ez a döntés azonban minden szülő esetében önkéntes. Ennek a pénznek a kezelésével megbízhatják akár az egyik pedagógust is. Ebben az esetben a befizetett összegek a befizető szülők közös tulajdonába kerülnek. A polgári jog szabályainak megfelelően tehát az átadott pénzeszközök a szülők tulajdonában maradnak. A szülők megbízzák a pedagógust, hogy azt meghatározott célra fordítsa. A pedagógus önkéntes és ingyenes vállalása alapján közte és a szülők között így létrejön egy polgári jogi jogviszony. A pénzösszegekről való elszámolást a szülők kérhetik az általuk megbízott pedagógustól.

Mivel az osztálypénz fizetése minden egyes szülő önálló döntése, így nem érheti hátrány azon szülők gyermekeit, akik nem fizetnek osztálypénzt. Az osztálypénz felhasználása történhet olyan célra, amely minden gyermek együttes, közös érdekét szolgálja. Így például felhasználható a terem dekorálására, a pedagógus által munkájához használt anyagok bővítésére, és számos olyan dologra, melynek gyümölcsét a gyermekek közösen élvezik. Ebben az esetben nem éri hátrány azon gyermekeket, akiknek családja nem vállalta a befizetést.

Felhasználható az osztálypénz olyan formában is, hogy csak azok a gyermekek részesüljenek belőle, akiknek a családja hozzájárult az osztálypénzhez. Ez azonban csak úgy képzelhető el, hogy a nem fizető gyermekek jogai ne sérüljenek. Az osztálypénzből vásárolt, egyenként szétosztott jutalomkönyv – ha a szülők megállapodása esetén csak a befizető gyermekek kapják – nem osztható szét oly módon, hogy a nem fizetők is jelen legyenek, és ne kapjanak ajándékot. Ebben az esetben ugyanis ezek a gyermekek családjuk anyagi helyzete miatt olyan helyzetbe kerülnek, mely számukra méltóságsértő, kellemetlen.

Egy pedagógus sérelmezte, hogy az iskolában működő szülői támogatások által finanszírozott alapítványba történő befizetés csak névlegesen önkéntes, valójában az osztályfőnökök feladatává teszi a vezetést, hogy rávegye a szülőket a támogatásra, ezen mérve az osztályfőnöki munka minőségét. A végzős osztályban pedig a befizetéstől tették függővé a szalagavatóhoz kapcsolódó szalag átadását. Arról kérte állásfoglalásunkat a beadványozó, hogy kötelezhetőek-e bármilyen pénzösszeg beszedésére a pedagógusok. A fent idézett szabályoknak megfelelően a pedagógiai program részeként, tanítási, nevelési időben megszervezett programok megszervezésénél a főszabály az ingyenesség. Álláspontunk szerint a pedagógiai program előírásainak megfelelően, a tanítási, nevelési időben megszervezett program lehet a tanulók számára kötelező, és ebben az esetben ingyenes.

Ugyanakkor az iskola nem ingyenes szolgáltatásokat is szervezhet, ezek nem a pedagógiai program végrehajtását szolgálják, ekképpen nem kötelezőek, hanem a részvétel és a fizetés önkéntes a tanulók számára. Ezekkel a szolgáltatásokkal kapcsolatban mondja ki a 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 34. § (3) bekezdése, hogy az iskolaszék, az óvodaszék, a kollégiumi szék – annak hiányában a szülői szervezet (közösség) az intézményi tanács és iskolában az iskolai diákönkormányzat véleményének

kikérésével – meghatározhatja azt a legmagasabb összeget, amelyet a nevelési-oktatási intézmény által szervezett, nem ingyenes szolgáltatások körébe tartozó program megvalósításánál nem lehet túllépni. Ezen szolgáltatások igénybevételét lehet fedezni akár az osztálypénzből is, ha a szülők így döntenek. Az osztálypénz befizetésének önkéntessége tehát azt jelenti, hogy amennyiben egy szülő nem kíván ennek eleget tenni, erre nem kötelezhető. Így azokon a szabadon választható programokon, amelyeket ebből finanszíroz a közösség, szintén egyéni döntés alapján, egyéni befizetés útján vehet részt az osztálypénzt nem fizető szülő gyermeke. A szülői közösség által kezelt pénzügyekbe az osztályfőnöknek, intézményvezetőnek nincs beleszólása. Az ingyenes oktatás elvének tiszteletben tartása mellett az iskola támogatása esetlegesen alapítványán keresztül, a gyermekek részére szolgáltatások bővítése pedig az osztálypénz felhasználásával lehetséges, ám a befizetések kötelezővé tétele ezekben az esetekben nem lehetséges, az csak önkéntesen történhet. Ezen előírások alkalmazása alól a szülők széleskörű tájékoztatása sem mentesíti az intézményt. Az osztálypénz szedése mindezek értelmében tehát nem kötelezhető a pedagógus. Pénzmozgással járó tevékenység végzésére a pedagógusnak adható megbízás, ám ez esetben – mint minden szerződéses jogviszony esetében – a két fél közös akaratára van szükség a megbízás létrehozásához. (752/2017/OJBIT)

A beadványozó azt sérelmezte, hogy gyermeke osztályfőnöke megfenyegette a szülőket, hogy aki nem fizeti be a csoportpénzt, azokkal szemben retorziót fog alkalmazni. (375/2017/OJBIT)

Egy szülő segítségünket kérte, mert az iskolában évek óta szednek osztálypénzt, melyről nem adnak nyugtát, és elszámolást sem készítenek. (641/2017/OJBIT)

A panaszos szülő elmondása szerint rendszeresen fizette az osztálypénzt, ám mikor gyermekét átvitte egy másik intézménybe, a befizetett összeget nem fizették vissza számára. Különösen azért érzi ezt sérelmesnek, mert szerinte a befizetés ellenében a gyermeke nem részesült semmiben. (653/2017/OJBIT)

A szülő azt sérelmezte, hogy az osztályfőnök rendszeresen megszegényíti gyermekét, mert nem fizetnek osztálypénzt. Bármilyen más kiadást (pl. Mikulás-csomag) kifizet a szülő, de osztálypénzt nem kíván fizetni. (260/2017/OJBIT)

Tájékoztatottuk a beadványozókat a jogszabályok rendelkezéseiről, valamint arról, hogy az osztálypénz felhasználása, annak igazolása, valamint az elszámolás szintén a szülők közötti polgári jogi jogviszony keretében történik. Az esetleges jogvita a szülők között polgári jogi bíróság előtt rendezhető, a köznevelési intézménynek az osztálypénz szedése és felhasználása, valamint az elszámolása terén nincsenek feladatai.

Minden évben kapunk beadványokat, melyek az óvodai, iskolai csoportok, osztályok megszervezésével függnek össze. A köznevelési törvény meghatározása szerint az óvodai csoport, iskolai osztály, kollégiumi csoport: az a legalább egy nevelési évre, tanévre alkotott oktatásszervezési egység, amely meghatározott közös pedagógiai feladatok végrehajtására alakul az óvodába, iskolába, kollégiumba felvételt nyert, azonos feladatellátási helyre járó gyermekekből, tanulókból.

Egy óvodás gyermek szülője sérelmezi az óvodavezető azon döntését, hogy gyermekét át szeretné tenni egy másik csoportba, mert életkor szerinti „tisztá” csoportokat akar létrehozni az óvodában. Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 20. § (11) bekezdése szerint az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról a szülők és az óvodapedagógusok véleményének kikérése mellett – az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 28. §-ában meghatározott feltételekkel összhangban – az óvodavezető dönt. A fentiek alapján pusztán az, hogy az óvodavezető áthelyezi a gyermeket másik csoportba, nem valósítja meg a gyermek oktatási jogainak sérelmét. A csoportok összeállításának szempontjait az intézmény helyi dokumentumai (pedagógiai program, helyi tanterv, házirend, szervezeti-működési szabályzat) szabályozhatják, javasoltuk, hogy tanulmányozza ezeket. (356/2017/OJBIT, 121/2017/OJBIT)

A köznevelési törvény 55. §-a szerint az igazgató a gyakorlati képzés kivételével a tanulót kérelmére – kiskorú tanuló esetében a szülő kérelmére – felmentheti az iskolai kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, ha a tanuló egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye, továbbá sajátos helyzete ezt indokoltá teszi. Az igazgató a tanulót kérelmére mentesítheti a készségtárgyak tanulása alól, ha azt egyéni adottsága vagy sajátos helyzete indokoltá teszi. Az, akit felmentettek a kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, az igazgató által meghatározott időben, és a nevelőtestület által meghatározott módon ad számot tudásáról.

Egy hetedik osztályos tanuló és szülője az éneket tanító az pedagógus módszerei miatt fordult hozzánk. Kifogásolták, hogy a tanuló nagyon rossz érdemjegyeket kap folyamatosan. Sérelmezték azt is, hogy a pedagógus kiküldte őt a tanóráról, és még a mosdóba is utána ment, hogy kiabáljon vele. A szülő arról érdeklődött, hogy van-e lehetősége gyermekének felmentést kérni az ének tantárgy tanulása alól. Tájékoztattuk a köznevelési törvény idézett szabályairól, továbbá arról, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (2) bekezdése alapján osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól. A fentiek értelmében mind a mentesítéssel (mely esetben osztályozó vizsgát kell tennie gyermekének), mind a felmentéssel kapcsolatos döntés az intézményvezető hatáskörébe tartozik. (769/2017/OJBIT)

A felmentés sajátosan szabályozott esetét jelenti a tanórán kívül is sporttevékenységet folytató gyermekek felmentése a mindennapos testnevelésórák egy részén történő részvétel alól. A köznevelési törvény 27. § (11) bekezdése alapján az iskola a nappali rendszerű iskolai oktatásban azokban az osztályokban, amelyekben közismereti oktatás is folyik, azokon a tanítási napokon, amelyeken közismereti vagy szakmai elméleti oktatás is folyik, megszervezi a mindennapos testnevelést legalább napi egy testnevelés óra keretében, amelyből legfeljebb heti két óra

- a) a kerettanterv testnevelés tantárgyra vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott oktatásszervezési formákkal, műveltségterületi oktatással,
- b) iskolai sportkörben való sportolással,

- c) versenyszerűen sporttevékenységet folytató igazolt, egyesületi tagsággal rendelkező vagy amatőr sportolói sportszerződés alapján sportoló tanuló kérelme alapján a tanévre érvényes versenyengedélye és a sportszervezete által kiállított igazolás birtokában a sportszervezet keretei között szervezett edzéssel,
- d) egyesületben legalább heti két óra sporttevékenységet folytató tanuló kérelme alapján – amennyiben délután szervezett testnevelés órával ütközik – a félévre érvényes, az egyesület által kiállított igazolással váltható ki.

Negyedik osztályos gyermek mindennapos testnevelés alóli felmentésével kapcsolatban kérte segítségünket egy szülő. Elmondása szerint gyermeke két alkalommal teniszezik egy héten, és az egyesület javaslatára egy testnevelés óra alól felmentést kértek az iskolában. Kérésüket elutasították, mert az intézményben alsó tagozatos tanulók számára nem engedélyezik a felmentést az edzésre tekintettel. Tájékoztatottuk, hogy amennyiben gyermeke sporttevékenysége megfelel a jogszabályban rögzített feltételeknek, úgy kérheti a testnevelés órán történő részvétel elengedését heti két tanóra esetén. (655/2017/OJBIT)

Hasonló panasszal fordult hozzánk a szülő két alsó tagozatos gyermekével kapcsolatban. Tájékoztatottuk a kapcsolódó jogszabályi rendelkezésekről. (143/2017/OJBIT)

Egy szülő ötödik osztályos gyermeke testnevelés órák keretében megvalósított úszásoktatáson való részvételével kapcsolatban fordult hozzánk. A gyermeket orvosi igazolás alapján felmentették az úszás alól, de az órákon történő részvétel alól nem. Mivel az osztályt busszal viszik az uszodába, és a gyermek rendszeresen rosszul van a buszos utazások alatt, a szülő kérte, hogy mentse fel a gyermekét az úszásórákon való részvétel alól is, ő vállalja, hogy hazaviszi őt, de ezt nem engedélyezték számukra. A köznevelési törvény 27. § (2) bekezdése szerint általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább tizenhat óráig tartsanak, továbbá tizenhét óráig – vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben – gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. A köznevelési törvény 55. § (1) bekezdése a felmentések következő eseteit tartalmazza: az igazgató a gyakorlati képzés kivételével a tanulót kérelmére – kiskorú tanuló esetében a szülő kérelmére – felmentheti az iskolai kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, ha a tanuló egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye, továbbá sajátos helyzete ezt indokoltá teszi. Az igazgató a tanulót kérelmére mentesítheti a készségtárgyak tanulása alól, ha azt egyéni adottsága vagy sajátos helyzete indokoltá teszi. Az iskolában – kivéve, ha az intézmény e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként működik – az igazgató a tanulót a szülő kérelmére felmentheti – az általános iskolában tizenhat óra előtt megszervezett egyéb foglalkozás alól. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 142. § (4) bekezdése alapján fel kell menteni a tanulót a testnevelésórán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati vagy egyéb, szakorvos által megállapított egészségkárosodása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelés-órán való részvételét sem. A köznevelési törvény 4. § 10. pontja szerint a gyermek, tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben: a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt.

A fenti rendelkezések alapján a tanuló részesülhet felmentésben egy adott tanóra alól, de felügyeletét ez idő alatt is biztosítani kell az intézményben. Amennyiben a 16 óráig tartó részvétel alól is felmentést kapott, úgy a szülő az esetben viheti el a testnevelés óra idejében, ha a felmentése a tanóra alóli részvételre vonatkozott, és az órarend felépítése ezt lehetővé teszi. Ezen jogszabályi rendelkezések együttes vizsgálata alapján vizsgálható az intézmény eljárása. (298/2017/OJBIT)

A tanszabadságból eredő jogok között kell tárgyalni azon beadványokat, amelyek azzal függenek össze, hogy mit tanulnak az intézményben, van-e ebben a körben választási lehetőségük a tanulóknak, illetve a pedagógusoknak, illetőleg a diákok tudják-e befolyásolni azt, hogy mely pedagógus adja át számura az ismereteket.

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdése szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy az ismereteket tárgyilagosan, sokoldalúan és változatos módszerekkel közvetítse, oktatómunkáját éves és tanórai szinten, tanulócsoporthoz igazítva, szakszerűen megtervezve végezze, irányítsa a tanulók tevékenységét, valamint hogy a pedagógiai program alapján az ismereteket, a tananyagot, a nevelés-oktatás módszereit megválassza. (333/2017/OJBIT)

Egy szülő azt sérelmezte, hogy gyermeke osztályában angol nyelvi felmérést írtak a tanulóknak. Az osztályt két csoportra bontották, az egyik fele angol nyelvi felmérést írt, a másik fele tanórákon vett részt. Ez utóbbi csoport házi feladatot is kapott, amit meg kellett oldani a tanórán részt nem vevő, nyelvi mérést író tanulóknak is. Ezt a szülő sérelmesnek érzi. Kérésével kapcsolatban tájékoztattuk, hogy a jogszabályok nem tartalmazzak rendelkezést a házi feladatok szabályozásáról. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (5) bekezdésének b) pontja szerint az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait. (370/2017/OJBIT)

Egy beadványban szintén házi feladatokkal kapcsolatos probléma merült fel. A beadványozó arról tájékoztatót, hogy gyermeke iskolájában 13.40-14.45 között tanulószoba van, ahol a házi feladatokat elkészítik. A szülő sérelmezte, hogy még a délutáni időszakot is tanulással kell tölteniük a tanulóknak, és soknak találta a házi feladat mennyiségét. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény egyéb foglalkozásként definiálja a tanórákon kívüli egyéni vagy csoportos, pedagógiai tartalmú foglalkozást, amely a tanulók fejlődését szolgálja. Ezek célját, szervezeti formáit, időkereteit a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szerint az iskola, kollégium SZMSZ-e tartalmazza, a köznevelési jogszabályok nem tartalmazzak további rendelkezéseket az egyéb foglalkozások (köztük a tanulószoba) megszervezésével kapcsolatban.

A hivatkozott rendelet továbbá azt is rögzíti, hogy az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait. (19/2017/OJBIT)

Tanév rendje

A tanév konkrét teendőinek megvalósítása, az ezzel összefüggő részletszabályok meghatározása a köznevelési intézmények saját jogkörébe tartozik. A tanév rendjének kialakítása során azonban tekintettel kell lenni a köznevelési törvényben, annak végrehajtási rendeletében (20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet), valamint az oktatási miniszter által évente kiadott, a tanév rendjéről szóló miniszteri rendeletben foglaltakra. Ezen jogszabályok rendelkezései valamennyi intézményre nézve kötelező erejűek.

A köznevelési törvény rendelkezik a tanítási év tartamáról, mely az iskolában minden év szeptemberének első munkanapjától a következő év június 16-át megelőző utolsó munkanapjáig tartó szorgalmi időszak.

Kérdésként érkezett hivatalunkhoz, hogy jogos lehet-e, ha az általános iskola egy tanára a tanév utolsó napján beadandó munkát kér a diákjaitól. Tájékoztattuk a beadványozót a jogszabály kapcsolódó rendelkezéséről, továbbá arról, hogy az utolsó tanítási nap is a tanév részének tekintendő. (448/2017/OJBIT)

A köznevelési törvény a tanulók részére biztosítandó pihenőidő kapcsán is meghatároz kötelező rendelkezéseket. Ezek szerint a tanítási év ötnapos hetekből áll, a szombat és a vasárnap tanítás nélküli pihenőnap. Tanítás nélküli pihenőnap jár a tanulónak a munkaszüneti napokon is. A tanítási időbeosztás a munkaszüneti napok miatti munkaidő-beosztásnak megfelelően változik, a tanítási év utolsó napját követően pedig legalább hatvan – szakképző iskolában legalább harminc – összefüggő nappól álló nyári szünetet kell biztosítani. Egyes esetekben azonban – a tanulók pihenéshez való jogának biztosítása mellett – lehetőséget ad a törvény az ötnapos tanítási hetektől való eltérésre.

Egy szülő a gyermeke iskolája által kötelezővé tett hétvégi sportfoglalkozás jogszerűségét illetően kérte hivatalunk állásfoglalását. Tájékoztattuk a beadványozót a köznevelési törvény 30. § (2) bekezdésében foglaltakról, miszerint alapos indokkal, a fenntartó egyetértésével a tanítási hetek – a szombat igénybevételével – hat tanítási nappal is megszervezhetők abban az esetben, ha a tanulók részére legalább harminchat óra megszakítás nélküli heti pihenőidő és az elmaradt heti pihenőnapok igénybevétele – egy vagy több összefüggő tanítási szünetként – a tanítási félév során biztosítható.

A fenntartó egyetértésével az iskola igazgatója – az elmaradt heti pihenőnapok igénybevételének biztosítása nélkül is – elrendelheti a hat tanítási nappól álló tanítási hét megszervezését, valamint a tanuló heti kötelező óraszámát meghaladó tanítás megszervezését, ha a rendkívüli tanítási szünet miatt az előírt követelmények átadását, elsajátítását nem lehet megoldani. (646/2017/OJBIT)

A tanítási napok, valamint a foglalkozások megszervezésének rendjét illetően a köznevelési törvény 27. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy általános iskolában a nevelés-oktatást a

délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább tizenhat óráig tartsanak, továbbá tizenhét óráig – vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben – gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. Az általános iskola e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként is működhet. (42/2017/OJBIT)

Egy szülő középsúlyos értelmi fogyatékos, speciális iskolába járó gyermeke számára biztosítandó iskolai ügyeletet érintően kérte hivatalunk segítségét. Az intézmény a tanulói számára délután 16 óráig biztosított napközit, tekintettel azonban arra, hogy a szülő munkaideje szintén 16 óráig tartott, csak valamivel később tudott megérkezni gyermekéért. A szülő kérdése arra irányult, hogy létezik-e olyan jogszabályi rendelkezés, amelyre hivatkozva kérhetné az intézményt, hogy gyermeke felügyeletét 16 órát követően is biztosítsák addig, míg érte tud menni az iskolába.

A szülő érdeklődött továbbá afelől, hogy az intézménynek kötelezettsége-e nyári ügyeletet szervezni a tanulók számára, illetve ilyen kötelezettség hiányában a szülőknek milyen egyéb lehetőségei vannak gyermekük nyári felügyeletének megoldására.

Tájékoztatottuk a szülőt a köznevelési törvény 27. § (2) bekezdésében foglaltakról. Továbbá tájékoztattuk a szülőt arról, hogy a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény rendelkezik a gyermekek napközbeni ellátásával összefüggő szabályokról. Ezen törvény 41. §-a szerint a gyermekek napközbeni ellátásaként az életkornak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, foglalkoztatást és étkeztetést kell megszervezni azon gyermekek számára, akiknek szülei, törvényes képviselői munkavégzésük – ideértve a gyermekgondozási díj, a gyermekgondozást segítő ellátás és a gyermeknevelési támogatás folyósítása melletti munkavégzést is –, munkaerő-piaci részvételt elősegítő programban, képzésben való részvételük, nappali rendszerű iskolai oktatásban, a nappali oktatás munkarendje szerint szervezett felnőttoktatásban, felsőoktatási intézményben nappali képzésben való részvételük, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni. A napközbeni ellátás keretében biztosított szolgáltatások időtartama lehetőleg a szülő, törvényes képviselő munkarendjéhez igazodik. Gyermekek napközbeni ellátásának igénybevételére jogosult az átmeneti gondozásban és az otthont nyújtó ellátásban részesülő gyermek is.

Egyéb ok miatt a gyermekek napközbeni ellátását különösen az olyan gyermek számára kell biztosítani, akinek fejlődése érdekében állandó napközbeni ellátásra van szüksége, akit egyedülálló vagy időskorú személy nevel, akinek a szülője, törvényes képviselője szociális helyzete miatt az ellátásáról nem tud gondoskodni.

A gyermekek napközbeni ellátásának formája – a gyermekek életkorának megfelelően – lehet bölcsődei ellátás, napközbeni gyermekfelügyelet, vagy alternatív napközbeni ellátás.

A hivatkozott törvény 44/B. §-a értelmében a napközbeni gyermekfelügyelet keretében a sajátos nevelési igényű gyermekek számára szükségleteikhez igazodó ellátást kell nyújtani. A napközbeni gyermekfelügyelet megszervezhető a szolgáltatást nyújtó saját otthonában, a 44. § (2) bekezdés a) pontja szerinti foglalkoztató által biztosított helyiségben, más, e célra kialakított helyiségben, vagy a 44/C. § szerinti esetben a szülő, törvényes képviselő otthonában.

Napközbeni gyermekfelügyelet keretében a sajátos nevelési igényű gyermek annak a tanévnek a végéig gondozható, amelyben a tizenhatodik életévét betölti.

Tájékoztatottuk a szülőt továbbá arról, hogy a napközbeni gyermekfelügyeletre vonatkozó további kérdéseivel az Emberi Erőforrások Minisztériuma Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztályához fordulhat. (128/2017/OJBIT)

Értékelés, minősítés

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdése a pedagógusok alapvető feladataként határozza meg a rájuk bízott gyermekek, tanulók nevelését, oktatását. A pedagógus nevelési, oktatási munkáját óvodában az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadásával, elsajátításának ellenőrzésével, míg sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével végzi.

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdés j) pontja a pedagógusok kiemelt kötelezettségévé teszi, hogy nevelési, oktatási tevékenységük megvalósítása során a tanulók munkáját a kerettantervben és a pedagógiai programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel vagy szövegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan értékeljék.

A pedagógusok értékelési módszereivel, az általuk adott érdemjegyekkel, osztályzatokkal kapcsolatosan az év folyamán számos megkeresés érkezett hivatalunkhoz. Ezen ügyek jelentős részében felhívtuk a beadványozók figyelmét arra, hogy a tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, így kialakíthat egyedi módszereket, alkalmazhat sajátos értékelési, számonkérési technikákat.

A pedagógusok értékeléssel kapcsolatos széleskörű szabadságából eredően a jogalkotó szűk körben biztosít jogorvoslatot az értékeléssel kapcsolatos panaszok esetében. Amennyiben azonban a minősítés nem az iskola által alkalmazott helyi tantervben meghatározottak alapján történt, a minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik, a köznevelési törvény 37. § (2) bekezdése a magatartás, szorgalom és a tanulmányok értékelése ellen is jogorvoslati lehetőséget biztosít.

A jogszabálysértésre vagy az intézmény belső szabályzatának megsértésére hivatkozással benyújtott kérelmek esetében a fenntartó jár el, és hoz másodfokú döntést.

Egy szülő azzal kapcsolatosan kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy milyen lehetőségei vannak akkor, ha nem ért egyet hetedik osztályos gyermeke év végi osztályzataival. A panaszost tájékoztattuk az értékelésre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről, a pedagógusokat megillető széleskörű értékelési szabadságról. Felhívtuk továbbá a panaszos figyelmét arra, hogy amennyiben úgy véli, gyermekével szemben jogsértően járt el az iskola, lehetősége van jogorvoslatért fordulni az intézmény fenntartójához. (436/2017/OJBIT)

A pedagógusok értékelési autonómiájának tehát korlátját jelentik a jogszabályok, valamint az iskola pedagógiai programja, mely meghatározza az intézmény helyi tantervét, ezen belül pedig a tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módját, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formáit, a magatartás és szorgalom minősítésének elveit. A helyi tanterv rendelkezik továbbá a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvekről. Az írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, valamint az ismeretek számonkérésének rendjét szintén az iskola pedagógiai programjában kell megszabni.

Mivel számos kérdéssel összefüggésben az intézmények belső szabályzatai rendelkeznek kötelező erővel, az alábbi beadványok esetén a hivatal értékeléssel összefüggésben kialakított álláspontjának ismertetésén túl az intézmény pedagógiai programjában foglaltak tanulmányozását javasoltuk a beadványozók számára. (41/2017/OJBIT, 147/2017/OJBIT)

Kérdésként merült fel, hogy a gimnáziumok pedagógiai programjában milyen részletességgel szükséges szabályozni a számonkérések rendjét. Ki kell-e térni a dolgozatoknál elért százalékérték esetén adható érdemjegyekre; arra, hogy havonta, illetve félévente hány érdemjegyet szükséges adni a diákoknak az egyes tantárgyakból, továbbá arra, hogy a röpdolgozatokat elég érdemjeggyel értékelni, vagy esetükben pontozási rendszert is meg kell határozni.

Tájékoztatott a beadványozót, hogy a köznevelési törvény és a hozzá kapcsolódó rendeletek csupán az értékeléssel összefüggő legfontosabb elveket tartalmazzák, a részletszabályok kialakítása az oktatási intézmények autonómiájába tartozik. (739/2017/OJBIT)

Egy szülő hivatalunk tájékoztatását kérte arra vonatkozóan, hogy található-e az oktatási jogszabályokban olyan rendelkezés, mely meghatároz egy minimális időkeretet a tanulókkal íratott röpdolgozatokra. (183/2017/OJBIT)

Egy általános iskolás tanuló a témazáró dolgozatok megírására rendelkezésre álló minimális idő felől érdeklődött. (223/2017/OJBIT)

Egy szülő azzal a kérdéssel fordult hivatalunkhoz, hogy adható-e érdemjegy a tanulóknak egyetlen feltett kérdés alapján. (687/2017/OJBIT)

Egy panaszos sérelmezte, hogy gyermekének tanára a dolgozatíráskor a feltett kérdések leírását nem engedélyezi, a diákok csak a válaszokat vethetik papírra. (267/2017/OJBIT)

Egy hatodik osztályos gyermek szülei azzal a kérdéssel keresték meg hivatalunkat, hogy a hibás tartalmú fogalmazás esetén a pedagógus jogosan értékeli-e automatikusan egyesre a külalakot és a helyesírást is, ezzel három elégtelen érdemjegyet adva a gyermek házi feladatára. (716/2017/OJBIT)

Az intézmény belső szabályzatainak rendelkezéseit a pedagógusok is kötelesek betartani. Amennyiben a pedagógus figyelmen kívül hagyja a pedagógiai program, illetve a helyi tanterv szabályait, úgy az érintett tanuló vonatkozásában megvalósítja az oktatási jogok

sérelmét. Abban az esetben azonban, ha a pedagógiai program, helyi tanterv nem tartalmaz részletszabályokat valamely értékeléssel összefüggő kérdésben, úgy azokat a pedagógus értékelési autonómiája körében állapíthatja meg. (478/2017/OJBIT, 189/2017/OJBIT, 637/2017/OJBIT)

Egy szülő hivatalunkhoz intézett panasa szerint nyolcadik osztályos gyermekének matematikatanára az értékelés során azt a gyakorlatot követte, hogy a korábbi évek felvételi feladatsorait dolgozatként megíratva ezen feladatsorokra adott érdemjegyet. Az egyik ilyen dolgozat kapcsán azonban utólagosan azt is tudatta a diákokkal, hogy azt témazáró dolgozatnak tekinti, és a rá adott érdemjegyet az értékelés során duplán veszi számításba. Az intézmény házirendjében foglaltak szerint témazáró dolgozatot íratni csak felkészítést és összefoglaló órát követően, meghatározott témakörben lehet.

Tájékoztatottuk a panaszost, hogy a tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek során kialakíthat egyedi módszereket, alkalmazhat sajátos értékelési, számonkérési technikákat, a félévi, év végi osztályzat meghatározásánál az érdemjegyeket akár eltérő súllyal is figyelembe veheti.

A pedagógus értékelési autonómiájának azonban korlátai vannak. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés b) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket. E rendelet 7. § (5) bekezdés a) pontja pedig arról rendelkezik, hogy az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendjét.

Az intézmény belső szabályzatainak rendelkezéseit a pedagógusok is kötelesek betartani, így ezek megszegése esetén az érintettnek lehetősége van jogorvoslatért folyamodni. (14/2017/OJBIT)

Egy másik szülő azt sérelmezte, hogy a pedagógus a témazáró dolgozatokat előre nem jelenti be, dolgozatíráskor a ponthatárokat nem tünteti fel, megegyező hibapontú dolgozatokra eltérő érdemjegyet ad a gyermekeknek. A szülő panasa volt továbbá, hogy a pedagógus százalékos értékelés esetén a százaléknak megfelelő érdemjegynél rosszabb értékelést adott a gyermekének.

Tájékoztatottuk a panaszost a jogszabályi rendelkezésekről, a pedagógusok értékelési autonómiájáról és annak korlátairól, valamint a jogorvoslati lehetőségekről. (349/2017/OJBIT)

A pedagógusok értékelési autonómiájának fontos, és számos hivatalunkhoz érkezett panasz kapcsán kiemelendő jogszabályi korlátja a köznevelési törvény 54. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés, miszerint az érdemjegy és az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelése, minősítése során nem lehet fegyelmezési eszköz.

Egy szülő azzal a kérdéssel fordult hivatalunkhoz, hogy negyedik osztályos gyermekének magyartanára jogosan ad-e elégtelent abban az esetben, ha a diákok nem javítják ki hibásan beadott házi feladatukat. A hibátlan házi feladatokra a gyermekek érdemjegyet egyáltalán nem kaptak.

Tájékoztatottuk a panaszost a pedagógus értékelési autonómiájának főszabályáról, valamint annak korlátairól. Erre tekintettel javasoltuk számára, hogy tanulmányozza az intézmény belső szabályzatát, és amennyiben úgy látja, hogy a pedagógus az értékelés során nem az abban foglaltaknak megfelelően járt el, jogorvoslati kérelmével keresse fel az intézmény fenntartóját. (162/2017/OJBIT)

Egy szülő arról számolt be hivatalunknak, hogy szakgimnáziumba járó gyermeke az első félévben 4-es, 5-ös érdemjegyeket szerzett magyar nyelv és irodalomból, a második félévben – több diáktársával egyetemben – minden erőfeszítése ellenére csupa elégtelent kapott. A pedagógus pedig hangot annak, hogy a gyermeket a tanév végén valamennyi általa tanított tantárgyból szándékozik megbuktatni.

Tájékoztatottuk a panaszost a kapcsolódó jogszabályi rendelkezésekről, valamint felhívtuk a figyelmét a jogorvoslati lehetőségekre. (410/2017/OJBIT)

A köznevelési törvény 54. § (1) bekezdése, a (2) bekezdés b) pontja, valamint a (4) bekezdés szerint a pedagógus – a jogszabályban az első évfolyamra vonatkozóan meghatározott kivétellel – a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A tanuló magatartásának és szorgalmának értékelését és minősítését az osztályfőnök – az osztályban tanító pedagógusok véleményének kikérésével – végzi. Az érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíteni kell. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni.

Ezt a rendelkezést egészíti ki a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1) bekezdése, mely szerint a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a továbbiakban a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell.

A köznevelési törvény 54. § (5)-(6) bekezdése szerint az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus, az osztályfőnök, gyakorlati képzés szervezője által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről. Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja.

E szabályokból kiolvasható, hogy a tanuló év végi osztályzatának alapja a tanuló évközi teljesítménye, és érdemjegyei vagy vizsgán nyújtott teljesítményének eredményéből áll össze. Az év végi osztályzat kiszámítására vonatkozóan további szabályokat a helyi tanterv tartalmazhat, ám ezek nem lehetnek ellentétesek a jogszabályok rendelkezéseivel.

Amennyiben az értékelés az intézmény belső szabályzatában foglaltakkal nem ütközik, a pedagógusnak értékelési szabadságán belül arra is lehetősége van, hogy a félévi, év végi osztályzat meghatározásánál az érdemjegyeket eltérő súllyal vegye számításba. (253/2017/OJBIT, 280/2017/OJBIT)

Egy szülő a szakközépiskolás gyermeke matematikatanára által alkalmazott értékelési módszerek, valamint az érdemjegyek súlyozásának jogszerűségét érintően kérte hivatalunk tájékoztatását. A matematikatanár az érdemjegyek differenciálása során az órai munkára, valamint röpdolgozatra adott jegyet egyszeresen, a több, kisebb témát átölelő dolgozatra adott jegyet kétszeresen, míg a témazáró dolgozatokra adott jegyeket négyszeresen vette számításba, azokat a naplóba is ennek megfelelően rögzítette.

Tájékoztattuk a panaszost hivatalunk értékeléssel kapcsolatban kialakított állásfoglalásáról, és javasoltuk számára, hogy a kérdéssel kapcsolatosan tanulmányozza az intézmény pedagógiai programjában foglaltakat, továbbá felhívtuk a figyelmét a jogorvoslati lehetőségekre. (70/2017/OJBIT, 446/2017/OJBIT, 326/2017/OJBIT)

Egy szülő gyermeke magatartásból kapott kettes év végi osztályzata kapcsán nyújtott be panaszt hivatalunkhoz. Elmondása szerint a gyermek magatartását a tanév folyamán – egy hónap kivételével, melyben súlyosabb fegyelmi vétséget követett el – végig hármásra értékelték, így a kapott osztályzat lényegesen eltért az érdemjegyek átlagától. A szülő sérelmezte továbbá, hogy az intézmény nem adott tájékoztatást a lehetséges jogorvoslatot illetően.

Tájékoztattuk a panaszost az értékeléssel kapcsolatban kialakított állásfoglalásunkról, valamint a jogorvoslati lehetőségekről. (724/2017/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (2) bekezdése szerint a tanulónak osztályozóvizsgát kell tennie a félévi és tanév végi osztályzat megállapításához abban az esetben, ha őt a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól felmentették, ha engedélyezték számára, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget, illetve ha a meghatározott időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozóvizsgát tehet. (484/2017/OJBIT)

Egy autizmus spektrum zavarral küzdő, harmadik osztályos gyermek szülei hivatalunk segítségét kérték, mivel gyermekük félév során nyújtott teljesítményét az intézmény a gyermek hiányzásaira tekintettel értékelhetetlennek minősítette. A félévi értesítőt pecsét és aláírás nélkül, az iskola munkatervében megjelölt határidőn túl küldték meg a szülők részére. A szülők meglátása szerint gyermekük hiányzásainak száma nem érte el a köznevelési törvényben meghatározott azon óraszámot, amelyből kifolyólag a félévét jogosan nyilváníthatta volna értékelhetetlennek az intézmény. A szülők azt is sérelmezték, hogy a gyermek hiányzásairól a félév folyamán írásos értesítést egyszer sem kaptak, kiemelték továbbá, hogy a gyermek nagyszámú hiányzásainak egy része orvos által igazoltan betegségből adódott, míg a többi esetben a szállító szolgálat nem tudta a gyermeket eljuttatni az iskolába. A szülők az intézmény fenntartójához fordultak jogorvoslatért.

A tankerületi központ az ügyet megvizsgálva megállapította, hogy az intézmény a tájékoztatási kötelezettségének eleget tett, mivel a félévi értesítők kiküldését megelőzően egy szóbeli megbeszélés keretében közölték a tanuló édesapjával, hogy gyermeke félévi teljesítménye a hiányzások miatt értékelhetetlen lesz. A fenntartó meglátása szerint a félévi értesítők kiküldése is a megfelelő határidőben történt.

A fenntartó kitért arra, hogy az intézményekben általánosan bevett gyakorlat alapján a félévi értesítőt a tanulónak adják át, a szülők értesítése a tanuló közvetítésével történik. Mivel a gyermek az értesítők

kiosztásának napján betegség miatt nem tartózkodott az iskolában, az osztályfőnök segítő szándékkal, elektronikus úton megküldte a szülők részére a félévi értesítő nem hiteles másolatát. A pecséttel és aláírással ellátott értesítő az intézményben személyesen átvehető lett volna, a szülő azonban sem a szülői értekezleten, sem egyéb időpontban nem jelent meg annak átvétele céljából.

A gyermek hiányzásai kapcsán a fenntartó kifejtette, hogy az intézmény osztályozóvizsgát nem szervezett, mivel a félév során a gyermek hiányzásai a 250 órát nem érték el, valamint arról tájékoztatta a szülőket, hogy a félévi értesítő nem befolyásolja a gyermek további iskolai haladását, amennyiben a jövőben bejár az iskolába, teljesíteni tudja majd a harmadik évfolyam követelményeit. A mulasztott órák száma a második félév közepére azonban meghaladta a 400 órát, melyeknek egy jelentős részét az intézmény tájékoztatása alapján nem a házirendben meghatározott határidőben és módon igazolták.

A tanuló értékelése kapcsán a fenntartó felhívta a szülő figyelmét, hogy a gyermek számára nem klasszikus tantárgyi ismereteket oktatnak az intézményben, ezek helyett szociális és egyéb készségeinek fejlesztése történik. Ennek megfelelően az intézmény pedagógiai programja szerint az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nem kapnak klasszikus osztályzatokat, helyette az iskola szóveges értékelést állít ki róluk. Esetükben ezért értelmezhetetlen a 20/2012. EMMI rendelet 51. § (7) bekezdése.

A szülők később arról tájékoztatták hivatalunkat, hogy gyermeküket hiányzásaira tekintettel a tanév megismétlésére kötelezték, erről azonban csak az év végi bizonyítvány kézhezvételekor értesültek. A szülők elmondása szerint a második félévben csak egyszer kaptak értesítést a hiányzások számáról, ekkor felszólították őket azok igazolására. A szülők ismételten sérelmezték, hogy a tantestület gyermekük részére az osztályozóvizsgát nem engedélyezte.

Az ügyben hivatalunk vizsgálatot indított. További információk szerzése végett az érintett iskola igazgatójához fordultunk, aki azt a tájékoztatást adta, hogy a nevelőtestület méltányosságból biztosította az osztályozóvizsga lehetőségét a gyermek számára.

A gyermek osztályozóvizsgálata lezajlott, melyen az elégséges szintet nem teljesítette. A vizsgáról készült jegyzőkönyv megtekintését nem engedélyezte az intézmény a szülőknek. A szülők kifogásolták, hogy bár gyermekük nem beszélő autista, a vizsgán a kérdések szóban hangzottak el, és a bizottság azokra szóbeli választ várt. Ez az iskola pedagógiai programjával is ütközött, hiszen az rendelkezik az autista gyermekek esetében alkalmazandó informális pedagógiai felmérésekről. Bár a szakértői vélemény szerint a gyermek infokommunikációs eszközök iránt érdeklődik, azok útján jobban kommunikál, számítógépet – felszerelési hiányra hivatkozva – a vizsga során nem bocsátottak rendelkezésére. A szülők a vizsga várható menetéről és a számon kért anyagról csak a vizsga időpontja előtt két héttel kaptak tájékoztatást. A szülőket a vizsgát megelőzően nem tájékoztatták a független vizsgabizottság általi értékelés lehetőségéről.

A szülők a vizsga érvénytelenítését és független vizsgabizottság kirendelését kérve ismételten az intézmény fenntartójához fordultak, aki kérelmüknek helyt adva megsemmisítette az osztályozóvizsga eredményét. Ezt követően a szülő kérelmére engedélyezték a gyermek számára a független vizsgabizottság előtti számadás lehetőségét, melyet a gyermek sikerrel teljesített. (112/2017/OJBIT)

Egy osztályozóvizsga – leszámítva azt az esetet, amikor a tanuló egyszerre több tantárgy tanulmányi követelményeinek kíván egy tanévben, vagy az előírtnál rövidebb idő alatt eleget tenni – egy adott tantárgy és egy adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik. A tanítási év lezárását szolgáló osztályozóvizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni.

Az osztályozóvizsga tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményeit, a tanulmányok alatti vizsgák tervezett idejét, az osztályozóvizsgára jelentkezés módját és határidejét a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdés h) pontja szerint az intézmény házirendjében kell szabályozni.

Egy szülő arról érdeklődött, hogy részt vehet-e általános iskolás gyermekei osztályozóvizsgáján. A szülő két gyermeke tankötelezettségét – a szülő kérésére – magántanulóként teljesítette. A szülő a gyermekek első osztályozóvizsgáját megelőzően kérvényezte az intézmény vezetőjétől, hogy a vizsgán megfigyelés céljából jelen lehessen, azonban ezt nem engedélyezték számára.

A szülő az intézmény részére küldött második kérvényében kiemelte, hogy nem a tanárok munkájának ellenőrzése lenne a célja, a vizsgák eredményét sem kívánja befolyásolni, csupán arról szeretne meggyőződni, hogy saját oktatási módszerei megfelelőek-e, illetve, hogy gyermekei fejlődése, képzése szempontjából valóban a magántanulói státusz-e a legmegfelelőbb.

Az intézmény vezetője felvette a kapcsolatot az illetékes tankerületi központtal, és az onnan kapott visszajelzésre, valamint az intézmény szervezeti és működési szabályzatának mellékletére hivatkozva ismételtelen arról tájékoztatta a szülőt, hogy jelenléte a vizsgázó tanuló eredményét befolyásolná, a vizsgáztató pedagógusok munkáját pedig nagymértékben zavarná, így azt nem engedélyezi.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés ai) pontja alapján az iskola pedagógiai programja határozza meg a tanulmányok alatti vizsgák és az alkalmassági vizsga szabályait.

E rendelet 66. § (3) bekezdése pedig kimondja, hogy a vizsgabizottság munkáját és magát a vizsgát az iskola igazgatója készíti elő. Az igazgató felel a vizsga jogszerű előkészítéséért és a zavartalan lebonyolítás feltételeinek megteremtéséért. Az igazgató e feladata ellátása során dönt minden olyan, a vizsga előkészítésével és lebonyolításával összefüggő ügyben, amelyet a helyben meghatározott szabályok nem utalnak más jogkörébe.

E rendelkezés alapján az iskola pedagógiai programja rendelkezik a tanulmányok alatti vizsgák (köztük az osztályozóvizsga) szabályairól. Ezen túl az iskola igazgatója rendelkezik döntési jogosultsággal a vizsgákkal összefüggő kérdésekben. (17/2017/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatosan kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy a magántanulói státuszban lévő gyermekétől az osztályozóvizsga során jogosan kéri-e számon az intézmény az egész éves tananyagot, függetlenül attól, hogy az első félév során a gyermek rendes tanrend szerint tanult és szerzett osztályzatot. A szülő kérdése volt, hogy amennyiben a gyermektől ilyen esetben is kérdezhető mindkét félév tananyaga, jogszerű-e azokat egy vizsga alkalmával számon kérni gyermekétől, valamint, hogy maximálisan mennyi időt vehet igénybe az osztályozóvizsga, és a gyermek egy nap legfeljebb hány tantárgyból vizsgáztatható. A szülő sérelmezte, hogy az intézmény és a szaktanárok részéről nem kapott választ fenti kérdéseire.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (2)-(3) bekezdése szerint osztályozóvizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól. Egy osztályozóvizsga egy adott tantárgy és egy adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik. A tanítási év lezárását szolgáló osztályozóvizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdés h) pontja alapján a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni az osztályozóvizsga tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményeit, a tanulmányok alatti vizsgák tervezett idejét, az osztályozóvizsgára jelentkezés módját és határidejét. Ennek megfelelően javasoltuk a szülőnek, hogy tanulmányozza az intézmény házirendjét.

Tájékoztatottuk továbbá, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szabályozza a tanulmányok alatti vizsgák – köztük az osztályozóvizsga – lebonyolításának szabályait, melyeket ismertettünk a beadványozóval, különös tekintettel a következőkre: a 65. § (5) bekezdése szerint a tanulmányok alatti vizsga követelményeit, részeit, így különösen az írásbeli, a szóbeli, a gyakorlati vizsgarészeket, az értékelés szabályait az iskola pedagógiai programjában kell meghatározni. A tanulmányok alatti vizsga – ha azt az iskolában szervezik – vizsgabizottságának elnökét és tagjait az igazgató, a független vizsgabizottság elnökét és tagjait a területileg illetékes megyeszékhely szerinti járási hivatal bízta meg.

A 68. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló maximális idő tantárgyanként hatvan perc. Ha az írásbeli vizsgát bármilyen rendkívüli esemény megzavarja, az emiatt kiesett idővel a vizsgázó számára rendelkezésre álló időt meg kell növelni.

A 69. § (1) bekezdésének értelmében egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában legfeljebb három írásbeli vizsgát lehet megtartani. A vizsgák között a vizsgázó kérésére legalább tíz, legfeljebb harminc perc pihenőidőt kell biztosítani. A pótló vizsga – szükség esetén újabb pihenőidő beiktatásával – harmadik vizsgaként is megszervezhető.

A 70. § (1) bekezdésének megfelelően egy vizsgázónak egy napra legfeljebb három tantárgyból szervezhető szóbeli vizsga. A vizsgateremben egyidejűleg legfeljebb hat vizsgázó tartózkodhat. Ugyanezen paragrafus (4) bekezdése szerint minden vizsgázónak tantárgyanként legalább harminc perc felkészülési időt kell biztosítani a szóbeli feleletet megelőzően. A felkészülési idő alatt a vizsgázó jegyzetet készíthet, de gondolatait szabad előadásban kell elmondania. Egy-egy tantárgyból egy vizsgázó esetében a feleltetés időtartama tizenöt percnél nem lehet több.

A 71. § rendelkezései alapján, ha a vizsgázó a feleletet befejezte, a következő tantárgyból történő tételhúzás előtt legalább tizenöt perc pihenőidőt kell számára biztosítani, amely alatt a vizsgahelyiséget elhagyhatja. Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgabizottság elnöke rávezeti a javasolt értékelést a vizsgajegyzőkönyvre. (312/2017/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatosan kérte hivatalunk állásfoglalását, hogy milyen lehetőségei vannak, ha beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő, tizenkettedik osztályba járó gyermekével két nappal az érettségi időpontja előtt szóban közölte az osztályfőnöke, hogy érettségi vizsgát nem tehet, mert matematikából elégtelen év végi osztályzatot kapott. A szülő sérelmezte a közlés módját, és az esetleges javítási lehetőségek felől érdeklődött.

Tájékoztatottuk a szülőt a vonatkozó jogszabályokról, az értékeléssel összefüggésben kialakított álláspontunkról, valamint a jogorvoslati lehetőségekről. Javasoltuk számára, hogy a pedagógus értékelési módszereinek megítéléséhez vizsgálja meg az intézmény pedagógiai programját. Az érettségi vizsgával összefüggésben tájékoztattuk, hogy az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: érettségi rendelet) 12. § (15) bekezdése szerint, ha a tanuló a középiskola utolsó évfolyamán nem tudta befejezni a tanulmányait, az adott vizsgaidőszakban rendes, javító és pótló érettségi vizsgát nem tehet. A tanuló kérelmére a rendes érettségi vizsgajelentkezéseit előrehozott érettségi vizsgajelentkezésre kell változtatni bármely érettségi

vizsgatárgyból, amelyből jogosult érettségi vizsgát tenni. Azokat a vizsgajelentkezéseket, amelyekre a tanuló nem jogosult, az igazgató törli.

Az érettségi rendelet 48. § (1) és (3) bekezdése szerint azok részére, akik vendégtanulóként tettek érettségi vizsgát, illetve akik pótló vizsgát tehetnek, vagy akiknek javítóvizsgát kell tenniük, valamint akik előrehozott vizsgát vagy az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt szintemelő vizsgát tettek, az érettségi vizsga eredményének kihirdetésekor a vizsgabizottság elnöke törzslapkivonatot ad át. Azok részére, akik pótló vizsgát tehetnek, a törzslapkivonathoz csatolni kell a már teljesített vizsgarészekről készült osztályozó ívet is.

A fentiekben túl ismertettük a szülővel a tájékoztatáshoz való jogának és ezzel párhuzamosan az intézmény tájékoztatási kötelezettségének szabályait. (350/2017/OJBIT)

A tanulók köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés m) pontjában rögzített joga, hogy kérelmük alapján független vizsgabizottság előtt adhassanak számot tudásukról. Erre mód van mind a félévi, mind az év végi osztályzat megállapítása céljából, valamint a tanuló nagyszámú mulasztása okán elrendelt osztályozóvizsga és javítóvizsga esetében is. (331/2017/OJBIT, 555/2017/OJBIT)

A független vizsgabizottság előtti vizsgával kapcsolatos részletszabályok a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 73. §-ában találhatóak. Eszerint a vizsga megszervezése a megyei székhely szerinti járási hivatal által történik. A tanuló – kiskorú tanuló esetén szülője – a félév vagy a tanítási év utolsó napját megelőző harmincadik napig, a mulasztások miatt osztályozóvizsgára bocsátott tanuló az engedély megadását követő öt napon belül, javítóvizsga esetén pedig a bizonyítvány átvételét követő tizenöt napon belül jelentheti be, ha osztályzatának megállapítása céljából független vizsgabizottság előtt kíván számot adni tudásáról. A bejelentésben meg kell jelölni, hogy milyen tantárgyból kíván vizsgát tenni. Az iskola igazgatója a bejelentést nyolc napon belül továbbítja a megyeszékhely szerinti járási hivatalnak. A független vizsgabizottságnak nem lehet tagja az a pedagógus, akinek a vizsgázó hozzátartozója, továbbá aki abban az iskolában tanít, amellyel a vizsgázó tanulói jogviszonyban áll. (779/OJBIT/2017)

Egy szülő azzal kapcsolatosan érdeklődött, hogy gyermekének lehetősége van-e egy tárgyból osztályozóvizsgát tenni abban az esetben, ha az iskola által adott érdemjegyet elfogadhatatlannak találja.

Tájékoztatottuk a panaszost hivatalunk értékeléssel kapcsolatban kialakított állásfoglalásáról, valamint a tanuló azon jogáról, hogy a köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés m) pontja alapján tudásáról független vizsgabizottság előtt adjon számot.

Felhívtuk továbbá a beadványozó figyelmét, hogy a 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 34-35. §-a szabályozza a független vizsgabizottság előtti vizsga költségvonzatát. E rendelkezés az állami szerv, az állami intézményfenntartó központ, az állami felsőoktatás intézmény, az önkormányzat, az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményekben térítési díj ellenében igénybe vehető szolgáltatások közé sorolja a független vizsgát, és kimondja, a független vizsga díját tantárgyanként kell megállapítani úgy, hogy tantárgyanként a vizsgadíj összege nem lehet magasabb, mint az adott évre érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) 3,75%-a. (292/2017/OJBIT)

Egy táncművészeti szakgimnázium kilencedik osztályába járó gyermek szülei éltek megkereséssel hivatalunk irányába. Elmondásuk szerint a tanárok nem vezették a naplót, nem vizsgálták az ellenőrzőbe írt érdemjegyeket. Felmerült továbbá, hogy a gyermek több tanulótársával egyetemben egy meglepetésnek szánt fellépés próbája miatt engedély nélkül hagyta el az intézményt. A próbáról annak helyszínén igazolást állítottak ki, melyet a szülők elmondása alapján egyedül gyermekük esetében nem fogadott el az iskola. A gyermek hiányzását igazolatlanak tekintették, őt igazgatói intőben részesítették. A szülők meglátása szerint gyermekük ezen incidens okán, és a tanárok személyes ellenszenvéből kifolyólag kapott év végén három tárgyból elégtelen osztályzatot. Az intézmény a tanuló számára engedélyezte a javítóvizsgákat. A szülők kérvényezték, hogy gyermekük tudásáról független vizsgabizottság előtt adhasson számot.

Tájékoztatunk a szülőket hivatalunk eljárásáról, valamint a jogorvoslat lehetőségéről. A szülők ezt követően az intézmény fenntartójához fordultak, ahol arra hívták fel a figyelmüket, hogy szakmai kérdésekben az iskola igazgatója jogosult dönteni. Hivatalunk megkeresésére az iskola igazgatója úgy nyilatkozott, hogy a szülők panaszának és kérelmének megfelelően az iskola felvette a kapcsolatot az illetékes kormányhivatallal, mely a független javítóvizsga iránti kérelemnek határozatában helyt adott. (425/2017/OJBIT)

Egy szülő azzal a kérdéssel fordult hivatalunkhoz, hogy jelenleg vidéki gimnáziumba járó gyermekének van-e lehetősége kémia tantárgyból kapott elégtelen év végi osztályzatát Budapesten javítani, amennyiben a következő tanévtől a fővárosban szándékozik folytatni tanulmányait.

Tájékoztatunk a szülőt a független vizsgabizottság általi értékelés lehetőségéről, valamint arról, hogy a köznevelési törvény 50. § (1) bekezdése alapján a tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. A tanulói jogviszony a beíratás napján jön létre. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 23. § (6) bekezdése alapján a tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van.

A köznevelési törvény 53. § (2) bekezdés a) pontja szerint megszűnik a tanulói jogviszony, ha a tanulót másik iskola átvette, az átvétel napján. E rendelkezés alapján a fogadó intézmény tanulói jogviszonyt létesít a tanulóval, ennek a döntésnek a következtében, az új jogviszony keletkezésének napján szűnik meg a tanulói jogviszony az előző intézményben.

Fentiekre figyelemmel tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben a fogadó intézményben már létrejött a jogviszony, gyermeke helyben tudja teljesíteni az osztályozóvizsgát.

Arra is felhívtuk a szülő figyelmét, hogy a tanulónak lehetősége van az új tanév elkezdésével párhuzamosan teljesíteni az osztályozóvizsgát, amennyiben erre a fogadó intézményben engedélyt kap. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 77. § (2) bekezdése szerint, ha a tanuló a következő tanév kezdetéig azért nem tett eleget a tanulmányi követelményeknek, mert az előírt vizsga letételére a nevelőtestületől halasztást kapott, az engedélyezett határidő lejártáig tanulmányait felsőbb évfolyamon folytathatja. (475/2017/OJBIT, 443/2017/OJBIT, 725/2017/OJBIT)

Mulasztás

A köznevelési törvény rendelkezéseinek értelmében a tanköteles korba lépett gyermekek feladata, hogy rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeiknek megfelelően eleget tegyenek tanulmányi kötelezettségüknek. Mindennek elsődleges feltétele, és így a tanulók legalapvetőbb kötelessége, hogy a tanórákon és egyéb foglalkozásokon részt vegyenek. E kötelezettség elmulasztása súlyos következményeket és szankciókat von maga után, melyek nem tanköteles tanuló esetében végső soron akár a tanulói jogviszony megszűnéséhez is vezethetnek.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a mondja ki, hogy amennyiben a tanuló a tanítási óráról, egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia szükséges. (379/2017/OJBIT)

A rendelet meghatározza azokat az eseteket, melyekben a mulasztást a jogszabály erejénél fogva igazoltnak kell tekinteni. Ilyen, ha a tanuló – kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmére – a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra; ha a gyermek, a tanuló beteg volt, és azt a házirendben meghatározottak szerint igazolja; ha a gyermek, a tanuló hatósági intézkedés vagy egyéb alapos indok miatt nem tudott kötelezettségének eleget tenni; valamint ha a gyermek ideiglenes óvodai elhelyezésének, a tanuló ideiglenes vendégtanulói jogviszonyának időtartamát az ugyanezen rendeletben meghatározottak szerinti igazolással igazolja.

A fenti felsorolás egy további ponttal egészült ki 2017. október 4-től, mely szerint – az oktatási jogok biztosának ezirányú kezdeményezését figyelembe véve – a mulasztást igazoltnak kell tekinteni abban az esetben is, ha az általános iskola 7-8. évfolyamos, valamint a középiskola 10-12. évfolyamos tanulója – tanítási évenként legfeljebb két alkalommal – pályaválasztási célú rendezvényen vesz részt vagy pályaválasztási céllal marad távol, feltéve, ha a részvételt a szervező intézmény által kiállított igazolással igazolja. Egyéb esetekben, amennyiben a távolmaradást nem igazolják, a mulasztás igazolatlan.

Egy tizenegyedik osztályba járó középiskolai tanuló kérte hivatalunk állásfoglalását abban a kérdésben, hogy iskolája jogosan tagadja-e meg az Educatio Nemzetközi Oktatási Szakkiállításon kibocsátott igazolás befogadását, és minősíti ezáltal igazolatlannak a kiállítás látogatásából adódó mulasztott órákat.

Tekintettel arra, hogy a kérdést illetően mind a 2017-es, mind a korábbi évek folyamán számos megkeresés érkezett hivatalunkhoz, az ügyben a köznevelésért felelős helyettes államtitkárhoz fordultunk. Hivatalunk javasolta, hogy az oktatásért felelős államtitkárság körlevél formájában tájékoztassa a középiskolákat az Educatio Nemzetközi Oktatási Szakkiállításról, arra kérve az intézményvezetőket, hogy tegyék lehetővé a felvételi előtt álló diákok számára, hogy felelős döntésük megkönnyítése érdekében a kiállításon tájékozódhassanak a lehetőségeikről.

Javaslatunknak eleget téve, a kérdéskör rendezése céljából a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (2) bekezdése a korábban hivatkozott, 2017. október 4-től hatályba lépő e) ponttal bővült. (81/2017/OJBIT)

Mint az a jogszabályi rendelkezésekből kitűnik, az oktatási intézmények házirendjében foglaltak a mulasztások igazolása kapcsán meghatározó jelentőségűek. Az intézmények házirendjükben megfogalmazhatnak konkrét eljárási szabályokat a mulasztások igazolására vonatkozólag. Ezek betartása kiemelten fontos, ellenkező esetben az intézmények jogosan tagadhatják meg az igazolások befogadását, igazolatlanak tekintve az adott hiányzást. E körben például a szülő által igazolható napokról is az intézmény házirendje rendelkezhet.

A szülő által igazolható hiányzásokat érintően egy sajátos nevelési igényű nagykorú tanuló édesanyja kereste meg hivatalunkat. Beadványa alapján gyermeke hiányzott egy napot az iskolából, azonban az utólagosan leadott szülői igazolást nem fogadta el az intézmény. Az iskola házirendjében foglaltak szerint a szülőnek a gyermek hiányzását előre vagy az adott napon szükséges bejelentenie, utólagosan csak orvosi igazolás benyújtására van lehetőség. A szülő a nagykorú gyermek számára engedélyezett hiányzások és a házirend szabályainak jogszerűségét illetően kérte tájékoztatásunkat.

Tájékoztattuk a szülőt azon esetek köréről, melyekben a hiányzást a törvény erejénél fogva igazoltnak kell tekinteni, valamint arról, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdése alapján az egyéb jogszabályban meghatározottakon túlmenően a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat. E rendelkezés alapján az intézmény a házirendben meghatározhat konkrét eljárási szabályokat a mulasztások igazolására vonatkozóan. (612/2017/OJBIT, 378/2017/OJBIT, 45/2017/OJBIT)

A tanulók mulasztásának leggyakoribb oka a betegség, melynek esetére a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet külön eljárást határoz meg a pedagógusok számára. Amennyiben a pedagógus megítélése szerint beteg a tanuló, gondoskodnia kell a többi gyermektől, tanulótól való elkülönítéséről, valamint kiskorú gyermek betegsége esetén kötelessége a szülőket haladéktalanul értesíteni. A gyermek az intézményt az orvos által meghatározott időszakban nem látogathatja, a foglalkozásokon csak azt követően vehet részt, hogy erről orvosi igazolást tud mutatni. Az igazolásnak tartalmaznia kell a betegség miatti távollét pontos időtartamát is.

Egy általános iskolai osztályfőnök a hiányzások igazolása és az orvosi igazolás elfogadhatósága kapcsán kérte hivatalunk tájékoztatását. Az osztályába járó diákok egyike az osztálykirándulást megelőzően előre közölte, hogy azon nem szándékozik részt venni, hiányzását majd orvosi igazolással fogja igazolni. Az orvosi igazolást valóban bemutatta a tanuló, bár az osztálykirándulás idején, általa közzétett fényképek és osztálytársai elmondása alapján ténylegesen nem gyengélkedett.

Válaszunkban tájékoztattuk a pedagógust arról, hogy a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat, így betegség esetén is a házirendben meghatározottak szerint köteles a tanuló igazolni mulasztását. Amennyiben kétség merül fel az igazolás valóságával kapcsolatban, az intézménynek

jogában áll az orvosnál ellenőrizni azt, azonban az orvosi tevékenység jogszerűségének vizsgálata már nem oktatási jogi kérdés, az nem tartozik hivatalunk hatáskörébe. (407/2017/OJBIT)

A mulasztások speciális esete, ha a gyermek vagy tanuló ugyan nem mulasztja el a tanórai foglalkozás egészét, de nem érkezik meg annak kezdetére. A késést a köznevelési törvény szabályainak értelmében az intézmény házirendjében foglaltaknak megfelelően igazolni szükséges. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szerint a késések ideje összeadandó, amennyiben ez az idő eléri a tanórai foglalkozás időtartamát, a késés egy igazolt vagy igazolatlan órának minősül. Fontos azonban kiemelni, hogy az elkéső tanuló a tanóráról, foglalkozásról nem zárható ki.

Egy szülő a gyermeke szakközépiskolai tanára által alkalmazott gyakorlatot illetően fordult hivatalunkhoz. Leírása alapján előfordult, hogy gyermeke a kiszámíthatatlan közlekedésből adódóan néhány perces késéssel érkezett meg az első tanórára. A pedagógus azonban minden tanóra kezdetén kulcsra zárta a tanterem ajtaját, a későn érkező tanulókat az órai munkához nem engedte csatlakozni, majd hiányzásukat igazolatlan óraként rögzítette a naplóban.

Tájékoztatottuk a szülőt a mulasztások igazolásával kapcsolatos, fentebb már ismertetett jogszabályi rendelkezésekről, valamint a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (10) bekezdésében foglaltakról. Felhívtuk továbbá a szülő figyelmét a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségekre. (630/2017/OJBIT)

Egy általános iskolás gyermek szülei azzal a kérdéssel keresték fel hivatalunkat, hogy jogszerűen rögzíti-e késésként az iskola, ha a tanulók az első csengetést követően, bár még a tanórák kezdete előtt érkeznek be az intézménybe. Őt ilyen késés – az iskola igazgatójának utasítása alapján – igazolatlan órának minősül.

Tájékoztatottuk a szülőket hivatalunk azon álláspontjáról, miszerint, tekintettel a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben foglalt meghatározásra, kizárólag a tanuló tanóráról való késései rögzíthetők mulasztásként, melyeknek összege mulasztott (igazolt vagy igazolatlan) tanórát eredményezhet. Az intézmény szabályzatának megsértése ugyanakkor a házirendben foglalt egyéb jogszerű fegyelmi intézkedésekkel szankcionálható.

A szülőket tájékoztattuk továbbá a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségekről. (656/2017/OJBIT)

Ahogy azt már említettük, az igazolatlan mulasztásoknak súlyos jogkövetkezményei lehetnek, melyekről a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a rendelkezik. Eszerint az iskola köteles a szülőt és a tanuló kollégiumi elhelyezése esetén – amennyiben a kollégium nem az iskolával közös igazgatású intézmény – a kollégiumot is értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, továbbá abban az esetben is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri. Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha az iskola értesítése eredménytelen maradt, és a tanuló ismételten igazolatlanul mulaszt, az iskola a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve megkeresi a tanuló szülőjét.

Ha a tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a tíz tanítási órát vagy egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója – a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök

ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban – értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot, tanköteles tanuló esetén – gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével – a gyermekjóléti szolgálatot. Az értesítést követően a gyermekjóléti szolgálat az óvoda, az iskola és – szükség esetén – a kollégium bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a gyermeket, a tanulót veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a gyermek óvodába járásával, a tanulói tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos, továbbá a gyermek, a tanuló érdekeit szolgáló feladatokat. (339/2017/OJBIT)

Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a harminc tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot. Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri az ötven tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója haladéktalanul értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 247. § c) pontja szerinti szabálysértési tényállás megvalósulásához szükséges mulasztás mértéke óvodai nevelésben részt vevő gyermek esetén tizenegy nap, tanköteles tanuló esetén harminc tanítási óra és egyéb foglalkozás.

A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 15. §-a tankötelezettség mulasztásával összefüggő rendelkezések között kimondja, hogy nevelési-oktatási intézmény vezetőjének jelzése alapján a gyámhatóság a jogkövetkezményekre való figyelmeztetést követően az adott nevelési évben igazolatlanul mulasztott huszadik óvodai nevelési nap, vagy az adott tanítási évben igazolatlanul mulasztott ötvenedik kötelező tanórai foglalkozás után kezdeményezi a fővárosi és megyei kormányhivatalnál a családi pótlék folyósításának szüneteltetését.

Egy általános iskola alsó tagozatos diákjainak osztályfőnöke a hiányzásokkal kapcsolatosan kérte hivatalunk tájékoztatását. A pedagógus leírása alapján tanulóinak egyike már csaknem egy hónapja egyáltalán nem jelent meg a tanórákon, a szülők a hiányzásoknak csak egy részéről küldtek igazolást. Az volt a kérdése, hogy a jogszabályok szerint mikor tekinthetők egy gyermek hiányzásai igazolatlanoknak, illetve ezek kapcsán mik az osztályfőnök teendői, kötelességei.

A pedagógust tájékoztattuk mulasztásokkal, valamint azok igazolásával és az igazolatlan hiányzások jogkövetkezményeivel kapcsolatos fentebb ismertetett jogszabályi rendelkezésekről. (119/2017/OJBIT, 343/2017/OJBIT)

Egy szülő hivatalunkhoz küldött panaszában azt sérelmezte, hogy gyermeke számos mulasztását igazolatlanul tartja nyilván az általa látogatott általános iskola annak ellenére, hogy álláspontja szerint a gyermek ezekről mindig megfelelő időben vitt igazolást.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, és nyilatkozatot kértünk az intézmény vezetőjétől. Az iskola igazgatója arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy az intézmény házirendje alapján a szülő vagy törvényes képviselő a tanév során összesen legfeljebb 3 napot igazolhat. Az igazolásra a távolmaradást követő három napon belül van lehetősége a szülőnek.

A szülő az intézmény házirendje szerint rendelkezésére álló három napos keretet meghaladóan kívánta igazolni gyermeke mulasztásait. Mikor erre felhívták a figyelmét, az előírt keretet meghaladó napokra orvosi igazolást mutatott be, ám erre csak hónapokkal a gyermek hiányzását követően kerített sort, így ezt az orvosi igazolást a házirendben foglaltaknak megfelelően nem fogadta el az intézmény.

A gyermeknek két alkalommal előforduló, esetenként 25 perces késéséről a szülő semmilyen igazolást nem vitt, így ezek később összeadódva szintén igazolatlan óráként lettek rögzítve. A gyermeknél további 9 igazolatlan órát is adminisztráltak, mivel betegségéről a szülő nem háziorvosi igazolást, hanem ambuláns lapot küldött meg az intézmény részére.

Az intézmény az igazolatlan mulasztásokról első ízben a szülőket, majd pedig a szülők mellett a területileg illetékes gondozási központot értesítette.

A korábban ismertetett jogszabályi rendelkezések, valamint az iskola házirendje alapján az intézmény nem követett el jogsértést, mikor a panaszos gyermekének határidőn túl hozott igazolását nem fogadta el.

A késések igazolása, valamint a 9 igazolatlan órát eredményező, betegségből adódó hiányzás igazolása az intézmény szerint nem történt meg megfelelő formában. A szükséges igazolások meglétét a panaszos beadványa sem támasztotta alá, így ezek igazolatlanul történő adminisztrálása a rendelkezésünkre álló adatok alapján nem okozott jogsérelmet.

Álláspontunk szerint a jogszabálynak megfelelően járt el az iskola abban az esetben, amikor az igazolatlan mulasztásokról értesítést küldött a szülőnek, illetőleg az illetékes gondozási központoknak, mely intézmények a család- és gyermekjóléti szolgálat feladatait ellátják.

A fentiek alapján az oktatási jogok megsértését nem láttuk bizonyítottnak, így az ügyet lezártuk. (181/2017/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (7)-(8) bekezdéseinek értelmében sajátos helyzetet eredményezhetnek a tanuló hiányzásai, ha a tanítási év folyamán az igazolt és igazolatlan mulasztásainak együttes száma a 250 tanítási órát, vagy egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja, és ebből kifolyólag teljesítménye a tanítási év folyamán érdemjeggyel nem értékelhető. Ebben az esetben a tanuló év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi számára, hogy osztályozóvizsgát tegyen.

Több kérdés érkezett azzal kapcsolatban hivatalunkhoz, hogy kötelező-e az osztályozóvizsga megszervezése, ha az igazolt és igazolatlan mulasztások együttes száma meghaladja ugyan a jogszabályi keretet, ám a pedagógus az adott tanuló éves munkáját mégis értékelhetőnek látja az érdemjegyei alapján.

Egy beadványozó annak kapcsán kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy kötelező-e osztályozóvizsgát szervezni abban az esetben, ha a tanuló igazolt és igazolatlan mulasztásai az adott tanév folyamán együttesen elérik a 250 órát, vagy a tanuló osztályozóvizsga nélkül is folytathatja tanulmányait, amennyiben az értékeléshez elegendő mennyiségű érdemjeggyel rendelkezik.

Tájékoztatottuk a beadványozót, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (7)–(8) bekezdései szerint, ha a tanulónak – az ideiglenes vendégtanulói jogviszony időtartamának kivételével – egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen

a) a köznevelési törvény 5. § (1) bekezdés b)-c) pontjában meghatározott pedagógiai szakaszban a kétszázötven tanítási órát,

b) a köznevelési törvény 5. § (1) bekezdés d) pontjában meghatározott iskolai nevelés-oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszában az elméleti tanítási órák húsz százalékát,

e) alapfokú művészeti iskolában a tanítási órák egyharmadát,

f) egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja,

és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen. A nevelőtestület a fentiek alapján az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a jogszabályban meghatározott értesítési kötelezettségének. Ha a tanuló teljesítménye a tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyamismétléssel folytathatja.

A fenti eljárásrend szerint amennyiben egy tanuló eléri a mulasztások meghatározott mértékét, először a pedagógus dönt arról, megszerzett érdemjegyei alapján tudja-e minősíteni a munkáját. Amely tantárgyakból érdemjegyei alapján értékelhető a tanuló, a pedagógus megállapítja az osztályzatot. E döntését a pedagógus a pedagógiai program értékelésre vonatkozó rendelkezéseinek figyelembevételével hozza meg, nem pusztán az érdemjegyek számát tekinti meghatározónak. Azon tantárgyak esetében, amelyeknél a minősítés az érdemjegyek alapján nem lehetséges, a nevelőtestület határozata alapján osztályozóvizsga szervezhető. A nevelőtestület csak az igazolatlan mulasztások meghatározott számának elérése esetén tagadhatja meg az osztályozóvizsga engedélyezését. Ebben a helyzetben (a megfelelő értesítések megtörténte esetén) a tanuló a tanév megismétlésére válik kötelezetté, míg minden egyéb esetben osztályozóvizsga során értékeli a teljesítményét. Javítóvizsgát tehet a tanuló abban az esetben, ha érdemjegyei alapján állapítanak meg számára elégtelen év végi osztályzatot vagy az osztályozóvizsgán nyújtott teljesítményét értékeli elégtelenre. (249/2017/OJBIT, 313/2017/OJBIT, 607/2017/OJBIT, 558/2017/OJBIT)

Már a félévi osztályzatoknál is felmerülhet az a helyzet, hogy a tanuló hiányzásai következtében valamely tantárgyból nem rendelkezik a tanulmányai értékeléséhez elegendő érdemjeggyel. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (8) bekezdése ezért úgy rendelkezik, hogy ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.

Egy tanuló hivatalunk segítségét kérte a félévi osztályozóvizsgára vonatkozó rendelkezéssel kapcsolatban. Az volt a kérdése, hogy a félévi osztályozóvizsgát is csak akkor rendelheti-e el a nevelőtestület, ha a tanuló egy adott tantárgyból felhalmozódott mulasztásai meghaladják a tantárgy

egész éves óraszámának harminc százalékát, vagy ebben az esetben az éves óraszám félévre jutó arányos részét kell a számítás alapjául venni.

Tájékoztatunk a tanulót, hogy a félévi osztályozóvizsgára kötelezést az eredményezi, ha a tanuló az első félév végére többet mulasztott a jogszabályban meghatározott 250 óránál, vagy valamely tantárgyból az egész tanévre meghatározott óraszám harminc százalékánál. A félévi osztályozóvizsgákat érintően tehát nem időarányosan kell vizsgálni a mulasztások törvényileg meghatározott mértékét. (31/2017/OJBIT)

A mulasztások legsúlyosabb jogkövetkezménye a tankötelesnek már nem minősülő tanulók esetében állhat be, hiszen az igazolatlan hiányzások meghatározott száma tanulói jogviszonyuk megszüntetését is eredményezheti. A köznevelési törvény 53. § (4) bekezdése szerint megszűnik a tanuló tanulói jogviszonya – a tanköteles tanuló kivételével – ha az iskola kötelező foglalkozásairól a jogszabályban meghatározott időnél igazolatlanul többet mulasztott. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 50. § (4) bekezdése alapján a jogszabályban meghatározott idő egy tanítási éven belül harminc, alapfokú művészeti iskola esetében tíz igazolatlanul mulasztott tanítási óra. (662/2017/OJBIT, 715/2017/OJBIT)

Egy szülő a gyermeke által látogatott iskola eljárásának jogosságát illetően kérte hivatalunk állásfoglalását. Tizenhatodik életévét a tanév folyamán betöltött gyermeke tanulói jogviszonyát június 20-ai dátummal szüntette meg az intézmény, a tanuló 339 igazolatlan órájára hivatkozva.

Tájékoztatunk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 45. § (3) bekezdése szerint a tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti. A köznevelési törvény meghatározása szerint a tanév az iskolában, kollégiumban szeptember 1-jétől a következő év augusztus 31-éig tartó időszak.

A köznevelési törvény 53. § (4) bekezdése szerint megszűnik a tanuló tanulói jogviszonya – a tanköteles tanuló kivételével – ha a tanuló az iskola kötelező foglalkozásairól a jogszabályban meghatározott időnél igazolatlanul többet mulasztott.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 50. § (4) bekezdése alapján a tanköteles tanuló kivételével megszűnik a tanulói jogviszonya annak, aki egy tanítási éven belül igazolatlanul harminc tanítási óránál – alapfokú művészeti iskolában tíz tanítási óránál – többet mulaszt, feltéve, hogy az iskola a tanulót, kiskorú tanuló esetén a szülőt legalább két alkalommal írásban figyelmeztette az igazolatlan mulasztás következményeire. A gyakorlati képzés esetén az igazolatlan mulasztás jogkövetkezményeire a szakképzésről szóló törvény vonatkozó rendelkezéseit is alkalmazni kell. A tanulói jogviszony megszűnéséről az iskola írásban értesíti a tanulót, önálló jövedelemmel nem rendelkező és a szülővel közös háztartásban élő nagykorú tanuló esetén a szülőt is, kiskorú tanuló esetén a szülőt.

A fentebb leírtakon túl tájékoztattuk a szülőt a jogorvoslati lehetőségekről. (441/2017/OJBIT)

Fenntartói irányítás

A köznevelési alapfeladatok ellátásáról – az óvodai neveléstől, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelésétől és a többi gyermekkel együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésétől eltekintve – az állam gondoskodik. Az állam köznevelési

feladatait intézmények alapítása és fenntartása, továbbá az egyházi vagy magán köznevelési intézmények fenntartóival kötött köznevelési szerződések útján látja el.

Egy község polgármestere a helyi általános iskola fenntartója körüli helyzet megoldásához kérte hivatalunk segítségét. Beadványa szerint a község önkormányzata az általános iskolai oktatással kapcsolatos feladatát 2008. szeptember 1. napjától egy alapítvánnyal kötött köznevelési szerződés útján látta el. A köznevelési szerződés szerint a község önkormányzata fizette a tulajdonát képező iskolaépület fenntartási (víz, villany, gáz) költségeit. 2013. január 1-jétől a köznevelés állami feladattá vált. A köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről szóló 2012. évi CLXXXVIII. törvény 19. § (1)–(2) bekezdése az alábbi rendelkezést tartalmazza: a 2013. január 1-jétől állami köznevelési alapfeladatnak minősülő feladat ellátására a települési önkormányzatnak nemzetiségi önkormányzattal, nem állami, nem önkormányzati köznevelési intézményfenntartóval kötött közoktatási megállapodásában vagy köznevelési szerződésében a települési önkormányzat helyébe 2013. január 1-jével a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ lép. A jogutódlás a közoktatási megállapodás, köznevelési szerződés 2012. szeptember 30-an hatályos állapota szerint következik be.

A beadvány szerint az intézmény állami fenntartásba vétele megtörtént, ám az önkormányzat által fizetett fenntartási költségeket az önkormányzat többszöri, több fórum (Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, megyei kormányhivatal, EMMI köznevelésért felelős államtitkársága) felé történt jelzése ellenére sem térítették meg.

Hivatalunk az ügyben vizsgálatot indított, melynek keretében az akkori Klebelsberg Intézményfenntartó Központ elnökének nyilatkozatát kértük. Megkeresésünkre arról tájékoztatták hivatalunkat, hogy az önkormányzat, az alapítvány és a Központ között megkötött közoktatási megállapodás tervezetét 2016 augusztusában az önkormányzat részére véleményezés céljából megküldték. A tervezet tartalmazta, hogy a települési önkormányzat helyébe a köznevelési feladatok tekintetében a Központ lép, valamint rendelkezik arról is, hogy a szerződő felek a pénzügyi kötelezettségek tekintetében elszámolnak.

2017 januárjában ismételt jelzést kaptunk a község polgármesterétől, miszerint a fentebb említett megállapodási tervezettel kapcsolatos észrevételeit az önkormányzat 2016 szeptemberében megküldte, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtól azonban nem érkezett válasz, a szerződést továbbra sem írták alá.

Hivatalunk ezt követően ismételten felvette a kapcsolatot a Központtal. A kapott tájékoztatás szerint a fenti kérdéskörrel kapcsolatban több esetben fordult elő a jogszabályi rendelkezések különböző értelmezése, azok eltérő megvalósítása. A közoktatási szerződések és megállapodások felülvizsgálatának, valamint az ezekkel kapcsolatos jogutódlás megvalósítására munkacsoportot hoztak létre az Emberi Erőforrások Minisztériumán belül, mely 2017 májusában megkezdte működését. A helyzet rendezése érdekében tett intézkedésekre tekintettel az ügyet lezártuk. (144/2017/OJBIT)

Köznevelési intézmény alapítására az államnak, valamint – a köznevelési törvény által meghatározott keretek között – a nemzetiségi önkormányzatnak, az egyházi jogi személynek, egyéb vallási tevékenységet végző szervezetnek, valamint más, a tevékenység folytatásának jogát megszerző személynek vagy szervezetnek van lehetősége.

Az óvodákat fenntartó önkormányzatok, a Klebelsberg Központ, illetve más állami intézményfenntartók, valamint az egyéb, nem állami vagy önkormányzati intézményfenntartók működését a köznevelési törvény rendelkezései kötelező erővel szabályozzák.

A köznevelési törvény hatálya kiterjed az óvodákat fenntartó önkormányzatokra, valamennyi állami intézményfenntartóra, valamint az egyéb nem állami vagy önkormányzati fenntartókra is, az egyházi és magán köznevelési intézmények működésére azonban sajátos szabályok vonatkoznak.

A köznevelési törvény fogalomrendszere szerint a fenntartó az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a köznevelési feladat ellátására való jogosultságot megszerezte. A köznevelési intézmény működéséhez szükséges feltételeket az intézmény fenntartójának kell biztosítania.

Az óvodai nevelés megszervezése – az egyéb fenntartásban álló intézmények kivételével – a települési önkormányzatokra hárul, melyek szintén saját alapítású intézmények fenntartása, valamint köznevelési szerződések révén tehetnek eleget kötelezettségüknek.

Az iskolák jelentős része felett 2017. január 1-jéig a fenntartói jogokat a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ gyakorolta. Működésében azonban változást hoztak az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként részt vevő szervekről, valamint a Klebelsberg Központról szóló 134/2016. (VI. 10.) Korm. rendelet a változások okán 2017. január 1-jén hatályba lépő rendelkezései. Ezen rendelkezések következtében az intézményrendszer átalakult, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ területi szervei kiváltak, és megtörtént a tankerületekbe való beolvadásuk, létrehozva az 59 tankerületi központot. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ ezt követően Klebelsberg Központ néven működött tovább.

A fenntartói irányítás részletes szabályait a köznevelési törvény 83-85. §-ai tartalmazzák. Ezek számos jogosítványt biztosítanak a köznevelési intézmények irányításával kapcsolatosan, ugyanakkor követelményeket és korlátozásokat is megfogalmaznak a fenntartókkal szemben.

A fenntartó a köznevelési törvényben foglalt keretek között – a tankerületi központ, valamint az állami felsőoktatási intézmény által fenntartott köznevelési intézmény kivételével – dönt többek között a köznevelési intézmény létesítéséről, nevének megállapításáról, gazdálkodási jogköréről, átszervezéséről, megszüntetéséről, alapfeladatának módosításáról, fenntartói jogának átadásáról.

Egy szülő a gyermekei által látogatott – egy közhasznú nonprofit korlátolt felelősségű társaság fenntartásban álló – általános iskola igazgatójának intézkedései kapcsán kereste meg hivatalunkat. A szülő nagyobbik gyermeke harmadik osztályba készült, míg kisebbik gyermeke éppen felvételt nyert az

intézménybe, a nyári szünet folyamán azonban a helyi újságok útján a szülő tudomására jutott, hogy az iskola igazgatója bejelentette a kormányhivatalnál az iskola megszűnését. Megkeresésre az igazgató úgy nyilatkozott, hogy az intézményt az épület felújításának szükségessége miatt, ideiglenes jelleggel kívánja bezárni.

A helyi önkormányzat a tankerülettel együttműködve szülői értekezletet hívott össze, ahol az iskola igazgatója nem jelent meg. Ezt követően az önkormányzat és a szülői közösség képviselői felszólították őt, hogy a tankerületi központba szervezett újabb megbeszélésen nyilatkozzon a kialakult helyzetet érintően, ám az intézményvezető itt sem mutatkozott.

A szülői közösség, az önkormányzat, a tankerületi központ képviselői és az egyik szomszédos település polgármestere mindeközben kidolgoztak egy lehetséges megoldást az iskola 94 tanulójának ideiglenes elhelyezése céljából. Eszerint a felújítások ideje alatt a gyermekek a szomszéd település iskolájának egyébként kihasználatlan épületében folytathatták volna tanulmányaikat. Az iskolaközösség és az osztályközösségek egyben tartásához viszont szükséges lett volna, hogy ne szűnjön meg maga az intézmény, ezért az érintettek levélben kérték az iskola igazgatóját, hogy vonja vissza az intézmény bezárására vonatkozó kérelmét. Az igazgató a kérésüknek nem tett eleget.

A beadványában foglaltakkal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 83. § (2) bekezdése szerint a fenntartó az e törvényben foglalt keretek dönt a köznevelési intézmény létesítéséről, nevének megállapításáról, gazdálkodási jogköréről, átszervezéséről, megszüntetéséről, alapfeladatának módosításáról, fenntartói jogának átadásáról. Ez alól csupán a tankerületi központ, valamint az állami felsőoktatási intézmény által fenntartott köznevelési intézmény képez kivételt.

A fenti rendelkezés értelmében tehát a fenntartónak jogában áll megszüntetni az iskolát, és nem kötelezhető arra, hogy a tevékenységet tovább folytassa. Az államnak viszont kötelessége gondoskodni a tanulók elhelyezéséről. (531/2017/OJBIT)

A fenntartó határozza meg az adott nevelési évben indítható óvodai csoportok számát, az adott tanítási évben az iskolában indítható osztályok, a kollégiumban szervezhető csoportok számát, azzal a kitétellel, hogy a tanítási évben, továbbá – a július-augusztus hónapok kivételével – nevelési évben iskolát nem indíthat, továbbá iskolát, kollégiumot, óvodát nem szervezhet át, nem szüntethet meg, fenntartói jogát nem adhatja át. Ezen időszakban a fenntartó iskolai osztályt, kollégiumi csoportot, óvodai csoportot nem szerveztethet át, és nem szüntethet meg, az iskola, kollégium, óvoda feladatait nem változtathatja meg.

Egy óvodapedagógus kérte azzal kapcsolatosan hivatalunk tájékoztatását, hogy jogosan járt-e el az intézmény fenntartója abban az esetben, ha augusztusban arról határozott, hogy szeptember 1-től a négy óvodai csoport közül egyet megszüntet, ezzel 30 főre növelve az egy csoportra jutó gyermekek számát, valamint egy dajka elbocsátását is tervezi. Döntését megelőzően sem az óvoda dolgozóinak, sem a szülői munkaközösségnek, sem pedig – nemzetiségi óvodáról lévén szó – a kisebbségi önkormányzat véleményét nem kérte ki. A csoportok összevonását két óvónő nyugdíjba vonulása tette indokolttá, akiknek a státuszára a fenntartó nem kívánt pályázatot kiírni.

Tájékoztatuk a beadványozót, hogy a köznevelési törvény 83. § (2) bekezdés d) pontja szerint a fenntartó határozza meg az adott nevelési évben indítható óvodai csoportok számát. A fenntartó ezen jogosítványát a köznevelési törvény 84. (3) bekezdése annyiban korlátozza, hogy a fenntartó tanítási évben, továbbá – a július-augusztus hónapok kivételével – nevelési évben óvodai csoportot nem

szervezhet át, és nem szüntethet meg. Eszerint az óvodai csoportok megszüntetésére július-augusztus hónapban van lehetősége a fenntartónak.

A fenntartó hatáskörébe tartozó egyes döntések érvényességi feltétele, hogy meghozataluk előtt a fenntartó kikérje a jogszabályban meghatározott személyek, szervezetek előzetes véleményét (pl. alkalmazotti közösség, szülői szervezet, nemzetiségi önkormányzat). Ez a véleményezési jog azonban csak a köznevelési törvényben meghatározott döntések előtt illeti meg a felsoroltakat, így a köznevelési intézmény megszüntetésével, átszervezésével, feladatának megváltoztatásával, nevének megállapításával, vezetőjének megbízásával és megbízásának visszavonásával összefüggő döntések kapcsán. Az óvodai csoportok megszüntetésére vonatkozó döntés meghozatalának nem feltétele az előzetes vélemények megléte.

Az óvodai csoportok számával összefüggésben a fenntartónak tekintettel kell lennie a maximális csoportlétszáma, mely óvodában 25 fő lehet, ám a köznevelési törvény 25. § (7) bekezdése alapján az óvodai csoportra, iskolai osztályra, kollégiumi csoportra megállapított maximális létszám a nevelési év, illetve a tanítási év indításánál a fenntartó engedélyével legfeljebb húsz százalékkal átléphető, továbbá függetlenül az indított osztályok, csoportok számától, akkor is, ha a nevelési év, tanítási év során az új gyermek, tanuló átvétele, felvétele miatt indokolt. E rendelkezés alapján az óvodai csoportok fenntartói engedéllyel legfeljebb 30 fővel működhetnek jogszerűen. A köznevelési törvény 2. számú melléklete szerint az óvodában csoportonként egy dajka (vagy helyette gondozónő és takarító együtt) alkalmazása kötelező.

A fentiekben túl tájékoztattuk a panaszost a jogorvoslati lehetőségekről, valamint arról, hogy az alkalmazottak munkaviszonyának megszüntetésével kapcsolatosan az érintettek munkaügyi bíróságon kérhetnek jogorvoslatot. (527/2017/OJBIT)

A fenntartó ellenőrizheti a köznevelési intézmény gazdálkodását, működésének törvényességét, hatékonyságát, a szakmai munka eredményességét, a pedagógiai programot, a házirendet, valamint az SZMSZ-t. Szintén a fenntartó jogosultsági körébe tartozik a köznevelési intézmény vezetőjének megbízása, kinevezése, a megbízás visszavonása, a jogviszony megszüntetésének jogával kapcsolatos, a törvényben foglalt korlátozó rendelkezések keretei között gyakorolja a munkáltatói jogokat a köznevelési intézmény vezetője felett.

Egy autista ötödik osztályos tanuló édesapja fordult hivatalunkhoz segítségért. Az intézmény vezetése a panaszos szerint meg akarta szüntetni az iskola autista tagozatát. A tanév során számos olyan intézkedés történt, mely a szülők szerint gyermekeik számára kedvezőtlen volt, fejlesztésüket hátrányosan érintette. Elmondásuk szerint az iskolában nincs megfelelő számú szakképzett pedagógus, autizmus specifikus gyógypedagógus, logopédus sem áll rendelkezésre. Ennek ellenére az intézményvezető távozásra kényszeríti a gyermekek osztályfőnökét, aki pedig óvodás koruk óta foglalkozott velük. Annak ellenére, hogy az autista gyermekek számára fontos az állandóság, az érintett gyermeket másik osztályba akarta áthelyezni az intézményvezető. Az órarendben is olyan változtatásokat hajtott végre, amelyek az autista gyermekek fejlesztését nehezebbé tették.

Hivatalunk vizsgálatot indított az ügyben, mely során nyilatkozattételre szólítottuk fel az intézmény fenntartóját. Az illetékes tankerületi központ igazgatója arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy a tanév eleje óta érkeztek hozzá megkeresések az érintett intézmény vezetőjének szakmailag kifogásolható

döntései kapcsán, azonban úgy látja, hogy mindaddig nincs joga beleszólni az intézmény működésébe, míg annak vezetője tevékenysége során jogszabályt nem sért.

A fenntartó képviselője ugyanakkor kiemelte, hogy az autista tagozatok és osztályok megszüntetését semmiképpen nem engedélyezné, ezt tudatta az intézmény vezetőjével is. Az intézményvezető által kezdeményezett megbeszélésen a fenntartó képviselője javaslatot tett az intézmény struktúrájának átalakítására, mely során az autista tagozat is az óvodai egységet vezető – és a szülőkkel jó viszonyt ápoló – pedagógus irányítása alá kerülne, jelentősen csökkentve ezzel a kialakult konfliktusokat. Az intézményvezető azonban egy ettől eltérő cselekvési tervet juttatott el hozzá.

Válaszunkban felhívtuk a fenntartó figyelmét arra, hogy álláspontunk szerint a jogszabályi feltételek adottak ahhoz, hogy a fenntartó érvényt szerezzen akarátának. A köznevelési törvény fenntartói jogokkal és kötelezettségekkel foglalkozó fejezete széleskörű jogkört állapít meg a fenntartó számára annak érdekében, hogy az intézmény szakszerű és jogszerű működését biztosítsa. Kértük továbbá, hogy tájékoztassa hivatalunkat arról, hogy fenntartóként milyen intézkedéseket tervez foganatosítani a sérelmezett helyzet megszüntetésére, és annak érdekében, hogy az autista tanulók oktatása, nevelése jogszerűen, biztonságérzetük fokozott figyelembevételével történjen.

A fenntartó ismételt megkeresésünkre arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy az intézményben igazgatói pályázat zajlott, ám mivel mindkét pályázót elutasította a miniszter, az intézmény SZMSZ-ében foglaltak szerint helyettes neveztek ki. Tájékoztattuk minket továbbá arról, hogy a jelenlegi iskolavezetés megfogadta korábbi javaslatát, az intézmény belső szerkezete ennek megfelelően alakult át. Az autista csoportokat egy vezetés alá vonták. Az új intézményvezető-helyettes több mint 10 éve foglalkozik autista gyermekekkel, kapcsolata a szülőkkel kiváló. Mivel a megváltozott helyzet a szülők megelégedésére szolgált, az ügyet lezártuk. (195/2017/OJBIT)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái

A köznevelési törvény 72. § (5) bekezdésének a) és b) pontja a szülő jogaként fogalmazza meg, hogy megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját, házirendjét, tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról, valamint gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon.

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének f) pontja a pedagógus kötelességei között előírja, hogy a szülőt (törvényes képviselőt) rendszeresen tájékoztassa a tanuló iskolai teljesítményéről, magatartásáról, az ezzel kapcsolatban észlelt problémákról, az iskola döntéseiről, a gyermek tanulmányait érintő lehetőségekről. (348/2017/OJBIT, 455/2018/OJBIT)

Egy szülő azért fordult hivatalunkhoz, mert a pedagógusok a felvételi előtt utólagosan írtak be jegyeket az e-naplóba, így közvetlenül a felvételi előtt derült ki az, hogy gyermeke bukásra áll. A szülő tájékoztatáshoz való jogával összefüggésben a következőkről informáltuk a hozzánk fordulót. A szülő tájékoztatásának egyik legfontosabb területe gyermeke tanulmányairól, annak értékeléséről történő

informálás. Ennek a tájékoztatásnak elsődleges terepe a tájékoztató (ellenőrző), valamint a napló, illetőleg a tanítási év végén a bizonyítvány. E dokumentumok pontos vezetése döntő fontosságú a szülői tájékoztatás szempontjából, de míg a tájékoztató (ellenőrző) vezetésével kapcsolatban nem rendelkezik a jogszabály, addig a napló vezetését a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 101. § (1) bekezdése a pedagógus feladatává teszi. (117/2017/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 94. §-a az iskola által használt nyomtatványok közé sorolja az értesítőt (ellenőrző). A rendelet 100. §-a szerint az értesítő (ellenőrző) a tanuló magatartásáról, szorgalmáról, évközi és félév végi tanulmányi eredményéről szóló tájékoztatásra, a hiányzások igazolására, valamint az iskola és a szülő kölcsönös tájékoztatására szolgál. A tanuló félévi osztályzatairól az iskola az iskolai elektronikus napló alkalmazása esetén is köteles az értesítő (ellenőrző) útján, az osztályfőnök aláírásával és az iskola körbélyegzőjének lenyomatával ellátott írásbeli tájékoztatást adni. (22/2017/OJBIT)

Az ellenőrzőn keresztül történő tájékoztatás a fentiek szerint a félévi osztályzatok esetén kötelező, egyéb esetben az elektronikus napló a tájékoztatás eszköze ott, ahol ezt bevezették.

Egy panaszos szülő a félévi bizonyítvány kiadásakor szerzett tudomást gyermeke két tantárgyból történő bukásáról. Az e-naplóból hiányolta a külön értesítést és a pedagógus tájékoztatását, akitől azt az információt kapta, hogy a tájékoztató és a tanulmányi eredmény nyomon követése saját felelősség. Fentiek szerint tájékoztattuk a szülőt a köznevelési törvény rendelkezéseiről, valamint arról, hogy a szülő tájékoztatáshoz való joga a köznevelési törvény által biztosított, kiemelt szülői jog. A tájékoztatás, kapcsolattartás rendjét, formáit részletesen az iskola belső szabályzata határozza meg. A tanulmányokkal kapcsolatos tájékoztatás megvalósulhat részben személyesen, részben pedig az érdemjegyeknek a naplóba történő rendszeres rögzítésével. További tájékoztatási kötelezettséget a tanulói teljesítménnyel kapcsolatban nem tartalmaznak a jogszabályok, így nem köteles az intézmény értesíteni a szülőt, ha felmerül a félévi, év végi elégtelen érdemjegy lehetősége. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni elektronikus napló használata esetén a szülő részéről történő hozzáférés módját. Amennyiben a hozzáférés nem akadálymentes, úgy a szülő kérhet személyes alkalmat a napló megtekintésére, illetve jogorvoslattal élhet, ha az intézmény nem teszi meg a szükséges intézkedéseket a tájékoztatás megfelelő megvalósítása érdekében a hiba elhárítására. (126/2017/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdésének a) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola nevelési programját, ennek keretén belül a pedagógusok helyi intézményi feladatait. További tájékoztatási kötelezettség bevezetéséről így itt rendelkezhet az intézmény.

Egy szülő azzal kapcsolatban fogalmazta meg panaszát, hogy gyermekét nem engedték érettségi vizsgát tenni matematikából, és megbuktatták két nappal az érettségi vizsgák előtt. Arról kérte állásfoglalásunkat, hogy milyen módon illeti meg őket a tájékoztatáshoz való jog. A panaszost tájékoztattuk a fentiekről, az értékelés szabályairól, valamint a jogorvoslati lehetőségekről. (350/2017/OJBIT)

A tanuló teljesítményéről, egész tanéves munkájáról szóló információk végső soron a bizonyítványban jelennek meg. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 78. §-a szerint a tanuló bizonyítványának kiadását az iskola semmilyen indokkal nem tagadhatja meg. (164/2017/OJBIT)

Egy szülő gyermeke iskolaváltása miatt a bizonyítvány kiadásával kapcsolatos kérdésével keresett meg minket. Beadványa szerint a korábbi intézmény nem adta ki a tanulói jogviszony megszűnését követően sem a bizonyítványt. Tájékoztatuk a fenti szabályról, továbbá arról, hogy a köznevelési törvény 53. § (2) bekezdés a) pontja szerint megszűnik a tanulói jogviszony, ha a tanulót másik iskola átvette, az átvétel napján. A fentiek alapján az intézmény köteles a gyermek bizonyítványát kiadni. A bizonyítvány birtokában a tanuló átiratkozhat a választott iskolába, amely befogadó nyilatkozatot állít ki az előző intézmény számára. Ezen nyilatkozat birtokában, az átvétel napjával szűnik meg az előző iskolában a tanulói jogviszony. (424/2017/OJBIT)

A tájékoztatáshoz való jog alapján ítéltetők meg azok az esetek is, amelyek a tanuló írásbeli munkájának az értékelésével, annak a szülők által történő megismerhetőségével függnek össze. Ezekben az esetekben e jogosultság mögött az Infotv. szabályai állnak, a korábban már ismertetett, a személyes adatok védelméhez való joggal összefüggésben.

A szülő gimnazista gyermekével kapcsolatban az egyik pedagógus értékelésével, valamint dolgozatba való betekintéssel kapcsolatban élt panasszal. A közoktatási intézmény működésére, belső és külső kapcsolataira vonatkozó rendelkezéseket a köznevelési törvény 25. § (1) bekezdése alapján az iskola SZMSZ-e tartalmazza. Tehát az intézményi szabályzatban kell rendelkezni arról is, hogy a szülők milyen módon tekinthetik meg a dolgozatokat. Az intézmény SZMSZ-ében foglalt szabályozás megalkotása során az Infotv. rendelkezéseire is figyelemmel kell lenni. Az információs önrendelkezési jog egyik legfontosabb garanciája ugyanis az érintettek tájékoztatáshoz való joga. Eszerint az érintettet kérésére tájékoztatni kell a kezelt adatairól és az adatkezelés legfontosabb körülményeiről. A tanulók – a személyes adataik védelméhez fűződő jogukból eredő – tájékoztatáshoz való jogukat nem feltétlenül önmagáért, hanem a dolgozat értékelésével szembeni esetleges kifogásaik előadása, vagy akár a hibákból való okulás eszközeként gyakorolják. Annak érdekében, hogy a tanuló hiányosságait korrigálhassa, a megtekintés nem jelentheti a dolgozatok megismerését és tanulmányozását csupán az iskola helyiségében egy meghatározott időkeretben. A megtekintésnek szükségszerűen magában kell foglalnia a dolgozat birtoklását, vagyis arról a szülő kérésére és költségén másolatot kell rendelkezésére bocsátani. Valamely kifogás előterjesztésének is elengedhetetlen feltétele, hogy a tanuló ismerje a dolgozatot és az értékelést, amellyel kapcsolatban a kérelmet elő kívánja terjeszteni. A pedagógusok oktatói autonómiája nem zárja ki azt, hogy más személy – a szülő vagy az érintett hozzájárulásával akár egy magántanár – a dolgozatot (vagy annak másolatát) megtekintse, egy esetleges kifogás megírásában a tanulónak segítséget nyújtson. Ehhez is szükséges a dolgozat és az értékelés egy másolati példányának birtoklása. Azonban ilyen cél nélkül is – a fent hivatkozott információs önrendelkezési jog mint alkotmányos alapjog alapján – az érintettet megilleti az a jog, hogy személyes adatairól tájékoztatást kapjon. (147/2017/OJBIT)

A dolgozatokban szereplő személyes adatok kezelője a közoktatási intézmény, így az adatkezelőre nézve kötelező törvényi rendelkezéseket be kell tartania. Az Infotv. 14. § a) pontja alapján az érintett kérelmezheti az adatkezelőnél tájékoztatását személyes adatai kezeléséről. A Infotv. 15. § (1) bekezdése szerint pedig az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az érintett általa kezelt, illetve az általa vagy rendelkezése szerint megbízott adatfeldolgozó által feldolgozott adatairól, azok forrásáról, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, az adatfeldolgozó nevéről, címéről és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, az adatvédelmi incidens körülményeiről, hatásairól és az elhárítására megtett intézkedésekről, továbbá – az érintett személyes adatainak továbbítása esetén – az adattovábbítás jogalapjáról és címzettjéről. A 15. § (5) bekezdése alapján a tájékoztatás ingyenes, ha a tájékoztatást kérő a folyó évben azonos adatkörre vonatkozóan tájékoztatási kérelmet az adatkezelőhöz még nem nyújtott be. Egyéb esetekben költségtérítés állapítható meg. A költségtérítés mértékét a felek között létrejött szerződés is rögzítheti. A már megfizetett költségtérítést vissza kell téríteni, ha az adatokat jogellenesen kezelték, vagy a tájékoztatás kérése helyesbítéshez vezetett.

Az érintettek tájékoztatáshoz való joga azonban nem korlátlan. Az Infotv. 16. §-a alapján az érintett tájékoztatását az adatkezelő csak a 9. § (1) bekezdésében, valamint a 19. §-ban meghatározott esetekben tagadhatja meg. A tájékoztatás megtagadása esetén az adatkezelő írásban közli az érintettel, hogy a felvilágosítás megtagadására e törvény mely rendelkezése adott alapot. A felvilágosítás megtagadása esetén az adatkezelő tájékoztatja az érintettet a bírósági jogorvoslat, továbbá a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz (a továbbiakban: Hatóság) fordulás lehetőségéről. Az elutasított kérelmekről az adatkezelő a Hatóságot évente a tárgyévet követő év január 31-éig értesíti. Az Infotv. 19. §-a értelmében az érintettnek a 14–18. §-ban meghatározott jogait törvény korlátozhatja az állam külső és belső biztonsága, így a honvédelem, a nemzetbiztonság, a bűncselekmények megelőzése vagy üldözése, a büntetés-végrehajtás biztonsága érdekében, továbbá állami vagy önkormányzati gazdasági vagy pénzügyi érdekből, az Európai Unió jelentős gazdasági vagy pénzügyi érdekéből, valamint a foglalkozások gyakorlásával összefüggő fegyelmi és etikai vétségek, a munkajogi és munkavédelmi kötelezettségszegések megelőzése és feltárása céljából – beleértve minden esetben az ellenőrzést és a felügyeletet is –, továbbá az érintett vagy mások jogainak védelme érdekében. Jelenleg azonban nincs olyan hatályos törvényi rendelkezés, amely a tanulók tájékoztatáshoz való jogát a fentiek szerint korlátozná, ennek megfelelően a tájékoztatást tehát minden esetben meg kell adni.

Az Infotv. 15. § (4) bekezdése a tájékoztatás megadásának módját határozza meg: az adatkezelő köteles a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 25 napon belül, közérthető formában, az érintett erre irányuló kérelmére írásban megadni a tájékoztatást. A tájékoztatáshoz való jog gyakorlásának tipikus módja a törvény alapján az, hogy az érintett levélben kéri az adatkezelőtől a tájékoztatás megadását, aki arra levélben válaszol. A köznevelés szférájában természetesen ez nem feltétlenül így valósul meg. A tájékoztatás a betekintés engedésével is megadható (így történik a dolgozatokban szereplő adatok kezeléséről való tájékoztatás megadása), ilyenkor ugyanis az érintettnek lehetősége

van magát az adatkezelést, illetve annak egy részét, a kezelt adatok körét közvetlenül megismerni. Az érintett kifejezett kérésére azonban ilyenkor sem maradhat el az írásbeliség, vagyis az érintettet, ha kéri, olyan helyzetbe kell hozni, hogy írásos dokumentum álljon rendelkezésére az általa feltett kérdésekre a törvény alapján kötelezően megadott válaszokkal együtt. Ha tehát az érintett a kezelt adatok körére kíváncsi, akkor az adatkezelő eleget tesz a tájékoztatási kötelezettségének azzal, ha betekintést enged az iratokba (a jelen esetben a dolgozatokba). De ha az érintett kéri, másolatot kell arról adnia. Mivel a törvény alapján a tájékoztatást írásban kell megadni, az adatkezelő nem zárkozhat el az írásbeliségtől sem. Figyelemmel arra, hogy az íráskép is az érintett személyes adata, és az is, hogy a válaszait milyen sorrendben, a lap tetejére, aljára vagy a túloldalára írta-e – az eredményszámításban mutatózó számszaki kérdésekben felmerülő viták ugyanis gyakran ezzel kapcsolatosak – a tájékoztatás céljának leginkább a kezelt adatokról készített fénymásolat felel meg.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 1. melléklete szerint a tanulók dolgozatainak, témazáróinak, vizsgadolgozatainak őrzési ideje 1 év.

Egy pedagógus azért kereste fel hivatalunkat, mert sérelmezte, hogy a szülő a heti fogadóórán biztosított dolgozat megtekintési lehetőségen túl szeretné szkennelve megkapni e-mailben gyermeke dolgozatát, mert szerinte ez a gyermek szellemi tőkéje. A pedagógus azért kifogásolta mindezt, mert a dolgozatok így módon nyilvánossá válnak, és a továbbiakban már nem lesznek használhatóak számonkérésre. A pedagógust tájékoztattuk a betekintésre kialakított fenti állásfoglalásunkról. (665/2017/OJBIT)

Egy panaszos szülő azzal kapcsolatban kereste meg hivatalunkat, hogy joga van-e megnézni és másolatot készíteni a gyermeke írásbeli szakmai vizsgalapjáról. Tájékoztattuk az értékeléssel és a dolgozatba betekintéssel kapcsolatos állásfoglalásunkról, és mivel a szakképzés területére tartózkodó ügyben fordult hozzánk, megadtuk a szakterület képviselőinek elérhetőségét is. (524/2017/OJBIT)

A szülő azzal keresett fel bennünket, hogy gyermekeivel kapcsolatban szeretné a dolgozatok másolatát kikérni, erre azonban az iskolában csak olyan módon van lehetőség, hogy a pedagógus a helyi nyomdába viszi el lemásolni a dolgozatokat, amiket neki dátumra pontosan meg kell jelölnie a kérelmében. Felhívtuk a panaszos figyelmét, hogy állásfoglalásunk alapján a szülő jogosult gyermeke dolgozatainak megtekintésére, azokról történő másolat kiadására. A szülő tájékoztatáshoz való jogát tehát rögzíti a köznevelési törvény, e jog gyakorlásával összefüggő kérdéseket és az azokra adott megoldásokat pedig az intézmények helyi szabályzatai tartalmazzák. E szülők számára fontos kérdés helyi közösségi ügynek tekintendő, szülőtársaival konzultálhatnak, megkérdezhetik más iskolában tanuló gyermekek szüleit az ott alkalmazott megoldásokról, javaslataikkal az intézmény szülői szervezetén keresztül megkereshetik az intézményvezetőt. A szülő felé kifejeztük azzal kapcsolatos bizalmunkat, hogy sikerül olyan megoldást találni, mely egyszerűsíti a tájékoztatáshoz való jog gyakorlását. (47/2017/OJBIT)

Nem kizárólag az értékeléssel összefüggésben merült fel munkánk során a tájékoztatáshoz való jog garanciális jelentősége.

Egy szülő azzal kapcsolatban kért felvilágosítást, hogy a köznevelési intézménynek milyen tájékoztatási kötelezettsége és felelőssége van a szülő irányába az iskolán kívüli programokkal összefüggésben. A szülő sérelmezte, hogy előzetesen nem tájékoztatták őt ezen tanítási időben szervezett látogatásokról.

A szülő tájékoztatáshoz való joga a köznevelési törvény által biztosított, kiemelt szülői jog. A tájékoztatás, kapcsolattartás rendjét, formáit részletesen az iskola belső szabályzata határozza meg. A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. A törvény az értelmező rendelkezések között definiálja a felügyelet fogalmát. A 4. § 10. pontja szerint a gyermek, tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben: a gyermek, tanuló testi épségének megővéséről és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt. Mindezekre figyelemmel tájékoztattuk a szülőt a jogorvoslati jogáról, és arról, hogy panaszával a fenntartóhoz fordulhat. (325/2017/OJBIT, 416/2017/OJBIT)

A szülőt megillető tájékoztatáshoz való jog különös jelentőséget kap a különélő szülők jogainak értelmezésekor. A jelenleg hatályos szabályok szerint a Ptk. 4. könyvének XII. címe rendelkezik a szülői felügyelettel összefüggő kérdésekről.

A szülői felügyelet magában foglalja a gyermek gondozását, lakóhelyének és tartózkodási helyének meghatározását, ezen belül a törvény külön szól a gyermek nevelésének és életpályájának megválasztásáról. Ezzel összefüggésben kimondja, hogy a szülők jogosultak a gyermek nevelésének módját megválasztani. A gyermek képességei figyelembevételével a szülők és a gyermek közösen döntenek el, hogy a gyermek milyen életpályára készüljön. Az életpálya kijelölésével és ezzel összefüggésben a gyermek taníttatásával, iskolájának megválasztásával kapcsolatban a szülő és a gyermek között felmerülő vitában a gyámhatóság dönt. Álláspontunk szerint a szülői felügyeleti jogot gyakorló szülő jogosult minden információra, amely a gyermek életpályájának megválasztásával kapcsolatos döntés meghozatalához fontos lehet.

Egy beadványozó a gyermekének óvodai ellátását illetően a szakértői bizottság eljárásával kapcsolatban fogalmazta meg kifogásait mint különélő szülő. A bizottság a gyermek otthoni ellátását javasolta, az általa választott óvodát azonban nem jelölt ki számára. A szülő ezt sérelmezte, mert ő talált egy megfelelő intézményt a gyermek számára, amely befogadó nyilatkozatot adott ki, a panaszossal pedig már a szerződést is megkötötte a fizetendő költségterítéssel kapcsolatban. (583/2017/OJBIT)

Egy másik szülő azzal kapcsolatban érdeklődött hivatalunknál, hogy milyen információkat kell megadni a szülői felügyeleti jogot kizárólagosan gyakorló szülőnek, illetve az iskolának a különélő, de felügyeleti joggal nem rendelkező szülő részére. (685/2017/OJBIT)

A szülők a törvény szerint a szülői felügyeletet közösen gyakorolják akkor is, ha már nem élnek együtt. Ez alól a rendelkezés alól kivételt jelent, ha megállapodásukban vagy a bíróság

rendelkezése következtében a szülői felügyeletet megosztják, vagy csak egyikük gyakorolja. A törvény szerint a szülői felügyeletet gyakorló szülőnek és a gyermekétől különélő szülőnek a gyermek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében – egymás családi életét, nyugalmát tiszteletben tartva – együtt kell működniük. A gyermekkel együttélő szülő vonatkozásában a Ptk. tájékoztatási kötelezettséget is előír. A 4:174. § szerint a szülői felügyeletet gyakorló szülőnek a gyermek fejlődéséről, egészségi állapotáról, tanulmányairól a különélő szülőt megfelelő időközönként tájékoztatnia kell, és a különélő szülő érdeklődése esetén a gyermekkel kapcsolatos felvilágosítást meg kell adnia.

Abban az esetben, ha a szülői felügyelet jogát az egyik szülő gyakorolja, a különélő szülő joga a szülői felügyelet egyes kérdéseiben megmarad. A Ptk. 4:168. §-a ugyanis kimondja, hogy ha a bíróság a szülői felügyelet gyakorlására az egyik szülőt jogosítja fel, a gyermekétől különélő szülő a szülői felügyeleti jogokat a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések kivételével nem gyakorolhatja. Majd a 4:175. § kifejezetten rendelkezik azokról a lényeges kérdésekről, amelyekben közösen gyakorolják a szülők jogaikat.

Eszerint: A különélő szülők a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben közösen gyakorolják jogaikat akkor is, ha a szülői felügyeletet a szülők megállapodása vagy a bíróság döntése alapján az egyik szülő gyakorolja. A gyermek sorsát érintő lényeges kérdésnek tekintendő a kiskorú gyermek nevének meghatározása és megváltoztatása, a szülőjével azonos lakóhelyén kívüli tartózkodási helyének, huzamos időtartamú vagy letelepedés céljából történő külföldi tartózkodási helyének kijelölése, állampolgárságának megváltoztatása és iskolájának, életpályájának megválasztása. Ha a különélő szülők egyes, az előzőekben meghatározott, közösen gyakorolt felügyeleti jogosítványok tekintetében nem tudnak megegyezni, erről a gyámhatóság dönt.

A lényeges kérdésekben való közös joggyakorlás alól kivételt jelent, ha a különélő szülő szülői felügyeleti jogát a bíróság korlátozta vagy megvonta. A Ptk. 4:168. § ugyanis kimondja, hogy ha a gyermek érdekei megkívánják, a gyermek sorsát érintő valamely lényeges kérdésben való döntés jogát a bíróság korlátozhatja vagy megvonhatja.

Ez esetben a különélő szülő a szülői felügyeleti jog ezen részelemét nem gyakorolhatja.

A tájékoztatáshoz való jog vonatkozásában a következő álláspontot alakítottuk ki. A köznevelési törvény 72. §-a általános érvennyel határozza meg a szülői jogokat és kötelezettségeket. E körben a kiemelt szülői jogok között szerepel, hogy a szülőnek joga, hogy gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon. Ez a szülői jog az intézmény, illetve a pedagógus oldalán tájékoztatási kötelezettséget keletkeztet. Ugyanakkor a köznevelési törvény 72. § (1) bekezdésének a) és b) pontjába foglaltak szerint a szülő kötelessége gondoskodni gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérje gyermeke

fejlődését, tanulmányi előmenetelét, biztosítsa gyermeke óvodai nevelésben való részvételét, továbbá tankötelezettségének teljesítését. A szülő tájékoztatáshoz való joga akár írásos tájékoztatás útján is érvényesülhet, amennyiben más úton nem tud tájékozódni, és ezt külön kéri. A Ptk. fent idézett rendelkezése kimondja, hogy a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések közé tartozik a gyermek iskolájának, valamint életpályájának megválasztása. Ahhoz, hogy a szülő ebben a kérdésben megfelelő és felelősségteljes döntést tudjon hozni, szükséges, hogy információk álljanak a rendelkezésére a gyermeke tanulmányi előmeneteléről, az iskolai körülményeiről és egyéb olyan iskolai eseményekről, amelyek fontosak ahhoz, hogy ezen jogát gyakorolni tudja. A köznevelési törvénybe foglalt tájékoztatási jog pontosan ezt hivatott szolgálni, ugyanis amennyiben a szülő a gyermekéről semmilyen információt nem kap, akkor abban sem képes dönteni, hogy például a jövőben milyen iskolát válasszon, és ott milyen tagozatra járjon a gyermek.

Az Igazságügyi Minisztérium az új Ptk. hatályba lépése után megváltozott jogszabályi környezetre tekintettel dolgozta ki állásfoglalását, melynek jogi érvelését hivatalunk is elfogadja, és irányadónak ismeri el. Ezen állásfoglalás lényege, hogy a köznevelési intézmények a tájékoztatási jog címzettjének a polgári jog szerinti szülői felügyeletet gyakorló szülőt kötelesek elismerni, és a rendszeres, részletes és érdemi tájékoztatást a gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről e szülő számára kötelesek megadni.

Hogy a különélő szülő is döntést tudjon hozni a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben, szüksége van a gyermekével kapcsolatos információkra. Ennek érdekében különélő szülők esetében a Ptk. 4:174. §-a a gyermekkel együttélő szülő feladatává teszi a gyermek tanulmányaival kapcsolatos tájékoztatás megadását a különélő szülő felé.

Egy szülő a különélő szülő tájékoztatáshoz való jogával kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. A gyermeket édesapjánál helyezték el a szülők közötti válás következtében. Az apa kérésére az intézmény megtagadta az anya hozzáférését az elektronikus naplóhoz, így a szülő nem tud megfelelően tájékozódni gyermeke tanulmányait illetően. Tájékoztattuk a szülőt a fentiekben bemutatott állásfoglalásról, különösen arról, hogy Ptk. 4:174. §-a fogalmazza meg a gyermekkel együttélő szülő tájékoztatási kötelezettségét. Eszerint a szülői felügyeletet gyakorló szülőnek a gyermek fejlődéséről, egészségi állapotáról, tanulmányairól a különélő szülőt megfelelő időközönként tájékoztatnia kell, és a különélő szülő érdeklődése esetén a gyermekkel kapcsolatos felvilágosítást meg kell adnia. E rendelkezés alapján a panaszosnak lehetősége van a gyámhatósághoz, illetőleg bírósághoz fordulni a tájékoztatás elmaradása esetén. A fentiekre tekintettel a köznevelési intézmény jogsértését nem állapítottuk meg, ezért az ügyet lezártuk. (65/2017/OJBIT)

Az intézményi szabályzatok fontossága számos ügyben megjelenik. A házirend, a pedagógiai program, az SZMSZ, a munkaterv olyan dokumentumok, melyeket az intézmény a jogszabályok rendelkezéseire alapítva, a helyi viszonyokat tekintetbe véve készít el, egyes esetekben az iskolapolgárok beleszólását is biztosítva. Ezek ismerete fontos a szülők számára, mert csak így igazodhatnak el az intézmények szabályai között. E dokumentumok

rendelkezéseinek betartása pedig mind a pedagógusok, mind a gyermekek, tanulók, továbbá a szülők számára is kötelező, megszegésük jogsérelmet okozhat.

A panaszos arról érdeklődött hivatalunknál, hogy mi alapján tiltható meg a szülők részvétele egy óvodai ünnepségen. A panaszost tájékoztattuk arról, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdés j) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény SZMSZ-ében kell meghatározni az ünnepélyek, megemlékezések rendjét. A fentieknek megfelelően javasoltuk, hogy tanulmányozza az intézmény szervezeti és működési szabályzatát. (1/2017/OJBIT)

Hivatalunkat azzal kapcsolatban kereste fel egy szülői szervezet, hogy a gyereknap rendezvényt az intézmény vezetője önhatalmúan szervezte meg, a szülők egy részének tiltakozását figyelmen kívül hagyva. A munkaterv alapján ez a szülői közösség feladata lett volna. A panasszal kapcsolatban az érintett tankerületi központ igazgatójához fordultunk nyilatkozatért. A fenntartó képviselője vizsgálata során megállapította, hogy az iskolai munkaterv alapján valóban nem megfelelően járt el az intézményvezető a gyermeknap rendezvény megszervezése során, ebből alakult ki a konfliktus az intézményvezető és a szülői közösség között. A tankerületi igazgató arról is tájékoztatta hivatalunkat, hogy a konfliktus megoldását jelenti, hogy az intézményvezető vezetői megbízatása a nevelési év végén megszűnik, és pedagógusként sem dolgozik tovább az intézményben. Mindezekre figyelemmel az ügyet lezártuk. (367/2017/OJBIT, 27/2017/OJBIT)

Az oktatás kereteit a köznevelési jogszabályok meghatározzák, ám e keretek között az intézmények nagy szabadságot kapnak a tanítási napok megszervezése során. A tanítási idő kezdete és vége, illetve a tanórákon kívüli iskolában tartózkodás kötelezettsége vagy lehetősége számos olyan kérdést vet fel, amelyek – a hozzánk érkező beadványok alapján – a tanulók és szülők számára lényegesek. (516/2017/OJBIT)

A köznevelési törvény 25. § (2) bekezdése alapján az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg az e törvényben, továbbá a jogszabályokban meghatározott tanulói jogok gyakorlásának és – a tanulmányi kötelezettségek teljesítésén kívül – a kötelezettségek végrehajtásának módját, továbbá az iskola, kollégium által elvárt viselkedés szabályait.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (2) bekezdésének b) pontja alapján a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni az iskolai, kollégiumi tanulói munkarendet.

A tanítási idő kezdetével kapcsolatos panaszok leginkább a „nulladik” órákkal voltak összefüggésben.

Egy szülő beadványában hivatalunk segítségét kérte abban a kérdésben, hogy hogyan lehetséges a szülőknek elérni azt, hogy gyermekük iskolájában ne 7.15-kor kezdődjön a tanítás. A köznevelési törvény 25. § (4) bekezdése szabályozza, hogy a nevelési-oktatási intézmény házirendjét nevelési-oktatási intézményben a nevelőtestület az iskolaszék, továbbá az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével fogadja el. Az SZMSZ és a házirend azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése

szükséges. A köznevelési törvény 39. § (1) bekezdése szerint a köznevelés rendszerében intézkedésre jogosult személy vagy szervezet – a diákönkormányzat, a nevelőtestület, az iskolaszék, szülői szervezet, közösség (a továbbiakban: szülői szervezet) javaslatára – tizenöt napon belül, a települési önkormányzat képviselő-testülete legkésőbb a tizenötödik napot követő első ülésen érdemi választ köteles adni. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 16. § (1) bekezdése pedig a tanórák kezdetével kapcsolatban kimondja, hogy az első tanítási órát reggel nyolc óra előtt – az iskolaszék, ennek hiányában az iskolai szülői szervezet, közösség és az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével – legfeljebb negyvenöt perccel korábban meg lehet kezdeni. A fentiek alapján a tanórák kezdetével kapcsolatos rendelkezések az intézmény házirendjében kaphatnak helyet. Amennyiben a házirendet módosítani kívánják, az iskolaszék, ennek hiányában az iskolai szülői szervezet, közösség és az iskolai diákönkormányzat élhet ezen javaslatával. A módosítást pedig a házirend elfogadására vonatkozó szabályok szerint lehet megvalósítani. (611/2017/OJBIT)

Egy szülő sérelmezte, hogy egy általános iskola heti három alkalommal szervez „nulladik” órát a 7. évfolyamos tanulónak. A fentiek alapján javasoltuk a szülőnek, hogy tanulmányozza intézményük házirendjét. (202/2017/OJBIT)

A tanítási idő vége általában az általános iskolákban 16 óráig tartó kötelező benntartózkodás kapcsán jelent gondot.

Egy szülő azt sérelmezte, hogy gyermeke iskolájában a napközis foglalkozások rendjét oly módon szabályozták, hogy onnan csak 15 órát követően lehet elhozni a gyermekeket, a távozás időpontja pedig kizárólag 15.00, 15.30, illetve 16.00 lehet. A szülő úgy érzi, hogy fölöslegesen kell eltölteni értékes percek a várakozással, ha a megadott időpontok között ér az iskolához gyermekéért. A köznevelési törvény 27. § (2) bekezdése alapján általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább tizenhat óráig tartsanak, továbbá tizenhét óráig – vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben – gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (2) bekezdése szerint az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg a tanítási órák, foglalkozások közötti szünetek, valamint a főétkezésre biztosított hosszabb szünet időtartamát, a csengetési rendet, az iskolai, kollégiumi tanulói munkarendet, a tanórai és egyéb foglalkozások, a kollégiumi foglalkozások rendjét. (733/2017/OJBIT)

Egy szülő gyermeke felmentését szeretné kérni a kötelező délutáni benntartózkodás alól egészségi állapotára, sajátos nevelési igényére tekintettel. Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 55. § (1) bekezdése alapján az igazgató az általános iskolában a tizenhat óra előtt megszervezett egyéb foglalkozás alól a szülő kérelmére felmenti a tanulót, ha másik köznevelési intézménnyel is tanulói jogviszonyban vagy vendég tanulói jogviszonyban áll, az ott szervezett tanórai és egyéb foglalkozásokon történő részvétel érdekében, egyéb esetekben – kivéve, ha az intézmény e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként működik – felmentheti. A fentiek alapján a tanuló kötelessége az iskolában részt venni a 16 óráig tartó egyéb foglalkozásokon. Ez alól a tanuló szülői kérésre menthető fel, ezt a döntést az igazgató jogosult meghozni. Abban az esetben, ha a törvényi feltételek teljesülnek (ha másik köznevelési intézménnyel is tanulói jogviszonyban vagy

vendégtanulói jogviszonyban áll, az ott szervezett tanórai és egyéb foglalkozásokon történő részvétel érdekében), köteles a felmentést megadni, minden egyéb esetben az intézményvezető mérlegelésétől függ, hogy engedélyezi-e a felmentést a tanuló számára. Egész napos iskolai oktatás esetén, amikor a köznevelési törvény 4. § 4. pontja szerint a tanórai és más foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakra egyenletesen szétosztva szervezik meg, ilyen felmentés nem adható. (439/2017/OJBIT)

Az óvodai nevelés időtartama kapcsán az okozhat gondot, hogy esetenként az óvodák arra kéri a szülőt, hogy ebéd után vigyék el gyermeküket az óvodából.

A panaszos elmondása szerint – mivel gyermekük nem alszik az óvodában – az intézmény képviselői arra szólították fel a szülőket, hogy vigyék haza a gyermeket ebéd után. Később, mikor az óvónő tudomására jutott, hogy a szülő 15 óráig dolgozik általában, erre módosította a felszólítást. A szülő sérelmesnek érzi, hogy az óvoda beleszól a család időbeosztásába. Tájékoztatuk, hogy a köznevelési törvény 8. §-a kimondja, hogy a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. Az óvodai nevelés finanszírozott időkerete magában foglalja a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokhoz, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozásokra fordítható heti ötven óra időkeretet. Óvoda esetében a napi nyitvatartási idő legalább nyolc óra, amely időtartam a fenntartó engedélyével csökkenthető. A fenti szabályok alapján a szülő köteles 3 éves kora betöltött gyermekét beírni az óvodába, a gyermeknek legalább napi négy órát részt kell vennie az óvodai nevelésben. A négy óra azonban a szülő számára jelent kötelezettséget, és nem azt jelenti, hogy az óvoda szabja meg a gyermek bent tartózkodásának hosszát. Amennyiben egy gyermek felvételt nyert egy intézménybe, úgy a teljes nyitva tartási idő alatt részt vehet az óvodai nevelésben. (44/2017/OJBIT)

Az intézményi rend szabályozásához az is hozzátartozik, hogy az iskola milyen módon biztosítja a tanulók biztonságát garantáló felügyeletet. (413/2017/OJBIT)

Egy tanuló kérte segítségünket az iskolájukban alkalmazott szabály miatt. A tanítás 30 perc hosszúságú szünetében a kilencedik évfolyamtól a tanulók kimehetnek az épületből. A nyolcadik évfolyamos, nyelvi előkészítő osztályra azonban ez nem vonatkozik, holott életkoruk megegyezik a kilencedik évfolyamos tanulókéval. A beadványozó arról érdeklődött, hogy a törvényi szabályozás életkor vagy évfolyam alapján teszi lehetővé a távozást az iskola épületéből a tanítási idő alatt.

A köznevelési törvény fent ismertetett szabálya szerint a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. A törvény az értelmező rendelkezések között definiálja a felügyelet fogalmát. Eszerint a gyermek, tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben: a gyermek, tanuló testi épségének megővéséről és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt. Tájékoztatuk a beadványozót, hogy a tanulók felügyeletével összefüggésben a köznevelési törvény nem tartalmaz a fentiekben túli részletekre kiterjedő tájékoztatást. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (2) bekezdése alapján az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg az

iskolai, kollégiumi tanulói munkarendet, ennek tanulmányozásával talál választ kérdéseire. (740/2017/OJBIT)

A köznevelési jogszabályok számos olyan rendelkezést tartalmaznak, amelyek jelentősége abban áll, hogy garanciát jelentenek egyéb jogosultságok érvényesüléséhez. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. melléklete tartalmazza a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről szóló jegyzéket, melyek megléte biztosítja azt, hogy a tanulók oktatása, nevelése a megfelelő feltételek között tudjon megvalósulni.

Egy szülő a gyermeke osztályának létszámával kapcsolatban nyújtotta be hivatalunkhoz kifogásait. Azt sérelmezte, hogy 8 éves gyermeke osztályában 30 fölötti az osztálylétszám, folyamatosan vesznek fel új diákokat, az osztályterem mérete viszont nagyon kicsi.

Tájékoztatottuk a panaszt, hogy a fent hivatkozott melléklet előírása szerint egy tanterem (osztályonként 1) alapterülete nem lehet kevesebb, mint 1,5 m²/fő. Tájékoztatottuk továbbá, hogy a 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 38. § (1)-(2) bekezdése alapján az illetékes megyeszékhely szerinti járási hivatal a köznevelési intézményben hatósági ellenőrzés keretében vizsgálja az osztály-, csoportlétszámra vonatkozó rendelkezések megtartását. (115/2017/OJBIT)

A hivatalunkhoz érkező ügyek alapján tapasztaljuk, hogy sok jogsérelmet okozó helyzet alakul ki a köteleességszegő, rossz magaviseletű tanulók, gyermekek cselekedeteinek szankcionálása kapcsán.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdésének f) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a fegyelmező intézkedések formáit és alkalmazásának elveit.

A tanulók köteleességszegő magatartásának szankcionálására tehát az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmező intézkedések állnak rendelkezésre. Az iskolai házirend szabályai a köznevelési törvény felhatalmazása alapján kötelező erejűek, azok megszegése hátrányos következményekkel jár mindazokra nézve, akikre a házirend vonatkozik. Súlyosabb esetekben a fegyelmi eljárás indítására van lehetőség. Olyan fegyelmező eszköz, mely nem szerepel a házirendben, nem alkalmazható szankcióként. (302/2017/OJBIT)

Egy beadványozó arról érdeklődött, hogy átírhatja-e a pedagógus a szaktanári figyelmeztetést igazgatói figyelmeztetéssé két hét elteltével. Tájékoztatottuk a fentiekről, és hogy ennek megfelelően a szülő az intézmény házirendjében kereshet választ kérdésére. (652/2017/OJBIT)

A fenti tartalommal adtunk tájékoztatást annak a szülőnek, aki 7. osztályos gyermekével kapcsolatban kérte állásfoglalásunkat. Úgy érzi, gyermekével szemben alaptalanul alkalmaztak fegyelmező intézkedést, továbbá jogszerűtlenül tiltják ki iskolai rendezvényekről (szoboravatás, osztálykirándulás) magatartása miatt. (34/2017/OJBIT)

A köznevelési törvény kimondja, hogy ha a tanuló a kötelességeit vétken és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető. Fontos módosítása a köznevelési törvénynek, hogy a hatályos szabályok szerint tíz év alatti tanulóval szemben fegyelmi eljárás nem indítható. A köznevelési törvény 58. §-a, és a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 53-60. §-a részletesen szabályozzák a fegyelmi eljárás lefolytatásának menetét és a kiszabható büntetéseket is. A fegyelmi büntetés lehet megrovás; szigorú megrovás; meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása; áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába; eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától; valamint kizárás az iskolából.

Ezek a szankciók megfelelő bizonyítottság esetén minden tanulóval szemben kiszabhatók. Tanköteles tanulókkal szemben a törvény szigorúbb feltételeket szab, ebben az esetben az eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától nem, a kizárás az iskolából büntetés pedig csak rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén alkalmazható.

További különbség a szankciók között az is, hogy az áthelyezés másik iskolába fegyelmi büntetés akkor alkalmazható, ha az iskola igazgatója a tanuló átvételéről a másik iskola igazgatójával megállapodott. A kizárás az iskolából büntetés alkalmazása esetén pedig a szülő köteles új iskolát, kollégiumot keresni a tanulónak. A fegyelmi büntetést hozó iskola, kollégium segítséget nyújt a szülőnek az új iskola, kollégium megtalálásában. Abban az esetben, ha az iskola, a kollégium a fegyelmi büntetés megállapításáról szóló határozat jogerőre emelkedésétől számított nyolc napon belül a tanulót fogadó iskolától, kollégiumtól nem kap értesítést arról, hogy a tanuló más iskolában, kollégiumban történő elhelyezése a szülő kezdeményezésére megtörtént, a fegyelmi büntetést hozó iskola, kollégium három napon belül köteles megkeresni a köznevelési feladatot ellátó hatóságot, amely három munkanapon belül másik, az állami közfeladat-ellátásban résztvevő iskolát, kollégiumot jelöl ki a tanuló számára. Az iskolát, kollégiumot úgy kell kijelölni, hogy a tanuló számára a kijelölt intézményben a nevelés-oktatás igénybevétele ne jelentsen aránytalan terhet. A köznevelési feladatokat ellátó hatóság kijelölő határozata fellebbezésre való tekintet nélkül végrehajtható. A kizárás az iskolából fegyelmi büntetés tanköteles tanuló esetében nem hajtható végre az új tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony létesítéséig.

A tanuló kötelességszegése esetén tehát vagy a házirendben szabályozott fegyelmező intézkedés adható vagy fegyelmi eljárás során szabható ki a törvényben meghatározott szankciók valamelyike. Az iskolában indítandó fegyelmi eljárás során álláspontunk szerint a legsúlyosabb fegyelmi büntetés – a kizárás – is kiszabható. Nem lehet ugyanakkor olyan büntetést megállapítani, amely nem szerepel a házirendben.

Egy szülő azért kérte hivatalunk vizsgálatát, mert gyermeke ellen az intézmény fegyelmi eljárást indított, melynek eredményeképp a tanulót azonnali hatállyal kizárták az iskolából. A szülő fellebbezési jogáról lemondott, azonban nem talált iskolát gyermekének, a hatáskörrel rendelkező járási hivatal intézménykijelölésének következtében a gyermek átvétele az új intézménybe csak két hónappal később történt meg. A fentiek következtében a tanköteles gyermek közel két hónapig nem járt iskolába.

Vizsgálatunk során az intézményvezető nyilatkozatában kifejtette, hogy a gyermekkel szemben lefolytatott fegyelmi eljárás eredményeként megszületett döntés szerint a gyermeket azonnali hatállyal kizárták az intézményből, mert az intézményben való további tartózkodása veszélyeztette társai testi épségét, biztonságát. Elmondása szerint az illetékes megyei kormányhivatal három héttel később megszületett határozatával kijelölt számára egy intézményt, mely határozat a köznevelési törvény 58. § (5) bekezdése alapján fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható. A fentiekre tekintettel a tanuló az intézményvezető szerint a határozat meghozatalát követően már az új intézményben tanulhatott volna. Arról, hogy a gyermek nem kezdte meg tanulmányait az új intézményben, nem volt hivatalos tudomása az iskolának, ám a befogadó nyilatkozat megérkezéséig a tanulói jogviszonyt nem szüntették meg.

A rendelkezésre álló dokumentumokat megvizsgáltuk, és összevetettük a jogszabályok rendelkezéseivel. A köznevelési törvény 58. § (13) bekezdése szerint végrehajtani csak jogerős fegyelmi határozatot lehet. Ha a végrehajtás elmaradása a többi tanuló jogait súlyosan sértene vagy más elháríthatatlan kárral, veszéllyel járna, az elsőfokú határozat a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható. A rendelkezésünkre álló dokumentumokból kiderült, hogy a tanuló törvényes képviselője a fegyelmi döntést követően lemondott fellebbezési jogáról. Így a döntés a fenti feltételek fennállása esetén végrehajthatóvá vált. A köznevelési törvény 58. § (5) bekezdése azonban azt is kimondja, a kizárás az iskolából fegyelmi büntetés tanköteles tanuló esetében nem hajtható végre az új tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony létesítéséig. E rendelkezésre figyelemmel az iskola nem szüntethette volna meg a tanulói jogviszonyt az új intézménybe történő beiratkozásig.

Tekintettel arra, hogy az érintett tanuló már új iskolájában tanult, azzal a kezdeményezéssel fordultunk az intézmény vezetője felé, hogy a jövőben a kizárás az iskolából fegyelmi büntetés megállapítása során legyenek tekintettel a köznevelési törvény 58. § (5) bekezdésében foglalt korlátozásra, és a tanulói jogviszonyt csak az új tanulói jogviszony létesítésével szüntessék meg, addig azonban a tanuló iskolába járással teljesítse tankötelezettségét. Az intézményvezető kezdeményezésünket elfogadta. (279/2017/OJBIT)

Egy szülő azt sérelmezte, hogy a nagykorú fiával az osztályfőnöke személyeskedik, ordibál, és ki akarja rúglatni az iskolából. A fegyelmi eljárásról szóló információk mellett tájékoztattuk, hogy a jogszabályok és az intézményi szabályzatok az intézmény minden tanulója számára kötelezőek, életkortól függetlenül. A köznevelési törvény 46. § (8) bekezdése szerint nagykorú és cselekvőképes tanuló esetén e törvénynek a szülő jogaira és kötelességeire vonatkozó rendelkezéseit nem kell alkalmazni. Ha e törvény vagy a végrehajtására kiadott jogszabály a szülő, a szülői szervezet vagy a szülők képviselője részére kötelezettséget vagy jogot állapít meg, nagykorú tanuló esetén a kötelezettségek teljesítése, a jogok gyakorlása a tanulót – az iskolaszékbe történő delegálás kivételével –, a diákönkormányzatot, a tanulók képviselőjét illeti meg vagy terheli. Ha a nagykorú tanuló önálló jövedelemmel nem rendelkezik és a szülővel közös háztartásban él, a tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony megszűnésével, a tanuló tanulmányi kötelezettségének teljesítésével és a fizetési kötelezettséggel járó iskolai, kollégiumi döntésekről a szülőt is értesíteni kell. A pedagógus viselkedésére vonatkozóan tájékoztattuk emberi méltósághoz való joggal összefüggő, korábban már ismertetett álláspontunkról. (578/217/OJBIT)

A panaszos szülő gyermekével szemben indított fegyelmi eljárás miatt kérte hivatalunk állásfoglalását. Elmondása szerint 7. osztályos fia a tanórát követően, még a pedagógus jelenlétében egy barátjával összeölelkezve dülöngélt, aminek következtében mindketten elestek. A másik fiú beütötte a fejét, térdét,

de a sérülése nem volt súlyos, mentőt, orvost nem kellett hívni a pedagógusok megítélése szerint. A sérülést szenvedett tanuló szüleit telefonon értesítették, aki kórházba vitte a fiát, ahol egynapos megfigyelésre ágyat ajánlottak fel, de ezzel nem éltek. Az eset következtében a szülő kérésére rendkívüli szülői értekezletet hívtak össze, ahol a sérelmet szenvedett fiú édesanyja brutális támadásnak nevezte az esetet, és megalázó módon beszélt a panaszos gyermekéről, egyben kérte a tanuló másik iskolába történő áthelyezését. Ezt követően az intézményvezető fegyelmi tárgyalást tűzött ki, ennek jogszerűségét sérelmezte a panaszos szülő. A fegyelmi eljárással összefüggő szabályokat a köznevelési törvény 58. §-a tartalmazza. Eszerint, ha a tanuló a kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető. A fegyelmi büntetés lehet

- a) megrovás,
- b) szigorú megrovás,
- c) meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása,
- d) áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába,
- e) eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától,
- f) kizárás az iskolából.

Tíz év alatti tanulóval szemben fegyelmi eljárás nem indítható. Tanköteles tanulóval szemben az (e) pontban meghatározott fegyelmi büntetés nem, az f) pontban meghatározott fegyelmi büntetés pedig csak rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén alkalmazható. Ebben az esetben a szülő köteles új iskolát, kollégiumot keresni a tanulónak. A fegyelmi büntetést hozó iskola, kollégium segítséget nyújt a szülőnek az új iskola, kollégium megtalálásában. Abban az esetben, ha az iskola, a kollégium a fegyelmi büntetés megállapításáról szóló határozat jogerőre emelkedésétől számított nyolc napon belül a tanulót fogadó iskolától, kollégiumtól nem kap értesítést arról, hogy a tanuló más iskolában, kollégiumban történő elhelyezése a szülő kezdeményezésére megtörtént, a fegyelmi büntetést hozó iskola, kollégium három napon belül köteles megkeresni a köznevelési feladatot ellátó hatóságot, amely három munkanapon belül másik, az állami közfeladat-ellátásban résztvevő iskolát, kollégiumot jelöl ki a tanuló számára. Az iskolát, kollégiumot úgy kell kijelölni, hogy a tanuló számára a kijelölt intézményben a nevelés-oktatás igénybevétele ne jelentsen aránytalan terhet. Szakképzési centrum tanulója esetében a szakképzési centrum másik tagintézménye is kijelölhető. A köznevelési feladatokat ellátó hatóság kijelölő határozata fellebbezésre való tekintet nélkül végrehajtható. A d) pontban szabályozott fegyelmi büntetés akkor alkalmazható, ha az iskola igazgatója a tanuló átvételéről a másik iskola igazgatójával megállapodott. A c) pontban meghatározott fegyelmi büntetés szociális kedvezményekre és juttatásokra nem terjed ki. Az f) pontban meghatározott fegyelmi büntetés tanköteles tanuló esetében nem hajtható végre az új tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony létesítéséig.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 53-60. §-ai tartalmazzák a fegyelmi eljárás lebonyolításával összefüggő részletszabályokat.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy amennyiben úgy érzi, hogy a fegyelmi eljárás megindítása gyermekével szemben alaptalan, illetőleg hátrányos megkülönböztetés okán történt, továbbá ha a fegyelmi eljárás lefolytatása során az intézmény nem tartja be a fenti jogszabályi rendelkezéseket, úgy lehetősége van jogorvoslással élni a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 59. §-ában foglaltak szerint. (749/2017/OJBIT)

Különösen fontosak a köznevelési törvény tanulói jogviszony megszüntetésére vonatkozó szabályai, mert garanciális jelentőséggel bírnak. A tanulói jogviszony megszüntetése kizárólag a jogszabályban meghatározott módon történhet.

Egy szülő panaszában előadta, hogy a gyermeke az utóbbi időben nagyon rossz magatartást tanúsít az iskolában. Sok a beírása, a tanulmányai is leromlottak. Az intézményvezető ezért behívatta a tanulót, és közölte vele, hogy néhány napon belül döntést hoznak arról, hogy kirúgják-e az iskolából. Tájékoztatottuk, hogy a tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének lehetőségeit a köznevelési törvény 53. §-a garanciális jelleggel szabályozza. A jogszabály taxatíve tartalmazza ennek eseteit, amely azt jelenti, hogy csak a jogszabályban meghatározott esetben és módon szűnhet, illetve szüntethető meg a jogviszony. A gyermek tanulói jogviszonyának megszüntetésére köteleességszegő magatartása esetén csak fegyelmi eljárás eredményeképp van lehetőség. (341/2017/OJBIT)

Különösen jogsértőnek tartjuk az eltanácsolás esetét, amikor az intézmény a tanulót magatartási nehézségei miatt nyomásgyakorlással, kényszerrel veszi rá a tanulói jogviszony megszüntetésére.

Egy középiskolás tanuló édesanyja arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy gyermekét magatartási problémákra hivatkozással szóban eltanácsolták a középiskolából. Az osztályfőnök a szülők telefonos érdeklődésére elmondta, hogy amennyiben az utolsó tanítási napig nem hoz befogadó nyilatkozatot egy másik intézményből, úgy fegyelmi eljárás útján fogja az iskola megszüntetni a tanulói jogviszonyt. A szülő szerint gyermeke magatartási problémái nem indokoltak ilyen súlyos lépést az iskola részéről. A szülő attól tartott, hogy nem találnak iskolát tanköteles gyermekének. (422/2017/OJBIT)

A szülő elmondása szerint gyermekével szemben több esetben is indokolatlanul alkalmaztak fegyelmező intézkedést. Úgy érezte, hogy a tanuló osztályfőnöke mindenképpen ki akarja rúgani az iskolából. Igazgatóival, fegyelmi eljárással és eltanácsolással fenyegeti gyermekét. (671/2017/OJBIT)

A panaszos gyermekét határidő tűzésével eltanácsolták az iskolából. Úgy érezte, hátrányosan megkülönböztették a tanulót, mert osztálytársa, aki sokszor belerángatja a házirendsértő cselekményekbe a fiát, maradhatott az iskolában. (639/2017/OJBIT)

Ezekben az ügyekben tájékoztattuk a szülőt a jogszerű szankciók alkalmazásának korábban ismertetett jogszabályi rendelkezéseiről, valamint az eltanácsolással összefüggésben korábbi vizsgálataink eredményeképp kialakított állásfoglalásunkról, mely állami fenntartású intézményekkel összefüggésben helytálló.

Álláspontunk szerint jogsértően jár el az iskola abban az esetben, ha a tanulót magatartási vagy egyéb problémái miatt az intézményből eltanácsolja, azaz a szülőt a tanulói jogviszony megszüntetésére kényszeríti. A tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének lehetőségeit a köznevelési törvény 53. §-a garanciális jelleggel szabályozza. A jogszabály taxatíve tartalmazza ennek eseteit, amely azt jelenti, hogy csak a jogszabályban meghatározott esetben és módon szűnhet, illetve szüntethető meg a jogviszony. A tanulói jogviszony

megszűnésének, megszüntetésének ezen taxatív esetei között nem szerepel, hogy az iskola eltanácsolás keretében javasolja a tanulónak a jogviszony megszüntetését. A törvényi felsorolás kimerítő jellegű, tehát az itt nem szereplő esetek mind jogszerűtlennek minősülnek, így az eltanácsolás is. Az eltanácsolás, bár semmiféle jogi kötőerővel nem bír, mégis komoly hatást tud gyakorolni a szülőre. A szülő és az iskola képviseletében eljáró igazgató helyzete ugyanis rendkívül eltérő. A szülő ilyenkor nincs alkupozícióban, hiszen nem kíván gyermekének rosszat, nem akarja, hogy egy esetleges ellenséges környezetben legyen kénytelen tanulni. Az iskola részéről érkező hasonló felszólítás nyomán látszólag a szabad iskolaválasztás jogával él, amikor elviszi gyermekét más intézménybe, valójában azonban nyomásnak enged, mert úgy érzi, nincs más lehetősége. Álláspontunk szerint az eltanácsolás kényszerrel párosuló megoldásának nem szabad előfordulnia a közoktatási intézményekben. Ezzel a megoldási móddal az iskola ugyanis jogilag szabályozott eljárásokon kívüli útra tereli az ügyet, amelynek pedig jogilag szigorúan kötött rendben kellene zajlania. Így megfosztják a tanulót azoktól a garanciáktól, amelyek a fegyelmező intézkedések alkalmazásához, illetve a fegyelmi eljárás lefolytatásához kapcsolódnak.

A tanulók kötelességszegő magatartásának szankcionálására az iskolának ugyanis rendelkezésére állnak a jogszabályokban rögzített lehetőségek, indokolt esetben fegyelmező intézkedéseket is alkalmazhatnak, fegyelmi eljárást is indíthatnak. Ugyanakkor az intézményvezető nem kényszerítheti abba a helyzetbe sem a szülőt, hogy az a magántanulói jogviszony engedélyezését kérje. Magántanulóságba kényszerítés fegyelmező célzatú intézkedésként nem alkalmazható, a tankötelezettség magántanulóként történő teljesítése kizárólag szülői döntés alapján, illetve ezirányú szakértői javaslat nyomán történhet. Azonban minden ilyen típusú ügyben komoly bizonyítási nehézségeket jelenthet annak megállapítása, hogy az iskola ráhatására hagyta-e el a tanuló az adott intézményt, vagy az igazgató nyomására kérte-e a magántanulói jogviszonyt.

A hivatalunkhoz forduló szülő azt sérelmezte, hogy 12 éves gyermekét magatartási problémái miatt eltanácsolták az alapítványi iskolából, pedig már nagyon magas összeget kifizettek az intézménynek. Elmondása szerint az elmúlt fél évben az osztályfőnök, a matematikatanár és az igazgató többször panaszkodott a tanuló magatartására. Ezt követően behívták a tanuló szüleit, ahol elmondták, hogy milyen gondok vannak a gyermekükkel: zavarja az órát, szexuális tartalmú rajzot készített, nem tiszteli a pedagógusokat, félelemben tartja az osztálytársait. Mivel ezeket a cselekedeteket egy osztálytársnőjével együtt követi el, ezért valamelyiküknek el kell mennie az iskolából. A panaszt tájékoztattunk az eltanácsolással összefüggésben kialakított álláspontunkról, azzal kiegészítve, hogy a köznevelési törvény 31. §-a szerint az egyházi köznevelési intézmények és a magán köznevelési intézmények az e törvényben foglalt, az általánostól eltérő szabályok szerint működhetnek és szervezhetik tevékenységüket. Ha a nevelési-oktatási intézményt a nemzetiségi önkormányzat, az egyházi jogi személy, a vallási tevékenységet végző szervezet vagy más személy vagy szervezet tartja fenn: az óvodai, iskolai, kollégiumi felvétel, továbbá az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony, a kollégiumi tagsági viszony fenntartása – írásbeli megállapodásban – fizetési kötelezettséghez köthető, az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony és a kollégiumi tagsági viszony megszüntetésével kapcsolatosan – írásbeli megállapodásban – a köznevelési törvény 53. § (1)-(10) bekezdésében felsorolt

megszüntetési okoktól el lehet térni. A nem állami intézmények esetében a tanulói jogviszony megszüntetésének eltérő szabályait az intézmény helyi szabályzataiban kell megjeleníteni, itt tájékozódhat a tanulói köteleességszegés esetén alkalmazható intézkedésekről is. A helyi szabályzatok rendelkezéseinek megszegése esetén lehetőségük van jogorvoslattel fordulni az intézmény fenntartójához. (358/2017/OJBIT, 691/2017/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók jogainak érvényesülése

A köznevelési törvény szerint a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló fogalmán belül különleges bánásmódot igénylő gyermeknek, tanulónak minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók jogaival összefüggésben ebben az évben is számos beadvány érkezett hivatalunkhoz. A megkeresések tapasztalatai alapján jól látszik, hogy az érintett gyermekek, tanulók és szüleik könnyen kerülnek kiszolgáltatott helyzetbe, amelyben nem tudnak megfelelően élni az őket megillető jogokkal. Ennek hátterében sok esetben az információk hiánya áll, mivel sem a gyermekek, tanulók vagy szüleik, sem a velük kapcsolatos feladatokat ellátó személyek és szervek nem rendelkeznek kellő jogi tájékozottsággal. Kiemelten fontosnak tartjuk ezért a fokozott odafigyelést mindazok részéről, akik a köznevelésben velük kapcsolatos feladatot látnak el. A hivatalunk működésének kezdete óta az ilyen kérdéskörben hozzánk fordulók számára minden esetben részletes, jogaikra, kötelezettségeikre és lehetőségeikre kiterjedő tájékoztatást nyújtunk.

A köznevelési törvény a köznevelés kiemelt feladataként rögzíti az iskolát megelőző kisgyermekkorú fejlesztést, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevételét, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítését, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtését.

A két státusz fogalmi elhatárolását a köznevelési törvény értelmező rendelkezései rögzítik a következők szerint. Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A gyógypedagógiai nevelésben-oktatásban részt vevő nevelési-oktatási

intézményben a sajátos nevelési igényű tanulók részére kötelező egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozásokat kell szervezni. A tanuló annyi egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozáson vesz részt, amennyi a sajátos nevelési igényéből eredő hátránya csökkentéséhez szükséges, ezen tanórai foglalkozások megszervezésének heti időkeretét a köznevelési törvény 6. melléklete határozza meg.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság (feladatköri elhatárolás alapján a járási szakértői bizottság) szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A köznevelési törvény 47. § (8) bekezdése értelmében, amennyiben a gyermek, tanuló vizsgálata nyomán megállapítást nyer, hogy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

Egy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő, második osztályos tanuló szülei a gyermek napközis tanárnőjének viselkedését érintően tettek panaszt hivatalunknál. A pedagógus közölte a szülővel, hogy véleménye szerint a szakértői vélemény alaptalan, és a gyermek egyszerűen lassú, lusta és figyelmetlen. A szülő elmondása alapján a napközis tanárnő azóta is rendszeresen megalázza gyermekét osztálytársai előtt, és nem hajlandó kommunikációt folytatni a helyzet megoldása érdekében. A gyermek szorongása már gyógyszeres kezelést igényel.

Tájékoztatunk a szülőt arról, hogy a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló a köznevelési törvény értelmében kiemelt figyelemre, különleges bánásmódra tarthat igényt, ennek megvalósulása a szakértői véleményben foglalt javaslatok figyelembevételével történhet.

Jeleztük a szülőnek, hogy az általa jelzettek – mind a méltóságsértő bánásmód, mind pedig a gyermek állapotának, a vele kapcsolatban kiállított szakértői véleménynek a figyelmen kívül hagyása – felvetik a jogsérelem gyanúját, amivel kapcsolatban hivatalunknak lehetősége van vizsgálatot indítani. Az eljárás megindítására azonban a jogorvoslati lehetőségek kimerítését követően van mód, melynek menetét szintén ismertettük válaszelevelünkben.

Tájékoztatunk továbbá a szülőt, hogy a nevelési-oktatási tevékenység folytatására vonatkozó szabályok megszegése kapcsán a Szabs. tv. 248. § (2) bekezdés c) pontja rögzíti, hogy aki a pedagógiai szakszolgálatra vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően készített szakvéleményben foglaltakat szándékosan figyelmen kívül hagyja, szabálysértést követ el. Ezen eljárás tekintetében a területileg illetékes járási hivatal rendelkezik hatáskörrel. (294/2017/OJBIT)

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást tehát mindkét érintett csoport számára a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői bizottsági tevékenységre vonatkozó hatályos részletszabályokat a pedagógiai szakszolgálati

intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet (a továbbiakban: 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet) tartalmazza. A szakértői bizottságok a vonatkozó eljárási szabályok betartásával jogi hatással és kötelező erővel bíró szakértői véleményt bocsáthatnak ki. (73/2017/OJBIT, 295/2017/OJBIT)

Figyelemzavarral és az iskolai készségek kevert zavarával diagnosztizált ötödik osztályos sajátos nevelési igényű gyermek édesanyja nyújtott be panaszt hivatalunkhoz. Levele alapján gyermekének matematikatanára a szakértői véleményben foglaltak ellenére sem engedélyezte a gyermek számára az eszközhasználatot. A feladatokat a gyermek kérésére sem magyarázta el. Az édesanya megkeresésére a pedagógus kijelentette, hogy ő dönti el, mit kíván betartani a szakértői véleményben leírtakból.

Tájékoztatottuk a beadványozót a szakértői véleménnyel kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekről, különös tekintettel annak kötelező erejére. Ismertettük továbbá a szülővel a fenntartónál igénybe vehető jogorvoslati lehetőségeket. (329/2017/OJBIT)

Egy gyógypedagógus beadványa szerint két középiskolás diákjának szülei a tanulók túlerhelyezésére hivatkozva lemondtak a fejlesztések igénybevételéről. A pedagógus kérdése az volt, hogy a tanulók ebben az esetben is megkaphatják-e a szakértői bizottság véleményében meghatározott kedvezményeket. A pedagógust tájékoztattuk, miszerint különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A szakértői véleményben foglaltak akkor válnak végrehajthatóvá, ha a szülő annak tartalmát elfogadja, és nem kezdeményezi a vélemény felülvizsgálatát. Ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, tanuló, mind az érintett nevelési-oktatási intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak. (626/2017/OJBIT)

A szakértői bizottság a szakértői véleményben tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgáltatásra, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A fent hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdése rögzíti a szakértői vélemény kötelező tartalmi elemeit. A szakértői bizottság a tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményében rendelkezik többek között a tanuló tankötelezettségének teljesítésének módjáról, a sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelöléséről, a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról, a fejlesztési feladatok ellátásának javasolt időkeretről, továbbá az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésről, valamint a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatról.

Egy sajátos nevelési igényű, magatartásszabályozási zavarral küzdő gyermek szülei kérték hivatalunk segítségét a pedagógiai szakszolgálat által gyermekük számára kijelölt intézmény pedagógusaival fennálló konfliktusuk, valamint a gyermeket ért sérelmek orvoslása céljából.

A gyermek többszöri iskolaváltást követően került az intézménybe, agresszív viselkedése miatt azonban ide is nehezen tudott beilleszkedni. A tanuló egy kirohanása alkalmával kezét emelt pedagógusaira is, akik csak többen voltak képesek megfékezni a dühöngő gyermeket. Az intézményvezető igazgatói rovával szankcionálta a gyermek viselkedését, és a jövőbeni incidensek esetére fegyelmi tárgyalást

helyezett kilátásba. A szülők ezt sérelmezték, meglátásuk szerint az intézmény dolgozói nem megfelelően kezelték a helyzetet.

Telefonon történt egyeztetés során a szülők beszámoltak egy korábbi esetről, mely során gyermekük testnevelésórán fellökte tanulótársai egyikét. A tanuló sérüléséről látelleletet vettek, és szülői kezdeményezést indítottak a beadványozók gyermekének eltávolítására.

A szülők tájékoztatták továbbá hivatalunkat arról, hogy az igazgatóval létrejött megbeszélést követően a tankerület által kirendelt, tapasztalattal nem rendelkező gyógypedagógus helyett egy másik gyógypedagógus került gyermekük mellé teljes időben, így a gyermek azóta ismételtén az intézményben tartózkodhat.

Mivel a kapott információk fényében az intézmény és a fenntartó intézkedése nyomán a sérelmezett állapot orvoslást nyert, így azzal összefüggésben további intézkedést nem tartottunk indokoltnak.

Később azonban ismételt megkeresést kaptunk, melyben a szülők a helyzet súlyosbodásáról értesítették hivatalunkat. Levelük szerint a pedagógusok a tanulót rendszeresen hátrányos megkülönböztetésnek tették ki. A szülők és az intézmény korábbi megegyezésével ellenben a gyermek részvételét kizárólag az első tanórákon engedélyezték, ezt követően az osztályból kiemelve az igazgatói irodában vagy a könyvtárban kellett eltöltenie a tanórákat, több alkalommal tanári felügyelet nélkül. Mindezt annak ellenére tették, hogy a szakértői vélemény a gyermek integrált nevelését javasolta. A tanuló részvételét a farsangi szereplésen sem engedélyezték. Az osztályfőnök az ADHD témájában jártas alapítvány által felkínált szakmai segítséget is elutasította.

Hivatalunk az ügyben vizsgálatot indított, mely során az intézmény igazgatójához fordultunk, nyilatkozatát kérve. Az intézményvezető válaszában leírta, hogy a gyermek osztályfőnökének egy ADHD-s tanulók kezelésében gyakorlattal rendelkező, valamennyi osztályában kiváló, segítő légkörű osztályközösséget kiépíteni képes pedagógust jelöltek ki, bízva abban, hogy így az egyébként rendkívüli értelmi képességekkel bíró gyermek beilleszkedése is zökkenőmentesen zajlik majd. A tanulóval azonban nevelőinek segítő szándéka, türelmes hozzáállása ellenére is rendkívül nehéz maradt az együttműködés, agresszív, ön- és közveszélyes magatartásával félelemben tartotta osztálytársait. A többi szülő számos beadványban adott hangot aggodalmának, jelezve, hogy a helyzet megoldatlansága esetén másik iskolát keresnek gyermekeik számára.

A gyermek szüleivel történt egyeztetéskor ők is hozzájárulásukat adták ahhoz, hogy a tanuló nevelése mindennapos iskolába járással, azonban egyéni szükségleteihez igazodva történjen. A gyermek így a szülők által is jóváhagyott egyéni tanrend szerint folytatta tovább tanulmányait, a megállapodásban rögzítettek nem sérültek.

Az intézményvezető kiemelte, hogy a gyermek minden esetben pedagógus társaságában vesz részt a foglalkozásokon. Tájékoztatása szerint az intézmény egyetlen alkalommal sem tiltotta el őt az iskolai farsangon való részvételtől, ezt két esetben is a szülők akadályozták meg. A gyermek egyik évben a hosszú hiányzása okán nem tudott felkészülni az osztálytársaival közös fellépésre, ezért egyéni jelmezben szerepelhetett volna, a szülők ezzel azonban nem éltek. A második évben a gyermek a farsangot megelőző időszakban több alkalommal is súlyos fegyelmi vétséget követett el, így büntetésül a jutalommegvonás módszerét alkalmazva ismét egyedi jelmezesként szerepelhetett volna a farsangi rendezvényen. Bár a tanuló így is lelkesen készült az eseményre, a család végül mégsem jelent meg azon.

Az iskola igazgatója arra is kitért, hogy a nevelő-oktató munka során a szakszolgálat előírásait igyekeznek szem előtt tartani, heti 4 órában pszichopedagógus foglalkozik a tanuló fejlesztésével.

Kifejtette továbbá, hogy az iskola az ADHD Alapítvány segítségével elől nem zárkózott el, azonban – bár a gyermek édesanyja személyesen vállalta, hogy szervezi, kezdeményezi a közös munkát – ez nem történt meg.

A vizsgálat során megállapítottuk, hogy a panasszal érintett iskola a panaszos gyermek számára a szakszolgálat szakértői véleménye alapján kijelölt iskola. A sajátos nevelési igényű tanuló 2016 elején kezdte meg itt tanulmányait, a hivatkozott vélemény alapján diagnózisa: aktivitás- és figyelemzavar, a több tanulóval együttnevelhető, tankötelezettségét kizárólag iskolába járással teljesítheti.

A nyilatkozatkérőre adott válaszában az intézményvezető megerősítette, hogy szakmai alapidokumentumuk tartalmazza iskolájuk köznevelési és egyéb alapfeladatait, melyek között szerepel a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelése-oktatása. Befogadó iskolaként a sajátos nevelési igényű tanulók ellátásának személyi és infrastrukturális feltételeit megteremtették. A konkrét panasz tekintetében megállapítható volt továbbá, hogy a tanulóval kapcsolatos helyzetek kezelésére a fenntartó intézkedésével a feladatot ellátó, megfelelő végzettséggel rendelkező szakemberi kört bővítették. Ezen pozíciók betöltésével kapcsolatos döntés munkáltatói jogkörbe tartozik, ezek felülvizsgálatára hivatalunk nem rendelkezett hatáskörrel.

A szülők panaszukban sérelmezték, hogy az iskola a tanulóval kapcsolatos konfliktusok nyomán – az osztályközösség szülői csoportjának hatására – a hivatalból induló szakértői felülvizsgálatának esedékessége előtt kezdeményezte a tanuló szakértői bizottság általi vizsgálatát.

Kiemeltük, hogy a szakértői vizsgálat kezdeményezése alapesetben valóban a szülő kérelmére, illetve, ha az eljárást nem a szülő kezdeményezi, a szülő egyetértésével indul. A jogszabály ugyanakkor a nevelést-oktatást megvalósító intézmény oldalán is megadja a lehetőséget, hogy a szakértői vizsgálatot – tanévenként legfeljebb egy alkalommal – bármikor kezdeményezzék. Erről az intézmény a szülőt tájékoztatni köteles.

A nevelési-oktatási intézményben előforduló gyermekek, tanulók közötti konfliktusok, bántalmazások esetén egyrészt mindig felmerül az intézmény felügyeleti kötelezettségének kérdése, másrészt az ilyen konfliktusok esetén mindig kiemelten fontos a kirívó tanulói magatartás okainak – akár külső segítség bevonásával történő – feltárása és megfelelő kezelése is.

Jelen kérdéskör kapcsán a tankerület a hozzá érkező szülői jelzések nyomán célszerűnek látta, ha az iskola a szülő megkeresésével és beleegyezésével kezdeményezi a szakértői bizottság általi vizsgálatot. Az igazgatói nyilatkozat alapján ehhez a rendkívüli vizsgálathoz a szülők készségesen hozzájárultak.

A szülők panasza szerint az egyeztetés keretében kötött megállapodás – miszerint a tanuló nevelése-oktatása a továbbiakban is mindennapos iskolába járással teljesül, de szükségleteihez igazodva napi négy tanítási órában, állapotától függően részben integrálva, részben egyéni tanrend szerint folyik majd – nem teljesült. Sérelmezték továbbá, hogy gyermekük több ízben is felügyelet nélkül tartózkodott az intézményben.

E fenti kérdéskörben, valamint az iskolai farsanggal kapcsolatban a panaszos és az intézmény által előadottak ellentmondóak voltak. Tekintettel arra, hogy az eljárásunkra vonatkozó szabályok szerint a beadvány alapjául szolgáló tényeket a kérelmezőnek, nyilatkozatának alapját jelentő tényeket az intézménynek kell bizonyítania, a kérdésben nem tudtuk a jogsérelmet megállapítani.

Az intézmény igazgatója azon szülői panaszra reagálva, miszerint nem fogadták el a szülők által javasolt speciális szakemberek segítségét, egyértelműen kifejezte az intézmény dolgozóinak szakmai nyitottságát, továbbá jelezte, hogy ennek megfelelően szakmai munkatervükbe bevették az említett Alapítvánnyal való közvetlen találkozást, szakmai továbbképzés céljából.

Megállapítottuk továbbá, hogy a tanuló intézménybe történő beillesztésére az iskola pedagógusai komoly figyelmet fordítottak, igyekeztek a tanuló állapotváltozásai kapcsán előálló helyzeteket kezelni, a konfliktus megnyugtató rendezése érdekében szükséges lépéseket megtenni, egyaránt figyelembe véve a panaszos tanuló különleges bánásmódra való jogosultságát és az osztályközösség többi tanulója jogainak védelmét.

Az intézményi oldalról, az intézményvezető részletes beszámolója alapján egyértelműen látszik az együttműködés szándéka, viszont figyelemmel a tanuló nehezen induló iskolai pályájára, beilleszkedésére, továbbá fiatal korára, az is megerősíthető, hogy az állapot és az iskolai helyzet stabilizálódásához minden résztvevő oldaláról több türelem, kölcsönös bizalom és szoros együttműködés szükséges.

Mindezek alapján javasoltuk, hogy az új tanév elindulása után, szükség esetén a szülők ismételten keressék fel hivatalunkat, és egyeztessük az ügyben addig bekövetkezett fejleményeket. (142/2017/OJBIT)

A gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A szakértői bizottság a fenntartói adatszolgáltatási kötelezettség alapján összeállított, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásában részt vevő köznevelési intézmények jegyzéke alapján tájékoztatja a szülőt azokról a lehetőségekről, amelyek alapján sajátos nevelési igényű gyermeke a korai fejlesztésben és gondozásban, az óvodai nevelésben, a fejlesztő nevelésben részt vehet, tankötelezettségének eleget tehet. A sajátos nevelési igényű tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt a szülő választja ki az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével. (217/2017/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatosan kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy kötelező-e kezdeményeznie a sajátos nevelési igényű gyermekét érintő szakértői vélemény felülvizsgálatát, vagy a 9 éve kiállított vélemény megőrizte hatályát. A szülő tartott attól, hogy az újabb szakértői vizsgálatban esetleg a jelenlegitől eltérő intézményt jelölnek ki gyermeke számára, mivel a gyermek a változásokhoz nehezen alkalmazkodik. Tájékoztattuk a szülőt, hogy a levelében hivatkozott szakértői vélemény már nem alkalmazható, hiszen a korábbi szabályozók (a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény és végrehajtási rendeletei) alapján lett kiállítva, időközben azonban mind a jogszabályi környezet, mind pedig az intézményrendszer lényeges változáson ment keresztül.

Ismertettük a beadványozóval a hatályos jogszabályi rendelkezéseket. Tájékoztattuk arról, hogy a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanítási évnél az első napjától, amelyben a hatodik életévét betölti, fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesíti a tankötelezettségét. A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanuló annak a tanítási évnél az utolsó napjáig köteles részt venni, amelyben betölti a tizenhatodik életévét, és annak a tanítási évnél az utolsó napjáig vehet részt, amelyben betölti a huszonharmadik életévét.

A köznevelési törvény 47. § (1) bekezdése alapján a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

Felhívtuk a szülő figyelmét, hogy a leveléhez csatolt szakértői véleményben szereplő, fejlesztésre kijelölt intézmény – a köznevelési információs rendszer (KIR) szerint – a hatályos szabályoknak megfelelően nem lát el fejlesztő nevelést-oktatást, ezért annak érdekében, hogy a gyermeke megkapja a sajátos nevelési igényének megfelelő ellátást, elengedhetetlenül szükséges, hogy felkeressék az illetékes szakértői bizottságot az aktuális nevelési-oktatási feladatok, fejlesztések, a gyermek ellátását megvalósító intézmény kijelölése érdekében. (403/2017/OJBIT)

A szülő gyermeke beiskolázása ügyében kérte hivatalunk segítségét, tekintettel arra, hogy a szakértői bizottság általi vizsgálat folyamatban volt, és előreláthatólag a beiratkozás dátumáig nem fejeződött be, így megítélése szerint a gyermek megfelelő intézményi elhelyezése nem biztosított.

Tájékoztatott a szülőt, hogy a hivatalunk nem rendelkezik hatáskörrel a gyermek állapotának megfelelő intézmény kijelölésére.

A szülő által rendelkezésre bocsátott információk alapján gyermeke esetében az illetékes szakértői bizottság 2 és fél éves korától diagnózisként a beszédmegértés zavarát állapította meg, ennek megfelelően logopédiai szegregált csoportban való óvodai nevelésről rendelkeztek. Az időközben végzett vizsgálaton a gyermekkori autizmus is megállapításra került nála. A gyermek a beadvány idején 7 éves volt, beiskolázás előtt állt. A szülő előzetesen tájékozódott a fogadó intézményről, ahonnan pozitív választ kapott, azonban a folyamatban lévő szakértői bizottság előtti felülvizsgálat során a megállapított kiegészítő diagnózisra tekintettel továbbutalták a tanulót az illetékes szakértői bizottsághoz. Ezen bizottság jelezte a szülő felé, hogy legközelebbi vizsgálati időpontot júniusban tudnak biztosítani, ugyanakkor a korábban leegyeztetett iskolát nem áll módjukban kijelölni. A szülő sérelmezte ezt az eljárást, mivel a beiratkozási időszak április 20-21-e, amiről ilyen formán lekésnek, így a gyermek állapotának megfelelő ellátása nem lesz biztosított.

A rendelkezésre bocsátott információk alapján tájékoztattuk a szülőt a sajátos nevelési igényű gyermekekre, tanulókra vonatkozó fent ismertetett jogszabályi rendelkezésekről.

A sajátos nevelési igényhez igazodó különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani a gyermek, tanuló számára. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló diagnózisának, a nevelésével, oktatásával kapcsolatos feladatok meghatározása szakértői kérdés, amelynek megítéléséhez a szakértői bizottságok rendelkeznek megfelelő kompetenciával, illetve hatáskörrel. A szakértői bizottságok által tett javaslatokat a gyermek, tanuló vizsgálata alapozza meg, a szakértői bizottságok ennek figyelembe vételével, valamint az intézményrendszerrel kapcsolatban rendelkezésükre álló információkra, lehetőségekre tekintettel rendelkeznek a gyermek, tanuló különleges bánásmód keretében történő ellátásáról.

A gyermek, tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint azonban akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért, ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, a gyermek, tanuló, mind pedig az abban kijelölt intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak.

A szakértői bizottsági tevékenységre vonatkozó hatályos részletszabályokat a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet tartalmazza, ez a rendelet rögzíti a szakértői bizottságok feladatellátási kötelezettségeit, koordinációs és diagnosztikai feladatait. A szülő által rendelkezésre bocsátott információk szerint ez

idáig a gyermek beszéd fogyatékos státuszára tekintettel a Beszédvizsgálói Bizottság volt az eljáró szakértői bizottság. Ugyanakkor a 2016-ban megállapított kiegészítő diagnózis (gyermekkori autizmus) alapján a gyermek kiegészítő vizsgálata vált indokolttá, ez alapján irányították őket a másik illetékes pedagógiai szakszolgálatához. Ezen kiegészítő vizsgálat a beadvány idején is folyamatban volt.

A szakszolgálati eljárásra vonatkozó szabályok figyelembevételével tájékoztattuk a szülőt, hogy a gyermek pontos diagnózisának, az ellátás kereteinek, a vele kapcsolatos nevelési-oktatási feladatoknak a meghatározása a folyamatban lévő vizsgálati eljárás befejeződésével, az összegző szakértői vélemény kibocsátásával teljesül, így az eljárás befejeződését mindenképpen meg kell várni.

A gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel. A köznevelési törvény 47. § (6) bekezdése szerint a szakértői bizottság nem jelölhet ki olyan intézményt, amely helyhiány miatt nem tudná felvenni a gyermeket, tanulót.

Azzal összefüggésben, hogy a gyermek vizsgálatára előreláthatólag csak az általános iskolai beiratkozás dátumát követően kerül sor, tájékoztattuk a szülőt, hogy ezen késedelmet a szülő igazolni tudja a köznevelési feladatokat ellátó hatóság (járási hivatal) felé a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 15. § (4) bekezdésében foglaltak szerint. E rendelkezés alapján, ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettség megállapítása vagy az iskolába történő felvétel céljából megkezdett szakértői vizsgálat a beíratásra meghatározott időpontig előreláthatóan nem fejeződik be, a szakértői bizottság e tényről a szülő részére igazolást ad.

A fentiekben túl tájékoztattuk a szülőt a szakértői bizottsági eljárás lefolytatására, a vélemény kézbesítésére, továbbá az esetleges felülvizsgálat kezdeményezésével kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekről. (277/2017/OJBIT)

Egy család és gyermekjóléti szolgálat munkatársa azzal kapcsolatban kérte állásfoglalásunkat, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló esetében melyik iskolának van ellátási kötelezettsége. Arról kért tájékoztatást, hogy mit tehet a szülő, akkor, ha az iskola vezetése magatartási gondokra hivatkozva meg akarja szüntetni a tanuló jogviszonyát. A szülő tájékoztatása szerint a területileg illetékes, egyébként a tanuló korábbi iskolája nem veszi át. A szülő szeretne jogszerűen eljárni, nem szeretné, ha az esetleges igazolatlan hiányzás miatt elesnének a családi pótléktól.

A hozzánk fordulót tájékoztattuk arról, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló kizárólag olyan intézményben tanulhat, melyet számára a szakértői bizottság kijelölt, így az érintett tanuló iskolaváltásával kapcsolatban a vizsgálatát végző szakértői bizottságot kell megkeresniük. Tájékoztattuk továbbá, hogy az érintett tanuló eltanácsolásával kapcsolatban a beadványában foglaltak felvetik a jogsérelem gyanúját, ezzel kapcsolatban az érintettnek vagy törvényes képviselőjének lehetősége van jogorvoslattal élni az iskola fenntartójánál. (676/2017/OJBIT, 404/2017/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló kizárólag abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

A szülő gyermeke ügyében kérte hivatalunk segítségét, mivel a szakértői bizottság által kijelölt iskola a személyi és tárgyi feltételek hiányára hivatkozással nem fogadta a tanulót.

Tájékoztatjuk a szülőt, hogy a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A gyermek, tanuló fogyatékosságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A szakértői bizottság a fenntartói adatszolgáltatási kötelezettség alapján összeállított, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásában részt vevő köznevelési intézmények jegyzéke alapján tájékoztatja a szülőt azokról a lehetőségekről, amelyek alapján sajátos nevelési igényű gyermeke a korai fejlesztésben és gondozásban, az óvodai nevelésben, a fejlesztő nevelésben részt vehet, tankötelezettségének eleget tehet. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt a szülő választja ki a szakértői bizottság által javasolt intézmények közül. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel. A szakértői bizottság nem jelölhet ki olyan intézményt, amely helyhiány miatt nem tudná felvenni a gyermeket, tanulót.

A fentiek alapján a gyermek, tanuló különleges gondozási igényének megfelelő nevelési-oktatási intézménnyel kapcsolatos információk az illetékes szakértői bizottságoknál elérhetők.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet szabályozza továbbá azt az esetkört és eljárási protokollt, amikor az intézményi jegyzékben nincs megfelelő óvoda, iskola. A hivatkozott rendelet 20. § (1) bekezdése szerint, ha az óvodai nevelés, iskolai nevelés és oktatás a többi gyermekkel, tanulóval közös óvodai csoportban, iskolai osztályban azért nem szervezhető meg, mert az intézményjegyzékben nincsen megfelelő óvoda, iskola, a szakértői bizottság a szakértői véleményét megküldi óvoda vonatkozásában a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes jegyzőnek, iskola vonatkozásában a tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi igazgatónak. A jegyző, illetve a tankerületi igazgató – szakképzésben részt vevő vagy szakképzésbe jelentkező tanuló esetén a tankerületi igazgató a szakképzési centrum vezetőjének egyetértésével – intézkedik arról, hogy a gyermek, tanuló kötelező felvételét ellátó nevelési-oktatási intézmény kijelölésre kerüljön. A jegyző, illetve a tankerületi igazgató tizenöt napon belül tájékoztatja az intézkedéséről a szakértői bizottságot.

Ugyanezen § (2) bekezdése alapján, ha a gyermek, a tanuló gyógypedagógiai intézményben történő nevelése, oktatása azért nem szervezhető meg, mert a szakértői bizottság által vezetett jegyzékben nincsen megfelelő óvoda, iskola, a szakértői bizottság a szakértői véleményét megküldi a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi igazgatónak. A tankerületi igazgató intézkedik arról, hogy a gyermek, tanuló kötelező felvételét ellátó nevelési-oktatási intézmény kijelölésre kerüljön. A tankerületi igazgató tizenöt napon belül tájékoztatja az intézkedéséről a szakértői bizottságot.

A fentieket összegezve javasoltuk a szülőnek, hogy panaszával kapcsolatban keresse meg az érintett intézmény fenntartóját. A tanuló különleges bánásmódra való jogosultságának megfelelő intézmény kijelölése a szakértői bizottsághoz tartozik, ezért a helyzet megnyugtató rendezése érdekében szükséges a szakértői bizottság ismételt megkeresése. (479/2017/OJBIT)

Egy szülő levele szerint sajátos nevelési igényű gyermekei számára szegregált foglalkoztatást írtak elő autizmus diagnózisukra tekintettel. A települési óvoda alapító okiratában azonban nem volt benne az autizmus mint feladatellátás, pusztán ígéretet kaptak erre vonatkozóan. A szülő lehetőségeikről kért tájékoztatást. Elmondása szerint se a településen, se a környéken nincs megfelelő intézmény, az

alapítványi óvodába való felvételre pedig tudomása szerint nem kötelezhetik, de helyhiány miatt egyébként ez sem jelentene megoldást.

A beadványban foglaltakkal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a szakértői bizottság kizárólag olyan intézményt jelölhet ki, melynek alapító okiratában szerepel, hogy az érintett gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő fejlesztést nyújtani tudja. Tájékoztattuk továbbá a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (1)-(2) bekezdése által rögzített azon eljárási protokollokról, ami akkor alkalmazandó, ha az együttnevelés vagy külön nevelés szempontjából nincs a pedagógiai szakszolgálat által vezetett intézményi jegyzékben az érintett gyermek, tanuló állapotának megfelelő köznevelési intézmény.

A fentiekén túl tájékoztattuk a szülőt a hivatal eljárásáról, annak feltételeiről, miszerint a jogorvoslati lehetőség kimerítése után kérheti vizsgálatunkat. (694/2017/OJBIT)

Egy szülő sajátos nevelési igényű, még tanköteles korú gyermeke iskoláztatásával kapcsolatosan kereste meg hivatalunkat. A tanuló korábban integrált oktatás keretein belül végezte el az általános iskolát, majd szakközépiskolába járt, a család költözése okán azonban indokolttá vált új oktatási intézményt keresni a gyermek számára.

A család új lakóhelyéhez közeli iskola igazgatóhelyettese azonban megtagadta a gyermek felvételét arra hivatkozva, hogy a gyermek szakértői véleményében található BNO kód alapján ellátására alkalmatlan az intézmény.

A szülő értetlenül állt a döntés előtt, mivel az igazgatóhelyettes által megnevezett BNO kód gyermeke szakértői véleményében nem szerepelt. Sételmezte továbbá, hogy az intézmény alapító okirata sehol nem volt fellelhető, így nem nyílt alkalma ellenőrizni az iskola által ellátható sajátos nevelési igényű tanulók körét. A fenntartó tevékenységi körei között ugyanakkor megtalálható volt a sajátos nevelési igényű tanulók szakképesítés megszerzésére előkészítő, középiskolai szakmai elméleti és gyakorlati oktatása.

Felhívtuk a beadványozó figyelmét, hogy a gyermeke számára megfelelő intézmény kijelölése a szakértői bizottság feladata. A szakértői véleménynek tartalmaznia kell a gyermek, tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő általános iskolára, középfokú iskolára, fejlesztő nevelés-oktatást végző iskolára, csoportra, osztályra, tagozatra (a továbbiakban együtt: kijelölt iskola), vonatkozó javaslatot és a kijelölt nevelési-oktatási intézmény megjelölését.

Tekintettel arra, hogy a tanuló a korábbiakban szakképzésben vett részt, javasoltuk a szülő számára, hogy kérje a szakképzésért felelős Nemzetgazdasági Minisztérium Szak- és Felnőttképzési Szabályozási Főosztályának segítségét. (563/2017/OJBIT)

A különleges bánásmódra való jogosultság, mint védendő jog érvényesülése érdekében a sajátos nevelési igényű gyermek iskolaváltása esetére is speciális rendelkezést ír elő a jogszabály. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése rögzíti, hogy ha a sajátos nevelési igényű tanuló iskolát kíván változtatni, szándékáról a tanuló szülőjének írásban tájékoztatnia kell a szakértői bizottságot. A szakértői bizottság, amennyiben az az iskola, amelybe a tanuló az átvételét, felvételét kéri, az adott sajátos nevelési igényre tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a bejelentést tizenöt napon belül írásban tudomásul veszi, és szakértői véleményének az iskola kijelölésére és az iskolába történő beiratkozásra vonatkozó rendelkezéseit módosítja. Ha az iskola nem vagy nem az adott fogyatékosságra tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a szakértői bizottság a tanuló – szükség szerinti

– vizsgálata után új szakértői véleményt készít. A tanuló vizsgálata mellőzhető, ha a meglévő vizsgálati eredmények kiegészítésére nincs szükség. E rendelkezéseket alkalmazni kell az óvoda, a kollégium, a korai fejlesztés és gondozás vagy a fejlesztő nevelés feladataiban közreműködő intézmény változásakor is. Az e bekezdésben meghatározott intézkedéseket, ha a gyermek, tanuló vizsgálatára nincs szükség, a szakértői bizottság vezetője vagy az általa kijelölt szakértői bizottsági tag hajtja végre. (754/2017/OJBIT)

Egy gimnáziumba felvételt nyert tanuló szülei kérték hivatalunk tájékoztatását azzal kapcsolatosan, hogy a szakértői véleményben foglaltakat kötelezően figyelembe kell-e vennie az oktatási intézménynek, vagy az csupán javaslat. A vélemény szerint gyermekük különleges bánásmódra, kiemelt figyelemre, differenciált beszámoltatásra jogosult.

A szülőket tájékoztattuk a jogszabályi rendelkezésekről, a szakértői véleményben foglaltak kötelező alkalmazásáról, a jogorvoslati lehetőségekről. Tájékoztattuk a szülőket, hogy a gyermek, tanuló fogyatékosságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel. E védendő jog megvalósulása érdekében a sajátos nevelési igényű gyermek iskolaváltása esetére is speciális rendelkezést ír elő a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése.

Mivel a szülők beadványa nem tartalmazott információt arról, hogy a tanulót fogadó intézménnyel kapcsolatban teljesült-e a szülő szakértői bizottság irányába fennálló tájékoztatási kötelezettsége, és ennek nyomán a kijelölés megtörtént-e, javasoltuk, hogy az intézmény kijelölhetősége, a tanuló számára előírt fejlesztések biztosítása érdekében kérjék az illetékes szakértői bizottság segítségét, tájékoztatását. (381/2017/OJBIT)

A szülő tizenegy éves autista gyermeke ügyében kérte segítségünket, sérelmezve a tanulóval szembeni pedagógusi bánásmódot, valamint, hogy a tanuló nem kapja meg a számára előírt fejlesztést a szegregált iskolában. A szülő arról kért tájékoztatást, hogy mit tehet annak érdekében, hogy egy másik iskolába vihesse gyermekét.

A hozzánk forduló szülőt tájékoztattuk, hogy a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A gyermek részére a szakértői bizottság dönt a számára megfelelő iskola kijelöléséről. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdésének hb) pontja alapján a szakértői véleménynek tartalmaznia kell az általános iskolára, középfokú iskolára, fejlesztő nevelés-oktatást végző iskolára, csoportra, osztályra, tagozatra (a továbbiakban együtt: kijelölt iskola) vonatkozó javaslatot és a kijelölt nevelési-oktatási intézmény megjelölését.

Tájékoztattuk továbbá a szülőt a fentiek szerint, hogy amennyiben intézményt szeretne változtatni gyermekével, úgy annak kijelölése érdekében – a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdésében foglaltak szerint – a gyermek vizsgálatát végző szakértői bizottsággal kell egyeztetnie.

Amennyiben a gyermek jelenlegi iskolában tapasztalt bánásmóddal, illetve a gyermeke számára előírt fejlesztések elmaradásával kapcsolatos sérelmeit kívánja jelezni, úgy jogorvoslati kérelemmel fordulhat az intézmény fenntartójához. (699/2017/OJBIT, 483/2017/OJBIT)

A szülő és a szakértői bizottság együttműködése hatékonyan segítheti a tanuló fejlődését és felzárkózását. A szakértői bizottság vizsgálatának megindítása alapesetben a szülő kérésére, illetve egyetértésével indul. Az eljárás megindítása a szakértői bizottságként eljáró azon feladatellátási helyénél kérhető vagy kezdeményezhető, amelynek működési körzetében a gyermek, tanuló lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkezik, vagy amelynek működési körzetében a gyermek, tanuló intézményes ellátásban részesül. A mozgásszervi fogyatékoság, az érzékszervi fogyatékoság, valamint a beszéd fogyatékoság megállapítására vagy kizárására irányuló vizsgálat közvetlenül is kérhető, illetve kezdeményezhető az országos szakértői bizottságnál. Ha a gyermek óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban részesül, az óvoda, az iskola köteles közreműködni vizsgálat iránti kérelem elkészítésében, a kérelem nyomtatványát a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 1. számú melléklete rögzíti.

Másik esetkör, ha a nevelési-oktatási intézmény vagy a gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság megítélése szerint a gyermek, tanuló szakértői vizsgálata szükséges, akkor az indok közlésével javasolja a szülőnek a szakértői vizsgálaton való megjelenést és részvételt, a szülő egyetértése esetén óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban részesülő gyermek esetén a nevelési-oktatási intézmény gondoskodik arról, – gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság közreműködik abban – hogy a vizsgálati kérelem tíz napon belül kiállításra kerüljön, illetve a javaslattétellel egyidejűleg köteles a szülőt tájékoztatni a vizsgálatok eredményeinek lehetséges következményeiről, a szülőnek a vizsgálatról és annak megállapításaival kapcsolatos jogairól.

Beadványában a szülő gyermeke ügyében kérte hivatalunk tájékoztatását, miszerint kötelesek-e megjelenni a pedagógiai szakszolgálat felülvizsgálatán, továbbá szülőként joga van-e bemenni a gyermek vizsgálatára. Tájékoztatást kért továbbá arról, hogy a vizsgálat összefoglalójáról, feladatairól kaphat-e fénymásolatot, hogy azt bemutassák a magántanárnak.

Tájékoztatott a hozzánk fordulót, hogy a köznevelési törvényben rögzítettek szerint a szülő kötelessége, hogy gondoskodjon gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérje gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét.

Mind tanulói, mind szülői jogként rögzíti továbbá a köznevelési törvény a pedagógiai szakszolgálathoz fordulás jogát, ez a szakértői fórum segíti a szülő és a pedagógus nevelő munkáját, valamint a nevelési-oktatási intézmény feladatainak ellátását.

A köznevelési törvény 72. § (4) bekezdése alapján a pedagógiai szakszolgálattal való együttműködés ugyanakkor szülői kötelezettségként is megfogalmazásra kerül a következők szerint. A szülő kötelessége, hogy gyermekével megjelenjen a nevelési tanácsadáson, továbbá biztosítsa gyermekének az iskolapszichológusi, óvodapszichológusi vizsgálaton és a fejlesztő foglalkozásokon való részvételét, ha a tanulóval foglalkozó pedagógusok kezdeményezésére a nevelőtestület erre javaslatot tesz. Ha az e bekezdésben foglalt kötelezettségének a szülő nem tesz eleget, a köznevelési feladatokat ellátó hatóság kötelezi a szülőt kötelezettségének teljesítésére.

Ezt a rendelkezést egészíti ki a köznevelési törvény 47. § (6) bekezdése, miszerint a gyermek, tanuló érdekében a köznevelési feladatot ellátó hatóság kötelezheti a szülőt, hogy gyermekével jelenjen meg szakértői vizsgálaton, továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be. A köznevelési feladatot ellátó hatóság döntése ellen fellebbezésnek van helye. Ha a szülő a köznevelési feladatot ellátó hatóság felhívása ellenére kötelezettségének ismételten nem tesz eleget, a köznevelési feladatot ellátó hatóság a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíti.

A szakértői vizsgálaton való szülői jelenléttel kapcsolatban a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 14. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a szakértői vizsgálat megkezdéséhez a szülői felügyeletet gyakorló mindkét szülő együttes jelenléte szükséges. Kétség esetén vélelmezni kell, hogy a vizsgálaton megjelent szülő a távollévő szülő képviselőjére jogosult. Erről a jelenlévő szülőt tájékoztatni kell, az ezzel kapcsolatos nyilatkozatát be kell szerezni. A szakértői vizsgálat során a szülő köteles közreműködni, a vizsgálaton – annak zavarása nélkül – jogosult mindvégig jelen lenni. Tájékoztatjuk, hogy amennyiben ez nem teljesül, panasszal élhet a pedagógiai szakszolgálat fenntartójánál.

Ugyanezen rendelet 17. § (3) bekezdése alapján a szakértői vizsgálat befejezését követően a szülőt tájékoztatni kell a szakértői vizsgálat megállapításairól, a szakértői vélemény várható tartalmáról, a szülői jogokról és kötelezettségekről. A tájékoztatás tényét, a tájékoztatási kötelezettség teljesítését írásba kell foglalni, és a szülővel alá kell íratni. A szakértői véleményt – ugyanezen bekezdésben rögzített kivétellel – a vizsgálat lezárását követő huszonegy napon belül kézbesíteni kell a szülőnek.

A fentiekben túl a szakértői vizsgálat háttér-dokumentációjának, valamint a vizsgálat feladatainak megismerhetősége az adatvédelem területére tartozik, ezért javasoltuk a beadványozónak, hogy a kérdésben kérje a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH) állásfoglalását. (293/2017/OJBIT)

A szülő egyetértésének szükségessége alól kivételt tesz a köznevelési törvény 47. § (6) bekezdése, miszerint a gyermek, tanuló érdekében a köznevelési feladatot ellátó hatóság (járási hivatal) kötelezheti a szülőt, hogy gyermekével jelenjen meg szakértői vizsgálaton, továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be. A járási hivatal döntése elleni fellebbezést a kormányhivatal bírálja el. Ha a szülő a járási hivatal felhívása ellenére kötelezettségének ismételten nem tesz eleget, a járási hivatal a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíti.

A hivatalunkhoz forduló törvényes képviselő levele szerint az iskola arra hívta fel őket, hogy vigyék el a gyermeket a pedagógiai szakszolgálatához (nevelési tanácsadás), ezzel a lehetőséggel azonban nem kívántak élni.

A beadvánnyal kapcsolatban tájékoztattuk a hozzánk fordulót, hogy a köznevelési törvény a szülő kötelességeként rögzíti, hogy gondoskodik gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse köteleseit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérje gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét.

Mind tanuló, mind szülői jogként rögzíti továbbá a köznevelési törvény a pedagógiai szakszolgálathoz fordulás jogát, amely szakértői fórum segíti a szülő és a pedagógus nevelő munkáját, valamint a nevelési-oktatási intézmény feladatainak ellátását.

A köznevelési törvény 72. § (4) bekezdése alapján a pedagógiai szakszolgálattal való együttműködés ugyanakkor szülői kötelezettséggént is megfogalmazásra kerül. A szülő kötelessége, hogy gyermekével megjelenjen a nevelési tanácsadáson, továbbá biztosítsa gyermekének az iskolapszichológusi, óvodapszichológusi vizsgálaton és a fejlesztő foglalkozásokon való részvételét, ha a tanulóval foglalkozó pedagógusok kezdeményezésére a nevelőtestület erre javaslatot tesz. Ha az e bekezdésében foglalt kötelezettségének a szülő nem tesz eleget, a köznevelési feladatokat ellátó hatóság kötelezi a szülőt kötelezettségének betartására.

Ezt a rendelkezést egészíti ki a köznevelési törvény 47. § (6) bekezdése, ami szerint a gyermek, tanuló érdekében a köznevelési feladatot ellátó hatóság a korábban már jelzettek szerint kötelezheti a szülőt, hogy a jogszabályban rögzített kötelezettségeinek eleget tegyen. (203/2017/OJBIT, 722/2017/OJBIT)

Ahhoz, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló megkapja az állapotának megfelelő segítséget, a szakértői vizsgálaton való megjelenés mellett elengedhetetlenül szükséges, hogy a gyermek, tanuló esetében a szakértői bizottság vizsgálata alapján tett szakértői javaslatok megvalósuljanak. A gyermek, tanuló a szakértői véleményben foglaltak szerinti ellátására akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért.

A szülő a szakértői bizottság által kiállított vélemény kézhezvételét követő kötelezettségeiről kért iránymutatást, azzal összefüggésben, hogy a szülőnek kell-e külön kérelmeznie az iskolánál a szakértői véleményben foglaltak figyelembevételét, amennyiben igen, ez esetben évente történik-e a döntéshozatal.

Kérdéseivel kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a köznevelési jogszabályok nem tartalmaznak részletszabályokat a kérdéskörre vonatkozóan. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A gyermek, tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért. Ha a szülő vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló nem ért a felülvizsgálat kezdeményezésének jogával, a szakértői véleményt a szakértői bizottság a sajátos nevelési igény megállapítása esetén megküldi a kijelölt köznevelési intézménynek.

A szülő egyetértése esetén a fentiek alapján a szakértői vélemény érvényessé válik, az abban foglaltak pedig mind a szülőt, mind a kijelölt köznevelési intézményt kötelezik mindaddig, míg annak felülvizsgálatára és új szakértői vélemény kiadására nem kerül sor. A szakértői bizottság a szakértői véleményt megküldi a köznevelési intézmény számára. (729/2017/OJBIT)

Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni. A szülő vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve. Szülőnek vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie. Amennyiben a szülő vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot, és nem indítja meg a felülvizsgálati eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.

Egy pedagógus kereste meg hivatalunkat az egyik szülő és az intézmény között felmerült vitával kapcsolatosan. Leírása szerint az iskola igazgatója korábban azt a gyakorlatot követte, hogy a szakértői vélemény alapján határozatában kérelem nélkül is felmentette a tanulókat az idegen nyelvi értékelés alól. Az ügyben érintett szülő azonban jelezte, hogy gyermeke idegen nyelvi felmentését a szakértői véleményben foglaltak ellenére sem kívánja.

Beadványában a pedagógus aziránt érdeklődött, hogy van-e lehetősége a szülőnek lemondani a gyermeke részére az intézményvezetői határozatban megadott kedvezményekről. Tájékoztatuk a beadványozót, hogy a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

Amennyiben a szülő a szakértői véleményt nem támadta meg, úgy az hatályossá válik, és az abban foglaltak kötelezővé válnak mind a tanuló, mind a szülő, mind a pedagógusok számára.

A köznevelési törvény 72. § (1) bekezdésének a) pontja a szülő kötelességeként fogalmazza meg, hogy gondoskodjon gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse köteleseit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérje gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét.

A fentieknek megfelelően a szakértői véleményben foglaltak a szülő részére is kötelezettséget jelentenek, azok mellőzésével gyermeke fejlődését veszélyeztetheti, szándékosan történő figyelmen kívül hagyásuk esetén pedig a Szabs. tv. 248. § (2) bekezdés c) pontja alapján szabálysértést követ el. Ha a szülő a szakértői véleményben foglaltakkal nem ért egyet, kérheti gyermeke ismételt vizsgálatát. (674/2017/OJBIT)

Amennyiben az érintett gyermek, tanuló esetében valamely körülmény, akár állapotváltozás indokolná a szakértői vélemény felülvizsgálatát, ez esetben a következő rendelkezések az irányadóak. A szakértői véleményben foglaltak felülvizsgálatával kapcsolatban a korábban hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti azzal a megkötéssel, hogy a szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra. Ugyanezen § (3) bekezdés c) pontja szerint a szülő kérésére indított eljárásban teljes körű vizsgálati eljárást kell lefolytatni, feltéve, hogy az utolsó teljes körű vizsgálat óta több mint két év telt el. (33/2017/OJBIT)

Egy sajátos nevelési igényű 4. osztályos tanuló édesanyja kérte hivatalunk segítségét. Beadványa szerint gyermeke a magatartása miatt, az iskola nyomására a negyedik tanévben magántanulói státuszban folytatta tanulmányait. Az édesanya fél év elteltével gyermeke ismételt kivizsgálását kezdeményezte. Az ennek eredményeként született szakértői vélemény a gyermek agresszív viselkedésére, pszichés zavaraira tekintettel a magántanulói jogviszonyra irányuló javaslatot továbbra is fenntartotta.

A vizsgálat helyszínén a gyermek édesanyja a szakértői véleményt elfogadta ugyan, utólagos meglátása szerint azonban a szakértői bizottság szakszerűtlenül járt el, és azt meg kívánta fellebbezni.

A panaszossal ismertettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket. Tájékoztatuk a szakértői bizottság vizsgálatának fontosságáról, a szakértői vélemény tartalmi elemeiről. Felhívtuk a figyelmét, hogy a hatályos szakértői véleményben foglaltak a szülőre nézve is kötelező erővel bírnak. Ismertettük a panaszossal a szakértői vélemény felülvizsgálatának szabályait, felhívtuk továbbá a figyelmét, hogy szakértői vélemény megállításainak felülvizsgálata kizárólag ezen felülvizsgálati eljárás keretében

történhet. Amennyiben nem élt ezzel a jogorvoslati lehetőséggel, a felülvizsgálatot bármikor kezdeményezheti. Ez esetben azonban a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdés szerint a szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra. (269/2017/OJBIT)

Egy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermek szülei a szakértői véleményben foglaltakat hivatalunkhoz címzett beadványukban vitatták. Levelükben a szülők kifejtették, hogy a továbbiakban a pedagógiai szakszolgálattal nem szándékoznak együttműködni, gyermeküket nem kívánják felülvizsgálatra vinni, mivel a szakértői eljárást korábban sem találták elég körültekintőnek, és a gyermek besorolását saját tapasztalataik, a gyermek teljesítménye, valamint az őt tanító pedagógusok véleménye szerint is megalapozatlannak érzik.

Válaszunkban tájékoztattuk a szülőt, hogy a szakértői véleményben foglaltak akkor válnak végrehajthatóvá, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért. Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni. A szülő vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 22. § (1) bekezdése alapján, ha a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, vagy sajátos nevelési igényű, a szakértői bizottság hivatalból, hatósági megkeresésre, szülői kérelemre, vagy a gyermek nevelését ellátó óvoda, nevelését, oktatását ellátó iskola kérelme alapján felülvizsgálati eljárást folytat le. A felülvizsgálati eljárásra – a folyamatos figyelemmel kísérés kivételével – a szakértői bizottsági vizsgálatra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Ha e rendelet másképp nem rendelkezik, a szakértői bizottság szakértői véleményét a végrehajthatásának megkezdését követő első nevelési év, tanév során hivatalból felül kell vizsgálni. Az első hivatalból történő felülvizsgálatában nem vehet részt az, aki a szakértői vélemény megalkotásában közreműködött.

A szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti. A szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra.

A köznevelési törvény 47. § (6) bekezdésében foglaltak szerint a köznevelési feladatot ellátó hatóság (járási hivatal) döntése ellen fellebbezésnek van helye. A járási hivatal határozata elleni fellebbezés elbírálásában az illetékes kormányhivatal jár el.

A köznevelési törvény 72. § (1) bekezdésének a) pontja a szülő kötelességeként fogalmazza meg, hogy gondoskodjon gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérje gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét.

Tájékoztatunk továbbá a szülőt, hogy aki a pedagógiai szakszolgálatra vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően készített szakvéleményben foglaltakat szándékosan figyelmen kívül hagyja, szabálysértést követ el. Felhívtuk a szülők figyelmét, hogy a fentieknek megfelelően a szakértői véleményben

foglaltak a szülő részére is kötelezettséget jelentenek, azok mellőzésével gyermeke fejlődését veszélyeztetheti. (759/2017/OJBIT, 593/2017/OJBIT)

Egy szülő hivatalunk állásfoglalását kérte a gyermekét érintő szakértői véleményben leírtakat vitatva, mely meglátása szerint nem tartalmazta a gyermeke állapotának megítéléséhez szükséges valamennyi információt. Kiemelte továbbá, hogy az óvodában gyermekét hátrányos megkülönböztetés érte, nem mehetett kirándulni a többiekkel, őt nem nevezték ki naposnak a csoportban.

A szülő a szakértői vélemény megtámadhatóságát, illetve felhasználási körét érintően érdeklődött. Tájékoztatunk a szülőt a szakértői bizottságok szerepéről, valamint a szakértői vélemény tartalmi elemeiről. Felhívtuk a beadványozó figyelmét arra, hogy bár lehetősége van gyermekét más szakértővel is megvizsgáltatni, jogi kötelező erővel csak a pedagógiai szakszolgálat által kiállított vélemény rendelkezik.

Felhívtuk a figyelmét arra, hogy a szülő és a szakértői bizottság együttműködése hatékonyan segítheti a tanuló fejlődését és felzárkózását. Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni. A szülő vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve. A szülőnek vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie. Amennyiben a szülő vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a felülvizsgálati eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni. A szakértői véleményben foglaltak felülvizsgálatával kapcsolatban további részletszabályokat a korábban hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1)–(4) bekezdései rögzítik.

Tájékoztatunk a szülőt, hogy az óvoda által a gyermek fejlődésének nyomon követéséről készített adminisztráció, tekintettel arra, hogy a gyermek személyes adatait tartalmazza, a törvényes képviselő által megismerhető. A fentiekben túl felhívtuk a szülő figyelmét a jogorvoslati lehetőségekre. (451/2017/OJBIT)

A gyermek nevelését ellátó óvoda, tanuló esetében a nevelését, oktatását ellátó iskola, a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (4) bekezdése szerint, a felülvizsgálati eljárást – tanévenként legfeljebb egy alkalommal – bármikor kezdeményezheti, amelyről – a felülvizsgálat szükségességének indokolásával – a szülőt tájékoztatni köteles.

Egy általános iskola alsó tagozatos munkaközösségi vezetője fordult hivatalunkhoz az intézmény egy nehezen kezelhető tanulója körül kialakult helyzettel kapcsolatban. A tanuló ön- és közveszélyes viselkedésével, obszcén megnyilvánulásaival, társai és pedagógusai folyamatos fizikai bántalmazásával tartotta félelemben az iskola közösségét. A gyermek osztályfőnöke számos fórumot keresett fel az ügyben, többek között az iskolaorvost, a védőnőt, a szociális, család- és gyermekjóléti központot, a helyi mentőszolgálatot, rendőrkapitányságot, valamint az illetékes tankerületi központot, ám érdemi segítséget nem tudtak nyújtani.

A gyermek szülei nem működtek együtt a helyzet megoldása érdekében, a szakértői bizottság előtt vizsgálat céljából csak többszöri felszólításra jelentek meg gyermekükkel. A szakértői véleményben a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségét állapították meg.

A munkaközösség vezetője beadványában kifejtette, hogy az iskola sikerrel végezte számos más tanuló integrált nevelését, az említett gyermek bomlasztó hatását azonban képtelenek kezelni, viselkedése miatt több tanulót is elvittek már az intézményből.

Az ügyel kapcsolatban megkerestük az illetékes tankerületi központ igazgatóját, nyilatkozatát kérve. A tankerületi igazgató tájékoztatta hivatalunkat hogy a jelzőrendszer tagjai által megtett intézkedéseket, valamint a szakvéleményben foglaltakat figyelembe véve az iskola vezetője átmenetileg magántanulói jogviszonyba helyezte a tanulót. Egy hónap elteltével az iskola telefonon jelezte a tankerület irányába, hogy a gyermeket szülői bántalmazás érte, ezért az intézmény vezetője hivatalosan is értesítette a családgondozót, valamint az intézmény fenntartóját. A gyámhivatal ezt követően ideiglenes hatállyal kiemelte a gyermeket a családból.

A fentiekén túl a tankerületi igazgató tájékoztatta hivatalunkat, hogy a jelzőrendszer hatékonyabb együttműködése érdekében egyeztető értekezletek megtartását kezdeményezték annak tagjai között.

A gyermek családból történő kiemelése átmeneti megoldásként szolgál, ezért válaszukban tájékoztattuk a tankerületi központot, hogy a tanuló integrálására, illetőleg szegregált nevelésére csak a szakértői bizottság tehet javaslatot, mint ahogy a szakértői bizottságnak van hatásköre a gyerek számára megfelelő intézmény kijelölésére is. Amennyiben a gyermek ismételt bizottsági vizsgálatára van szükség, úgy a szakértői vélemény felülvizsgálatát a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (4) bekezdése alapján az intézmény is kezdeményezheti. Az oktatási jogok biztosa eljárása azonban nem helyettesítheti a szakértői bizottság eljárását. (24/2017/OJBIT)

Beadványában egy óvodavezető kereste meg hivatalunkat egy sajátos nevelési igényű ikerpár óvodai nevelésével kapcsolatban. A hatályos szakértői vélemény a 2016/2017. óvodai nevelési év vonatkozásában írta elő az integrált nevelést, ám megítélése szerint erre intézményünk nem alkalmas, a gyermekek számára az egyik egységes gyógypedagógiai módszertani intézmény lenne a megfelelő intézmény. A felülvizsgálati eljárás az intézményi kijelölést megerősítette, viszont a nevelési év kapcsán konkrét javaslatot nem fogalmazott meg.

Tájékoztattuk az óvodavezetőt, hogy lehetőségük van a következő nevelési év vonatkozásában a szakértői vélemény kiegészítését kérni, továbbá, ismételt vizsgálat kezdeményezésére is. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (4) bekezdése alapján ugyanis a gyermek nevelését ellátó óvoda, nevelését, oktatását ellátó iskola a felülvizsgálati eljárást – tanévenként legfeljebb egy alkalommal – bármikor kezdeményezheti, amelyről – a felülvizsgálat szükségességének indokolásával – a szülőt tájékoztatni köteles. Sajátos nevelési igényű gyermek esetében, az óvodai vagy iskolai kezdeményezésre történő felülvizsgálat lefolytatásakor a felülvizsgálat részeként, a szakértői bizottság egy tagja legalább egy teljes napot a gyermek óvodai csoportjában, a tanuló iskolai osztályában hospitál, megfigyeléseiről feljegyzést készít.

Amennyiben a szakértői bizottságok rendelkezésére álló intézményi jegyzék tartalmazza az óvodavezető által vezetett intézményt – mint amely alkalmas az érintett gyermekek sajátos nevelési igényének megfelelő ellátás nyújtására –, úgy a kijelölés nem okoz jogsérelmet. A feltételrendszer biztosítása a fenntartó (önkormányzati intézmények esetén a jegyző) felelőssége, ezért jelzésével ott tud

élni. Az intézmény kijelölése a fenntartói adatszolgáltatás alapján összeállított jegyzékben szereplő intézmények közül a szakértői bizottság feladata. (459/2017/OJBIT)

A hozzánk forduló szülők sok esetben azzal kapcsolatban éltek panasszal, hogy az iskola, illetve a pedagógusok nem veszik figyelembe a szakértői véleményben foglalt javaslatokat, ilyen módon sok esetben az előírt fejlesztések mellett a kedvezmények sem biztosítottak a tanulók számára.

A súlyos figyelemzavarral küzdő, sajátos nevelési igényű tanuló szülei keresték meg hivatalunkat a gyermekük által látogatott magániskolában tapasztalt hiányosságok kapcsán. Bár a szakvélemény alapján a gyermekkel gyógypedagógusnak kellene foglalkoznia, ez nem történt meg, az iskolában a szülők leírása szerint tényleges oktatás egyebekben sem folyt, a gyermek tananyagbeli lemaradása folyamatosan halmozódott. Fejlesztéseket nem tartottak az intézményben, fejlesztési naplót nem vezettek.

Bár a szülők több alkalommal jelezték problémáikat az intézmény felé, és igyekeztek kommunikációt kezdeményezni, megkereséseikre nem érkezett válasz.

Tájékoztatott a szülőket a köznevelési törvény kapcsolódó rendelkezéseiről, valamint arról, hogy a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői véleményben foglaltak akkor válnak végrehajthatóvá, ha a szülő annak tartalmát elfogadja, és nem kezdeményezi a vélemény felülvizsgálatát. Ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, tanuló, mind az érintett nevelési-oktatási intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak.

Felhívtuk a szülők figyelmét, hogy amennyiben az iskola nem teljesíti a szakértői véleményben foglaltakat, a sérelmezett helyzettel kapcsolatban lehetőségük van jogorvoslattal élni az iskola fenntartójánál. Amennyiben a fenntartó megkeresése nem vezet eredményre, hivatalunk eljárását is kezdeményezhetik.

A nevelési-oktatási tevékenység folytatására vonatkozó szabályok megszegése kapcsán a Szabs. tv. 248. § (2) bekezdés c) pontja rögzíti továbbá, hogy aki a pedagógiai szakszolgáltatásra vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően készített szakvéleményben foglaltakat szándékosan figyelmen kívül hagyja, szabálysértést követ el. Ezen eljárás tekintetében a területileg illetékes járási hivatal rendelkezik hatáskörrel. (396/2017/OJBIT)

A hozzánk forduló szülő gyermeke esetében figyelemzavart és betűtévesztést állapított meg a szakértői bizottság által kiállított szakértői vélemény, azonban az iskola vezetősége a szülő jelzése ellenére is megtagadta ennek figyelembevételét.

A szülőt tájékoztattuk a sajátos nevelési igényű, illetve beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló köznevelési törvényben meghatározott fogalmáról, valamint arról, hogy ezen tanulók a törvény értelmében különleges bánásmódra jogosultak. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A szakértői bizottságoknak kettős szerepük van. Egyrészt a konkrét ellátásokra való jogosultság ezen pedagógiai szakszolgálatok által készített szakértői vélemény kibocsátásával keletkezik, vagyis a szakértői vélemény nélkül a tanuló nem tarthat igényt a különleges szolgáltatásokra. Másrészt a speciális szakértelem, és az általuk hozzáférhető információk birtokában javaslatot tesznek azokra a konkrét ellátásokra, amik a gyermek, tanuló fejlődését szolgálják.

Amennyiben a szülő a szakértői véleményben foglaltak felülvizsgálatát nem kezdeményezi, az mind a szülő, tanuló, mind az érintett nevelési-oktatási intézmény vonatkozásában kötelezővé válik. Az intézményvezetőnek a végleges, szülők által elfogadott szakértői vélemény alapján kell a tanuló számára a szakértői vélemény által rögzített javaslatokat, kedvezményeket biztosítani.

A fentiekén túl tájékoztattuk a szülőt a jogorvoslati útról, megadva számára az intézmény fenntartójának pontos elérhetőségét. A fenntartói jogorvoslat kimerítése után kérhetik hivatalunk eljárását. (216/2017/OJBIT)

Egy szülő azzal kereste meg hivatalunkat, hogy bár gyermeke számára a szakértői vélemény fejlesztést írt elő, azt nem teljesíti az iskola. A szülő panaszában kifejtette továbbá, hogy gyermekét rendszeresen csúfolják, bántalmazzák osztálytársai, a pedagógusok azonban nem tesznek lépéseket ennek megakadályozására.

Válaszunkban tájékoztattuk a szülőt a kapcsolódó jogszabályi rendelkezésekről, jeleztük számára, hogy a panaszában leírtak felvetik az oktatási jogok sérelmének gyanúját, azonban hivatalunk eljárásának feltétele, hogy – a bírósági eljárástól eltekintve – kimerítse a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket.

A szülő visszajelzésében arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy megindult a kommunikáció közte és a gyermek osztályfőnöke között, így a helyzet javulásnak indult, bár fejlesztéseket továbbra sem biztosít az iskola, így szükség esetén felkeresi annak fenntartóját. (243/2017/OJBIT)

Egy szülő a gyermeke számára szakértői vélemény által előírt fejlesztő foglalkozások elmaradását jelezte hivatalunknak. Bár az intézmény igazgatójának irányába korábban már jelzéssel élt, válaszul arról tájékoztatták, hogy szűkösek az intézmény rendelkezésére álló keretek, így a fejlesztő foglalkozást csak más, meglátásuk szerint arra jobban rászoruló gyermekeknek tudják megtartani.

A beadványozót tájékoztattuk arról, hogy amennyiben az intézmény a szakértői véleményben foglaltakat nem teljesíti, lehetősége van a fenntartóhoz folyamodni jogorvoslatért. (207/2017/OJBIT)

Egy másik szülő szintén azzal kereste meg hivatalunkat, hogy a szakértői véleményben foglaltakat az iskola figyelmen kívül hagyja. A figyelemhiányos, hiperaktivitás-zavarral diagnosztizált gyermekére vonatkozó szakértői véleményt az oktatási intézményben megalapozatlannak vélték, és hangot adtak azon álláspontjuknak, miszerint a szülő egyszerűen kivételezett helyzetbe kívánja juttatni gyermekét.

A tanuló rossz tanulmányi eredményei nem szerepeltek az ellenőrzőjében, a szülő kérdésére a pedagógusok kifejtették, hogy az ellenőrző vezetése a gyermek felelőssége. A szülő szerette volna kikérni gyermeke dolgozatait, azonban azok megtekintésére nem teremtettek lehetőséget számára. Megkereséseire az intézmény vezetősége és pedagógusai az esetek többségében nem reagáltak.

Válaszunkban tájékoztattuk a szülőt, hogy a beadványában leírtak alapján hivatalunknak lehetősége van eljárást indítani, amennyiben ezt megelőzően kimeríti a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket.

Ezt követően a szülő írásban fordult az intézményt fenntartó tankerületi központhoz, melynek képviselője levélben hívta fel az iskola igazgatójának figyelmét, hogy a gyermek értékelése a szakértői véleményben foglaltak szerint történjen, az írásbeli dolgozatok esetében szóbeli kiegészítésre biztosítsanak lehetőséget a gyermek számára. Utasította továbbá az intézményt, hogy a gyermek dolgozatainak másolatát, valamint a naplómásolatot a szülő részére rendszeresen küldjék meg. (385/2017/OJBIT)

Az esetek többségében a szülők azt sérelmezték, hogy az oktatás során a pedagógusok nem veszik figyelembe az értékelés és minősítés alóli mentesítésre irányuló javaslatot, amely problémakör mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, mind a sajátos nevelési igényű tanulók esetében is hangsúlyosan felmerült. E kérdéskör jogi szabályozását mindkét érintett csoport tekintetében a következő rendelkezések rögzítik.

A köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése szerint a tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,

b) a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló – a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint – másik tantárgyat választhat.

Az érettségi vizsgára vonatkozó kapcsolódó részletszabályokat az érettségi rendelet rendezi.

Egy szülő levele alapján gyermeke kapcsán az illetékes szakértői bizottság beilleszkedési, tanulási magatartási nehézségére tekintettel kedvezményeket javasolt az érettségi vizsga vonatkozásában. A szülő arról kérte tájékoztatásunkat, hogy a szakértői véleményben foglaltak a gyakorlatban mit jelentenek a tanuló számára, mit kell az iskolának biztosítania a részére.

Tájékoztatottuk a hozzánk forduló szülőt, hogy a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló esetében is a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A köznevelési törvény többek között a kötelező tanórai foglalkozás alóli felmentések, illetve az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből való mentesítések rendszerével biztosítja a sajátos nevelési igényű tanulóknak, és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekeknek, tanulóknak, hogy tudásukat képességeiknek megfelelően értékelhessék.

Az érettségi vizsga tekintetében a fent hivatkozott 56. § (1)-(2) bekezdésében rögzített rendelkezés egyértelműen kimondja a tanuló számára biztosított választási lehetőséget, miszerint abban az esetben, ha a tanulót szakértői vélemény alapján mentesítették egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól, akkor az érettségi vizsgán az érintett tantárgyak helyett a tanuló – a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint – másik tantárgyat választhat.

Ennek a rendelkezésnek a kiegészítése található meg az érettségi rendelet 6. § (7) bekezdésében, miszerint ha a vizsgázót – a köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése alapján a kötelező és a kötelezően választandó érettségi vizsgatárgynak megfelelő tantárgyból középiskolában – mentesítették az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés, minősítés alól, akkor az adott tantárgy helyett a vizsgázó egy másik, általa választott vizsgatárgyból tehet érettségi vizsgát. A vizsgázó részére – a szakértői bizottság szakvéleménye alapján – kérelmére engedélyezni kell az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását, és biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt.

Az érettségi vizsgára történő jelentkezés az e célra szolgáló jelentkezési lappal történhet. A vizsgára jelentkezőnek a jelentkezési lapon kell feltüntetnie azt is, ha élni kíván a fent hivatkozott érettségi rendelet 6. § (7) bekezdésében meghatározott jogával. A vizsgára való jelentkezés elfogadásáról az igazgató dönt. A jelentkezés elfogadásakor dönteni kell a 6. § (7) bekezdésében meghatározottak alapján benyújtott kérelemről is.

Az érettségi során alkalmazandó, a vizsgázó kérelmére az érettségi rendelet 6. § (7) bekezdésében alapján biztosítandó kedvezményekre vonatkozó részletszabályokról az érettségi rendelet 20. § (7) bekezdése (írásbeli vizsga), továbbá a 37. § (1)-(3) bekezdése és a 41. § (2) bekezdése (szóbeli vizsga) rendelkezik, a gyakorlati vizsga tekintetében a 31. § (5) bekezdése tartalmaz előírásokat.

Az érettségi írásbeli és szóbeli vizsgák szempontjából előbb hivatkozott rendelkezések a következők:

„20. § (1) Az írásbeli vizsgán részt vevő vizsgázókat vizsgacsoportba kell beosztani. Minden vizsgacsoportot vizsgatárgyanként egytől kiindulva, folyamatosan, arab számok alkalmazásával meg kell jelölni.

(7) A 6. § (7) bekezdése szerint a vizsgázó kérelmére, az igazgató engedélye alapján

- a) a 19. § (1) bekezdésben meghatározott időt legfeljebb egy órával (60 perc) meg kell növelni,
- b) lehetővé kell tenni, hogy a szakértői bizottság szakvéleményében előírt, illetve az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt (pl. számítógép, írógép) használja,
- c) engedélyezni kell, hogy az írásbeli vizsga helyett szóbeli beszámolót tegyen, vagy a szóbeli vizsgát írásban teljesítse,
- d) a tanuló a vizsgán mentesülhet az értékelés egy vagy több része alól, amennyiben a középiskolában a megfelelő tantárgyból nem mentesítették az értékelés, minősítés egésze alól.

37. § (1) A 6. § (7) bekezdése alapján a vizsgázó kérelmére, az igazgató engedélye alapján

- a) a 35. § (2) bekezdésben meghatározott időt legfeljebb húsz perccel meg kell növelni,
- b) engedélyezni kell, hogy a szóbeli vizsgát írásban tegye le,
- c) lehetővé kell tenni, hogy a vizsga közben a szakvéleményben előírt vagy az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt (pl. számítógép) használja,
- d) a tanuló a vizsgán mentesülhet az értékelés egy vagy több része alól, ha a középiskolában a megfelelő tantárgyból nem mentesítették az értékelés, minősítés egésze alól.

(2) Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teszi le, a vizsgatétel kihúzása után, külön helyiségben, felügyelő tanár mellett készíti el dolgozatát. A dolgozat elkészítésére középszintű vizsga esetén harminc percet, emelt szintű vizsga esetén negyven percet kell biztosítani. A dolgozatot a vizsgázó vagy a vizsgázó kérésére a kérdező tanár felolvassa.

(3) Ha a vizsgázónak a 6. § (7) bekezdése vagy az e rendelet 24. § (4) bekezdés b) pontja, illetve 31. § (5) bekezdései alapján engedélyezték, hogy az írásbeli vagy a gyakorlati vizsgarész helyett szóbeli vizsgát tegyen, és a vizsga írásbeli vagy gyakorlati és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia és kifejtenie. A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani. A vizsgázó kérésére a második tétel kihúzása előtt legalább tíz perc pihenőidőt kell adni. A vizsgázó a pihenőidő alatt a vizsgatermet nem hagyhatja el. Amennyiben a vizsgázó a gyakorlati vizsgarészt szóbeli vizsgarésszel pótolja, a törzslapján, az érettségi bizonyítványában, tanúsítványában ezt a tényt – záradék formájában – fel kell tüntetni.

41. § (2) [...] Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban tette le, teljesítményét a szóbeli vizsgarésznek megfelelően kell minősíteni. Ha a vizsgázó az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tett, mindkét tétel kifejtését a szóbeli tételek értékelési szabályai szerint kell értékelni, majd a két tételre adott pontszámok

összegét a szóbeli vizsgán elérhető pontszám kétszeresének százalékában kell kifejezni, és ez adja a vizsga százalékos minősítését. A vizsgázónak ebben az esetben mindkét szóbeli vizsgáján legalább tizenkettő százalékot kell teljesítenie ahhoz, hogy a vizsgatárgyból a teljesített százalékérték alapján a (3)-(4) bekezdésben meghatározottak szerint legalább elégséges osztályzatot kaphasson.”

A fentieket összegezve, az érintett tanuló számára – a hivatkozott jogszabályokban foglaltak szerint – a szakértői vélemény által rögzített javaslatokat, kedvezményeket az érettségi vizsga során is biztosítani kell.

Javasoltuk, hogy az érettségi vizsgára vonatkozó aktuális információkért keresse fel az Oktatási Hivatal honlapját, ahol elérhetőek a jelentkezéssel kapcsolatos részletes információk. (50/2017/OJBIT,155/2017/OJBIT, 161/2017/OJBIT)

Az egyéb többletkedvezmények kapcsán a köznevelési törvény 51. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló részére a felvételi vizsgán indokolt esetben biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli vagy szóbeli felmérésen biztosítani kell az iskolai tanulmányai során általa használt, megszokott eszközöket, a vizsga szervezésével alkalmazkodni kell az adottságaihoz. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 26-45. §-a határozza meg a középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás szabályait, ezen belül a kedvezmények érvényesítésére vonatkozó rendelkezéseket. A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos részletszabályokat ugyanezen rendelet 65-72. §-ai rendezik.

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását, hogy középfokú felvételi eljárás során hogyan kell figyelembe venni gyermeke esetében a szakértői véleményben foglalt matematika értékelés és minősítés alóli mentesítést. Tájékoztatása szerint ugyanis az iskola ragaszkodott a központi matematikai felvételi megírásához, így a szülő álláspontja szerint gyermeke a többi tanulóval szemben hátrányba került, hiszen állapotára tekintettel nem volt esélye értékelhető eredményt elérni.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy az általa rendelkezésre bocsátott információk nem elegendőek a tényállás pontos megítéléséhez, mivel annak minősítése kizárólag vizsgálat keretében történhet. Ezért a kérdéskörrel kapcsolatban általánosságban az alábbiakról tájékoztattuk a kapcsolódó jogszabályi rendelkezések alapján.

A középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás szabályait a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szabályozza részletesen. A középfokú felvételi eljárásba történő jelentkezés kizárólag ezen szabályok keretei között történhet.

Ezen rendelet 27. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a középfokú iskolai felvételi kérelmet a hivatal által kiadott jelentkezési lap és tanulói adatlap (a továbbiakban: felvételi lapok) felhasználásával kell benyújtani a középfokú iskolába és a Felvételi Központba. A felvételi kérelmeket a tanév rendjéről szóló miniszteri rendeletben meghatározott időszakban kell benyújtani és elbírálni. Ugyanezen § (2) bekezdése szerint, ha a középfokú iskola felvételt hirdet, a felvételi kérelmekről

- a) az általános iskolai tanulmányi eredmények (a továbbiakban: tanulmányi eredmények), vagy
- b) gimnázium, szaggimnázium esetén a tanulmányi eredmények és a központilag kiadott egységes feladatlapokkal megszervezett írásbeli vizsga (a továbbiakban: központi írásbeli vizsga) eredménye, vagy
- c) gimnázium, szaggimnázium esetén a tanulmányi eredmények, a központi írásbeli vizsga és a szóbeli vizsga eredményei

alapján dönthet.

A lefolytatott középfokú felvételi eljárást az egyes intézmények ezen értékelési szempontok valamelyike alapján szervezik meg. A középfokú iskola az eljárásával kapcsolatban egyébként felvételi tájékoztatót készít, és azt a honlapján nyilvánosságra hozza, valamint a Középfokú felvételi információs rendszerben október 20-áig elhelyezi. A felvételi tájékoztató – többek között – tartalmazza:

- a középfokú iskola felvételi eljárásának rendjét,
- a felvételi kérelmek elbírálásának, rangsorolásának módját, szabályait, ezen belül különösen a 27. § (2) bekezdésében szereplő szempontok alapján a teljesítmények értékelésének módját és figyelembevételének arányait,
- a sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő jelentkezőre vonatkozó speciális elbírálási szabályokat.

A középfokú felvételi eljárás kapcsán a tanuló felvételi stratégiájának kialakításához fontos az eljárásra vonatkozó általános információk, valamint az egyes intézményekkel kapcsolatos konkrét információk, szabályok ismerete. A sajátos nevelési igényű tanulók és szüleik esetében kiemelten fontos, hogy még jóval a felvételi eljárás megkezdése előtt tájékozódjanak, hogy az az iskola, ahová a tanuló februárban majd be kívánja adni a jelentkezését (választott iskola), milyen speciális – a sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó – felvételi szabályokat határoz meg. Ezen ismeretek birtokában tudják eredményesen megtervezni a tanuló „felvételi stratégiáját”. Ezzel összefüggésben további hasznos információk találhatóak az Oktatási Hivatal honlapján (www.oh.gov.hu).

Az előzetes tájékozódás eredményétől függetlenül, a felvételiző tanuló jelentkezhet a központi írásbeli vizsgára, hiszen annak eredményének ismeretében adhatja majd be a jelentkezését a választott középiskolákba.

A középfokú felvételi eljárásban – a hivatkozott rendelet 27. § (4) bekezdésben foglalt kivétellel – csak az Oktatási Hivatal által szervezett központi írásbeli vizsga tartható. A tanuló a központi írásbeli vizsgára való jelentkezését az e célra kiadott jelentkezési lapon a tanév rendjéről szóló miniszteri rendeletben meghatározott határidőig küldheti meg közvetlenül valamely általa választott, központi írásbeli vizsgát szervező intézménybe.

A központi írásbeli vizsgára jelentkezést a tanulók abba az iskolába adják be, amelyik számukra a kényelmi és egyéb szempontok alapján a legcélszerűbb (írásbeliztető iskola). Ennek kiválasztása ugyanis független attól, hogy később a tanuló melyik iskolába kíván majd felvételizni.

A sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő jelentkezőre a középfokú felvételi eljárás szempontjából speciális eljárási szabályok vonatkoznak.

A köznevelési törvény többek között az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből való mentesítések rendszerével biztosítja a sajátos nevelési igényű tanulóknak és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulóknak, hogy tudásukat képességeiknek megfelelően értékelhessék.

Az értékelés és minősítés alóli mentesítés esetkörüire az alábbi jogszabályi rendelkezések az irányadók.

A köznevelési törvény 56. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és helyett szóveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,

b) a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó felvételi vizsga kapcsán alkalmazandó speciális értékelési szabályok a köznevelési törvény 51. § (5) bekezdésében foglaltak szerint kerülnek meghatározásra, miszerint a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló részére a felvételi vizsgán indokolt esetben biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli vagy szóbeli felmérésen biztosítani kell az iskolai tanulmányai során általa használt, megszokott eszközöket, a vizsga szervezésével alkalmazkodni kell az adottságaihoz.

Ehhez kapcsolódóan a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 26-45. §-a határozza meg a középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás szabályait, ezen belül a kedvezmények érvényesítésére vonatkozó rendelkezéseket.

Ezen rendelet 33. § (3) bekezdése szerint, amennyiben a sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő jelentkező élni kíván a köznevelési törvény fent idézett 51. § (5) bekezdésében biztosított jogával, a központi írásbeli vizsga jelentkezési lapjához csatolnia kell az erre vonatkozó kérelmet, valamint a szakértői bizottság véleményét. A központi írásbeli vizsgát szervező középiskola igazgatója a kérelemről a döntését határozat formájában hozza meg. A döntés kizárólag a központi írásbeli vizsga letételének körülményeire vonatkozhat. Az igazgató döntésében rendelkezik az iskolai tanulmányok során a tanuló által használt, megszokott eszközök biztosításáról, az írásbeli dolgozat elkészítéséhez a munkaidő meghosszabbításáról, a vizsga meghatározott részeinek értékelése alóli felmentésről.

A sajátos nevelési igényű tanuló tehát a központi írásbeli vizsga során a szakértői véleményben foglaltak alapján az alábbi kedvezményekre lehet jogosult:

- időhosszabbítás
- az iskolai tanulmányai során a tanuló által használt, megszokott segédeszköz használata (a tanuló a szakértői vélemény alapján az igazgatói határozatban leírtak szerinti segédeszközt vagy segédeszközöket használhatja a vizsga során),
- a vizsga meghatározott részeinek értékelése alóli felmentés.

Ahhoz azonban, hogy a tanuló a hivatkozott speciális lehetőségeket igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ezirányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen. Amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve fent hivatkozott kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell lennie, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs.

A központi írásbeli vizsgára vonatkozó speciális elbírálást minden esetben tehát írásos kérelemben kell igényelni az írásbeliztető intézményben. A sajátos nevelési igényű tanulóhoz kötődő speciális szabályok alkalmazására irányuló kérelemről a központi írásbeli vizsgát szervező középiskola igazgatója határozat formájában hozza meg a döntését. A biztosítandó kedvezmények, mentesítések körét azonban a tanuló vizsgálata nyomán kiállított szakértői bizottsági javaslatok alapozzák meg, vagyis a vizsga feltételeinek meghatározásakor az illetékes szakértői bizottság által kiállított szakértői véleményben foglaltak az irányadóak. Az e körben hozott döntés azonban kizárólag a központi írásbeli vizsga letételének körülményeire vonatkozhat.

Utalva a korábban hivatkozottakra, a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló esetében a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A gyermek, tanuló fogyatékosságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csakis abba az intézménybe vehető fel,

amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel. Iskolaváltás esetére a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése a szülő oldalán tájékoztatási kötelezettséget keletkeztet a szakértői bizottság irányába. Tekintettel a gyermek, tanuló sajátos nevelési igényére az intézményváltás e hivatkozott rendelkezés szerint történhet.

Tájékoztatottuk továbbá a szülőt a középfokú felvételi eljárás során rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről. Tekintettel arra, hogy a 2017. évi középfokú felvételi eljárás a beadvány idején is folyamatban volt, ezért javasoltuk, hogy a kérdéskörrel kapcsolatban kérje a szülő a középfokú felvételi eljárás feladatait koordináló Oktatási Hivatal illetékes kollégáinak tájékoztatását. (215/2017/OJBIT, 39/2017/OJBIT)

Egy sajátos nevelési igényű tanuló édesanyja kérte hivatalunk tájékoztatását. A levelében leírtak alapján a szakértői bizottság véleménye a tanév befejezése után, utólagosan mentette fel gyermekét matematikából és angol nyelvből az értékelés és minősítés alól. A tanuló év végén egyébként mindkét tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott. A szülő kérdése arra irányult, hogy gyermekének ebben az esetben javítóvizsgán szükséges-e számot adnia tudásáról, vagy a szakértői véleményben szereplő utólagos mentesítés függvényében az elégtelen osztályzatokat érvénytelennek kell tekinteni.

A szakértői véleményt áttanulmányozva megállapítottuk, hogy annak megfogalmazása sérti a sajátos nevelési igényű tanuló különleges bánásmódnak megfelelő ellátáshoz való jogának érvényesülését, mivel a tanuló vonatkozásában újonnan kiállított szakértői véleményben megállapított igényjogosultsága ellenére, az abban foglalt rendelkezések alkalmazását az új tanév kezdetétől, vagyis szeptember 1-től rögzítette. Ezáltal kizárta a tanuló részére előírt mentesség javítóvizsgán történő figyelembevételét.

Tekintettel az ügy speciális körülményeire, azonnal felvettük a kapcsolatot a véleményt kiállító szakértői bizottsággal. Az illetékes szakértői bizottság vezetője az ügyben tett kezdeményezésünket elfogadta, és a szakértői vélemény szövegét kiegészítéssel pontosította, ezzel orvosolva a jogsérelmet. (535/2017/OJBIT)

Ahhoz azonban, hogy a tanuló ezeket a speciális lehetőségeket igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ezirányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen. Amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell lennie, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs.

Mindez joghatásaiban azt eredményezi, hogy amennyiben a szakértői vélemény valamely tantárgy tekintetében értékelés és minősítés alóli mentesítésről rendelkezik, akkor ezen javaslatra tekintettel a tanuló az adott tantárgy tekintetében nem osztható, és ebből következően évfolyamismétlésre sem kötelezhető.

Egy 5. osztályba járó, autista gyermek édesanyja kérte hivatalunk segítségét. Gyermekeénél a legutóbbi szakértői bizottsági vizsgálat diszgráfiát is megállapított, a gyermek pedagógusai azonban ennek ellenére rendszeresen elégtelennel büntették őt, ha a tanóra anyagát nem jegyzetelte le.

Az édesanya afelől érdeklődött, hogy az igazolt diszgráfia mentesítheti-e gyermekét az írásbeli munkák alól, illetve van-e lehetőség arra, hogy a gyermek számítógép használatával jegyzeteljen, hiszen azzal szívesen dolgozik. A szülő kérdése az volt még, hogy a szakértői véleményben javasolt egyéni bánásmód mi mindent takarhat a gyermek iskolai mindennapjainak vonatkozásában.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A köznevelési törvény többek között az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből való mentesítések rendszerével biztosítja a sajátos nevelési igényű tanulóknak, és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulóknak, hogy tudásukat képességeiknek megfelelően értékelhessék. A köznevelési törvény, valamint a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szabályai szerint a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló részére egyéb többletkezdmény lehet a felvételi vizsgán biztosított hosszabb felkészülési idő, a felmérések, tanulmányok alatti vizsga során a megszokott eszközök biztosítása, a vizsgák gyermek adottságaihoz igazított megszervezése.

Ahhoz azonban, hogy a tanuló ezen hivatkozott speciális lehetőségeket igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ezirányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdés j) pontja szerint a szakértői bizottság által készített szakértői véleménynek tartalmaznia kell a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményeket, fejlesztési feladatokat, a fejlesztési feladatok ellátásának javasolt időkeretét, javaslatot az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésre.

Felhívtuk a szülő figyelmét, hogy amennyiben szükségesnek látja, felülvizsgálati eljárást kezdeményezve kérheti a szakértői véleményben foglaltak pontosítását. Levelünkben ismertettük a felülvizsgálati eljárásra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, és tájékoztattuk a szülőt, hogy a szakértői véleményben foglaltak nem teljesülése esetén az intézmény fenntartójához, majd hivatalunkhoz folyamodhat jogorvoslatért. (247/2017/OJBIT)

A szülő közép súlyos nagyothalló gyermeke tanulmányaival kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, mivel állapota miatt nehézségei voltak az idegen nyelv tanulásával. Azzal kapcsolatban kért információt, hogy ilyen helyzetben hogyan értékelhetik a tanulót.

Tájékoztatottuk a szülőt a kérdéskörrel kapcsolatban kialakított állásfoglalásunkról. A tanulmányokkal kapcsolatban az eltérő fejlődés észlelése esetén elsődleges a gyermek, tanuló állapotának vizsgálata, a nehézség mibenlétének, okainak szakértői bizottsági vizsgálat útján való feltárása, és ennek nyomán a szakértői véleményben javaslatok rögzítése a nevelés, oktatás feladatainak megvalósítására, a szükséges fejlesztések meghatározására.

Sajátos nevelési igényű tanuló esetében a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A nevelési-oktatási feladatok megvalósítása során figyelemmel kell lenni továbbá a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/2012. (X. 8.) EMMI rendeletben foglaltakra. Ezen rendelet 2. mellékletének 4. alpontja rögzíti a hallássérült (süket, nagyothalló) tanulók iskolai fejlesztésének elveit.

A köznevelési törvény többek között az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből való mentesítések rendszerével biztosítja a sajátos nevelési igényű tanulóknak, és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulóknak, hogy tudásukat képességeiknek megfelelően értékelhessék.

Ahhoz azonban, hogy a tanuló ezen hivatkozott speciális lehetőségeket igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ezirányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen.

Az általános szabályoktól eltérő eljárási szabályokat határoz meg a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet az értékelés, minősítés alóli mentesítés céljából indítható szakértői vizsgálat tekintetében.

A jelenleg hatályos részletszabályokat a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 15. § (1)-(2) bekezdése rögzíti, miszerint a köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése alapján egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből a tanuló teljesítményének az értékelése, minősítése alóli mentesítés céljából szakértői vizsgálat indítható:

a) az iskolai nevelés-oktatás első-hatodik évfolyamán az adott tanév január 31-éig szükség szerint bármikor,

b) az a) pontban meghatározott évfolyamokra vonatkozóan meghatározott határnapot követően annak a tanévnek a március 31. napjáig, amelyben a tanuló az adott tantárgy tanulását megkezdte.

A szakértői bizottság eljárását e fent meghatározott célból, az ott megjelölt időszaknál későbbi időpontban csak a kiskorú tanuló szülője, illetve a nagykorú tanuló kezdeményezheti. A vizsgálati kérelemhez csatolni kell az érintett iskola igazgatójának a vizsgálat szükségességével kapcsolatos egyetértő nyilatkozatát. Az iskola igazgatója a döntéséhez beszerzi a tanuló osztályfőnöke és az adott tantárgyat tanító pedagógus véleményét.

Az iskola igazgatója egyetértésének hiányában a szakértői bizottság vezetője vagy az általa erre kijelölt bizottsági tag – a kiskorú tanuló esetén a tanuló és a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló meghallgatása után – dönt a vizsgálat szükségességéről vagy a kérelem elutasításáról. A kérelem elutasításáról szóló döntést – határozat formájában – írásba kell foglalni. A döntés tekintetében a szakértői vélemény felülvizsgálatával kapcsolatos rendelkezéseket kell alkalmazni.

A szakértői véleményben foglaltak végrehajtására akkor kerülhet sor, ha a szülő az abban foglaltakat elfogadja, és nem kezdeményezi a vélemény felülvizsgálatát. Ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, tanuló, mind az érintett nevelési-oktatási intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak. Tájékoztatunk továbbá, hogy amennyiben az iskola a jövőben nem teljesíti a szakértői véleményben foglaltakat, ez esetben a sérelmezett helyzettel kapcsolatban az iskola fenntartójánál tudnak jogorvoslással élni. (629/2017/OJBIT, 139/2017/OJBIT)

Egy szülő pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermeke ügyében kérte hivatalunk segítségét. A szakértői vélemény a gyermek esetében diszlexiát, diszgráfiát és számolási nehezítettséget állapított meg, és a köznevelési törvény 56. § (1) bekezdés a), valamint b) pontjainak értelmében javaslatot tett a gyermek munkájának értékelése során mindezek figyelembevételére. A szakértői véleményben javasolták továbbá, hogy valamennyi tantárgy esetében számonkéréseknél bocsássanak több időt a gyermek rendelkezésére, és az írásban kapott feladatoknál a szövegfeldolgozáshoz segítséget, írásbeli munkák értékelésekor pedig szóbeli kiegészítő lehetőséget biztosítsanak számára a pedagógusok.

A szülő levelében aziránt érdeklődött, hogy gyermeke tanárainak mennyiben kötelező figyelembe vennie a szakértői véleményben javasoltakat. Konkrét példájában a gyermeke által megírt angol szövegfordítást mutatta be, melyben a gyermek ugyan rossz helyesírással, de még felismerhető módon adta meg a felsorolt szavak angol megfelelőjét, a dolgozatára azonban elégtelent kapott.

A beadványozót tájékoztattuk a kapcsolódó jogszabályi rendelkezésekről, valamint a kérdéskörre vonatkozó állásfoglalásunkról. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A nevelési-oktatási feladatok megvalósítása során figyelemmel kell lenni továbbá a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve

kiadásáról szóló 32/2012. (X. 8.) EMMI rendeletben foglaltakra. Ezen rendelet 2. mellékletének 9. alpontja rögzíti a pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztésének elveit.

Az értékelés és minősítés alóli mentesítés esetkörére a köznevelési törvény 56. § (1)-(2) bekezdéseiben foglaltak az irányadóak. Az egyéb többletkedvezmények kapcsán a köznevelési törvény 51. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló részére a felvételi vizsgán indokolt esetben biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli vagy szóbeli felmérésen biztosítani kell az iskolai tanulmányai során általa használt, megszokott eszközöket, a vizsga szervezésével alkalmazkodni kell az adottságaihoz. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 26-45. §-a határozza meg a középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás szabályait, ezen belül a kedvezmények érvényesítésére vonatkozó rendelkezéseket. A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos részletszabályokat ugyanezen rendelet 65-72. §-ai rendezik.

Ahhoz azonban, hogy a tanuló ezen hivatkozott speciális lehetőségeket igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ezirányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen. Amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell lennie, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs.

Amennyiben az iskola nem teljesíti a szakértői véleményben foglaltakat, ez esetben a szülőnek a sérelmezett helyzettel kapcsolatban lehetősége van jogorvoslattal élni az iskola fenntartójánál. Felhívtuk a szülő figyelmét, hogy jogorvoslati kérelmével elsődlegesen az intézmény fenntartóját szükséges felkeresnie, kedvezőtlen válasz esetén azonban lehetősége nyílik hivatalunk eljárását kezdeményezni. (595/2017/OJBIT)

Egy szülő gyermeke számolási nehézségei miatt kezdeményezte a szakértői bizottság vizsgálatát. A szakértői vélemény megállapította, hogy a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, és fejlesztő-felzárkóztató foglalkozásokat írt elő számára, melyek azonban az intézmény kapacitáshiánya miatt az általános iskolában nem valósultak meg.

A gyermek később szakképző iskolában folytatta tanulmányait, ahol matematika tárgyból továbbra sem tudott megfelelően teljesíteni. A szakszolgálat egy tagja a szakértői vélemény felülvizsgálatát követően telefonon arról tájékoztatta a szülőt, hogy a szakértői véleményben a gyermeket matematika tantárgyból felmentik az értékelés alól. A szakértői vélemény kézhezvételekor a szülő azonban meglepetten olvasta, hogy az továbbra is csak a gyermeke teljesítményének méltányos elbírálását javasolta, a korábban említett felmentése helyett. A szülő leírása szerint az intézményben a gyermek számára előírt kedvezmények alig érvényesültek, az iskola nem tudott fejlesztést biztosítani, a feladatokra nem biztosítottak több időt, a számológép használata pedig szintén nem volt segítség, mivel a gyermek feladatokat sem volt képes megfelelően értelmezni.

Válaszunkban tájékoztattuk a szülőt a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről, különös tekintettel sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók számára biztosítandó kedvezményekre, valamint a szakértői véleménynek mind a szülő, mind az intézmény vonatkozásában kötelező erejére. A fentiekben túl ismertettük a szülővel a jogorvoslati lehetőségeket. (230/2017/OJBIT)

Az értékelés és minősítés alóli mentesítés jogi lehetősége kapcsán 2017-ben törvénymódosítás történt, ami 2018. szeptember 1-től jelent változást e jogintézmény tekintetében a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók esetében.

Az oktatás szabályozására vonatkozó és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló T/15376 szám alatti törvényjavaslattal kapcsolatban, a törvény elfogadása (2017. évi LXX. törvény) után olyan nyilatkozatok láttak napvilágot, amelyekből egyértelműen kiderült, hogy sokan félreértik az említett jogszabályt.

E törvényjavaslat 19. §-a alapján a köznevelési törvény 97. §-a a következő (1a) bekezdéssel egészül ki 2018. szeptember 1-vel:

„(1a) Az a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló, akit 2018. augusztus 31. napjáig a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól mentesítettek, a mentesítés időtartamának félbeszakadása nélkül, középfokú iskolai tanulmányainak befejezéséig egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól mentesülhet. Az e bekezdésben foglaltakra az 56. § (1) és (2) bekezdésben foglalt szabályok értelemszerűen alkalmazandóak.”

E törvénymódosítás kapcsán, annak aláírása előtt Dr. Áder János köztársasági elnök az oktatási jogok biztosának állásfoglalását kérte a közvélemény által vitatott rendelkezésről. Szakmai álláspontunkban kifejtettük, hogy a törvényjavaslathoz kapcsolódó a közvéleményben használt „Táigetosz” kifejezést brutális kritikai megfogalmazásnak tartjuk, amely nem illik a szóban forgó jogszabályra.

A legtöbb sajtómegjelenés kiemelte, hogy az új jogszabály az írási, olvasási, számolási zavaros (szaknyelven diszlexiás, diszgráfiás, diszkalkuliás) gyermekekre is vonatkozik. Ez azonban nincs így, ezekre a gyermekekre ugyanis nem vonatkozik a törvénymódosítás hivatkozott §-a. A jogszabályban említett beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN) kategória nem azonos a sajátos nevelési igényű (SNI) kategóriával.

A köznevelési törvény által bevezetett fogalomhasználat szerint a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermeknek, tanulónak minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind pedig a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló. A köznevelési törvény értelmező rendelkezései szerint sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. A köznevelési törvény értelmező rendelkezése szerint beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség tehát nem fogyatékosági kategória, hanem nehézség, az ide tartozó gyermekeket ezen a nehézségen pedagógiai eszközökkel kell átlendíteni. A módosítás kizárólag erre az érintetti körre vonatkozik, és azt mondja ki, hogy az értékelés és minősítés alóli mentesítést 2030-ig vezetik ki a rendszerből. A diszlexiás, diszgráfiás, diszkalkuliás gyermekek ugyanakkor a sajátos nevelési igényű kategóriába tartoznak, a hivatkozott törvénymódosítás erre a kategóriára nem vonatkozik.

Lényeges továbbá, hogy a módosítás csak felmenő rendszerben, 2018. szeptember 1-jével lép életbe. Az a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló, akit 2018. augusztus 31. napjáig a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól mentesítettek, a mentesítés időtartamának félbeszakadása nélkül, középfokú iskolai tanulmányainak befejezéséig egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés és az adott tárgy esetén az érettségi alól is mentesülhet.

A hivatalunk rendelkezésére álló információk szerint a módosítás a gyógypedagógus szakmával egyeztetett álláspontot tükrözött. Ugyanakkor a szülők körében a sajtóhírek okozta riadalom szükségessé tette a törvény céljának tisztázását és a szülők megfelelő tájékoztatását. Hivatalunk álláspontja szerint a törvény rendelkezései nem okoznak jogsérelmet. Hatásukra nemcsak megmaradt, hanem erősödött az állam felelőssége abban, hogy minden gyermek megkapja a neki szükséges oktatást. (406/2017/OJBIT, 429/2017/OJBIT)